

KarenssiSanomat

Vähäeuroisten äänenkannattaja

3/99

Julkaisija: Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö - TVY ry

KUULUUKO TYÖTTÖMÄN ÄÄNI?

TVY:n ja Helsingin työttömien (HeTy:n) yhteisessä mielenosoituksessa muistutettiin syyskauden työskentelynsä aloittaneita kansanedustajia työttömien päiväjärjestyksestä. Niistä ajankohtaisimpia ovat työttömyyseläkeputken jatkon varmistaminen, työttömyysturvan tason ja ehtojen turvaaminen sekä suuntautuminen työllistävään talouspolitiikkaan. Myös kuntien ja valtion työllistämismvelvoite nousi keskustelussa esille.

Lapin työttömät toivat terveisensä Saariselän EU-ulkoministerikokoukselle

Syyskuun ensimmäisen viikonlopun perjantaina, päivää ennen epävirallista ulkoministerikokousta, Lapin alueen työttömät saivat ilon tavata Suomen ulkoministeri **Tarja Halosen**.

Tapaamisen yhteydessä käyttämässään puheenvuorossa Posion Työttömät ry:n toiminnanjohtaja **Leila Pyhtinen** esitti huolensa Euroopan reuna-alueitten työttömien tilanteesta ja tulevaisuudesta ja toivoi toimenpiteitä.

- Onhan Euroopan vakaalle kehitykselle tärkeää pyrkiä tasoittamaan kehityseroja EU:n ulkorajoilla, miksei myöskin rajojen sisällä. Leila Pyhtinen toivoi, että EU:n tulevalle budjettikaudella tukimuodoista päätettäessä huomioitaisiin EU:n pohjoinen ulottuvuus, jonka tulisi koskea myöskin sosiaalista ulottuvuutta, niin EU-maiden sisällä kuin lähialueillakin.

- Näin ollen em. tekijät ja tuet kohdistettaisiin EU:n reuna-alueilla tehostetusti, jotta nämä alueet pysyisivät asuttuina ja pystyisivät tarjoamaan palveluja koko EU:lle. Ovathan EU:n reuna-alueet pahimpia työttömyysalueita juuri pohjoisessa ja etelässä, korosti Pyhtinen.

Hän päätti puheenvuoronsa vetoamalla oman maakunnan puolesta: Toivon, että maakuntamme tarjoamat koke-

Tarja Halonen otti vastaan lähetystön ja lupasi välittää perille terveiset ja Lapin työttömien marsilla porontaljalle kerätyt nimet, joita EU:n huippukokouksen yhteydessä Kölnin virkamiehistä ei kukaan suostunut vastaanottamaan.

mukset ja olosuhteet auttava Teitä ymmärtämään, mitä Lappi on meille täällä asuville.

Ulkoministeri Tarja Halonen vastasi Lapin työttömien lähetystölle lupaavansa tehdä voitavansa,

että työllisyysilanteen vakavuus otettaisiin huomioon kaikissa EU:n päätöksenteossa. Hän kertoi vievänsä lähetystön terveiset sekä lauantaina kokouksensa aloittaville ulkoministerille että Suomen hallitukselle ja

luovuttavansa porontaljan edelleen työministerille.

Teksti ja kuva: Ukko-Media Oy, Inari

Sisäsivuilla

Mitä tehdä 75 miljoonalla markalla?

Raha liikkuu Euroopassa yhä vähemmän vauhtia. Tampereen Hervanta saa 75 miljoonaa markkaa EU-rahaa. Työttömien yhdistys on mukana miettimässä, miten potti käytetään.

Sivu 4

Mitä tapahtuu kun markasta tulee euro?

Tuotteiden kaksoishinnoittelu on ensimmäisiä näkyviä arkipäivän merkkejä euron tulosta. Mitä kaikkea tapahtuu, siitä

Sivuilla 10 ja 11

Vieläkö on vaihtoehto?

EU-kansanäänestyksessä liki toinen puoli kansaa vastusti EU-jäsenyyttä. Nyt EU on kaikkialla ihmisten arjessa. Silti EU:n vastustajia on yhä olemassa ja toiminnassa. Mutta mikä on vaihtoehto?

Sivu 13

Valtiovarainministeriö ja Euroopan Unioni tukevat tämän numeron julkaisemista kansalaisten EU- ja Emu-tietouden lisäämiseksi

Kulttuuri kukoistakoon!

Työttömien elämä ei ole pelkkää työn puutetta. Siihen sisältyy joskus jopa uusia mahdollisuuksia. Kuten kulttuuri, jota harrastetaan monin tavoin. Se todistettiin kolmasilla työttömien kulttuuripäivillä Joensuussa.

Sivu 14

Kuka muistaa Rinteen mallin?

80-luvun puolivälissä toimi muuttaman vuoden työllistämiskokeilu, joka tunnettiin isänsä Heikki Rinteen mukaan Rinteen mallina. Mitä miettii Rinne näinä päivinä suunnitellessaan nuorten työpajatoimintaa Turussa?

Sivu 20

Rakennetyöttömyys

Rakennetyöttömyys on mielenkiintoinen sana. Epämääräinen, jota kukaan ei oikein osaa selittää. Sanotaan, että rakennetyöttömyys koskee 200 000 ihmistä.

Yrityksissä ymmärtää, mistä termissä on oikein kysymys, olen ymmärtänyt, että olemme väärän ammattitaidon omaavia, väärällä paikkakunnalla asuvia, väärän ikäisiä ja meillä Suomessa on työllistymistä estävä veropoliittika ja liian hyvä sosiaaliturva. Siinä se ehkä on. Vai onko? Puhutaan "alapaan" ammasteista, joiksi luokitellaan myyjät, siivoojat ja tarjoilijat.

Aloilla on matalat palkat ja koulutusvaatimukset, mutta talousasiantuntijoiden mukaan ihmisten ei kannata ottaa työtä vastaan, kun tulonhankkimiskulujen jälkeen palkasta jää vähemmän käteen kuin erilaisista tuista.

"Yläpäässä" sen sijaan on ongelmana työttömien ammattitaito. Olemme liian huonosti koulutettuja. Muutaman vuoden työttömyyden jälkeen meidän ammattitaito on

laskenut siten, ettemme enää pysty vastaamaan työn vaatimustasoon.

Työttömien syyllistäminen siitä, että voimot työpaikat eivät kelpaisi, on täyttä puppua. Työministeriön mukaan yli puoli vuotta avoimena olleita työpaikkoja koko maassa oli kesällä vain 22.

Kaikien tilastojen mukaan myös matalapalkka-alojen työt kelpaavat. Sinne tarvittaisiin ehdottomasti toimenpiteitä, palkankorotuksia, verohelpotuksia. Uudenmaan työvoima- ja elinkeinokeskusten alueella palkkaperusteiset määrärahat ovat loppuneet.

Yksi sieltä tuleva tuki on yhdistelmätuki. Palkka kolmannen sektorin työstä lähtee 5200 markasta. Siellä, missä kuntalaisia ei tukeen makseta, palkkaa jää jäljelle kaikkien vähennysten jälkeen ehkä 3500 markkaa ja nekin paikat kelpaavat. Mutta toteutuuko tässä oikeudenmukaisuus?

Ihmisten pitäisi tulla toimeen ansaitsemallaan palkalla. Toimeentulotuen hakeminen työssäkäyvälle on todella nöyryyttävää. Yksi syy

tietysti näissä heikosti palkatuissa ammateissa on myös se, että ne harvoin ovat enää kokopäiväisiä.

Mihin jäi koulutusvakuutuksen vaikutus? Lainsäädännöllä siitä tehtiin niin hankala työttömille, ettei se auttanut suunniteltaessa hakeutumista jatkokoulutukseen ja uudelleen koulutukseen, kuten ehkä lainsäätäjän tavoite oli.

Jos halutaan, että se kauhea rakennetyöttömyys helpottuu ja ihmisiä saadaan uuden ajan vaatimuksia vastaaviin tehtäviin, pitää helpottaa nopeasti työttömien pitkän linjan kouluttautumista. Kyllä viisikymppiinkin pitää uskaltaa satsata, sillä heillä on vielä annettava pitkä työputki tälle yhteiskunnalle.

Helsinki 21.9.1999

Lea Karjalainen
Karenssisanomien
päätoimittaja
TVY:n puheenjohtaja

Ruokapankkivaki huolissaan tuloerojen kasvusta

Seurakuntien ruokapankkien luottamushenkilöt, työntekijät ja vapaaehtoiset kritisoivat päättäjiä tuloerojen kasvusta maassamme. Julkisen vallan toimista köyhyyden poistamiseksi ei ole valitettavasti mitään merkkejä, sanoo Oulussa kokoontunut evl. kirkon ruokapankkivaki julkilausumassaan.

- Hyvinvointikasvun kakusta ei ole tippunut juuri murujakaan hädänalaisimmille. Päinvastoin ruoka-avun tarvetta lisäävät mm. suunnitellut opiskelijoiden asumistuen heikennykset ja erilaisten palvelumaksujen korotukset, sanotaan julkilausumassa.

Valtakunnallisille aineellisen avun päiviä kokoontuneet kysyvät päättäjiltä, miten he aikovat toteuttaa kansalaisten oikeuden ihmisarvoiseen elämään. On nähtävissä, että toimeentulolakiä tulkitaan kohtuuttoman kireästi. Ruokapankkivaki pitää käsitämättömänä ja oikeustajun vastaisena, että ruoka-avun jakamiselle esiintyy nykyisen laajuista tarvetta.

Ruokapankkeja on kaikkiaan 65, joiden toiminnassa on mukana noin 170 seurakuntaa. Diakoniatyöntekijät kohtaavat vuosittain yli 300 000 avuntarvitsijaa. Pääosa heistä on työttömiä, mutta myös mm. eläkeläisiä, mielenterveysongelmia, pitkäaikaissairaita ja ylivelkaantuneita.

Päivien osanottajat ilmoittavat kuitenkin sitoutuvansa jatkamaan hädänalaisimpien avustamista seurakuntien voimavarojen mukaan, kunnes julkinen valta takaa kansalaisille riittävän perusturvan. Ruokapankkiväen mukaan kysymys on pikemminkin asioiden arvojärjestyksestä kuin rahasta.

Kirkon tiedotuskeskus

Kirkko varaa syrjäytyvien auttamiseen 10 miljoonaa

Kirkon keskusrahaston vuoden 2000 budjettiesityksessä varataan 10 miljoonaa markkaa syrjäytyvien auttamiseen. Summasta kolme miljoonaa markkaa on tarkoitettu kirkon diakoniarahastolle avustustoiminnan tehostamiseen kolmena lähivuotena. Loput seitsemän miljoonaa käytetään syrjäytymistä ehkäiseviin seurakuntien projekteihin. Kirkot viettävät Suomessa juhluvuotta yhdessä teemalla Riemuvuosi 2000 - Toivon vuosi. Riemuvuoden muihin menoihin kirkko varaa 3,4 miljoonaa markkaa. Budjetin hyväksy marraskuussa kokoontuva kirkolliskokous. Riemuvuoden hankkeista on tietoa internetissä osoitteessa <http://www.riemuvuosi2000.fi/>

Kirkon tiedotuskeskus

Karenssi-Sanomat

Julkaisija:

Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintakärjestö-TVY ry

Päätoimittaja:

Lea Karjalainen
040-5477099

Toimitussihteeri:

Hannu Oittinen
040-5191502

Yhteystiedot:

Sörnäisten rantatie 27 C 4
00500 Helsinki
Puh: 09-7745350
Fax: 09-77453550
E-mail: tvyn@nettilinja.fi

Paino: Uusimaa Oy, Porvoo

Toimintakeskukset käyttöön myös iltaisin ja viikonloppuisin

TVY:n jäsenjärjestöillä on nykyisin käytössään tiloja, joiden käyttöaste pelkästään yhdistysten käytössä jää vajaan puoleksi. Ehdotankin yhdistysten ihmisille avarakatseisuutta ja toimittajiemme ovien avaamista muunkin kansalaistoiminnan käyttöön. Tarvetta on varmaankin varsinkin ikääntyneiden ihmisten sekä nuorten kokoontumispaikoista.

Harvoissa yhdistyksissä on iltatoimintaa, sillä useimmat sulkevat ovensa normaalien toimistoaikojen mukaisesti. Yhdistyksemme toimivat monilla paikkakunnilla kuntien ilmaiseksi tarjoamissa tiloissa, joiden ylläpitoon saadaan tukea myös Raha-automaattiyhdistykseltä ja TE-keskuksilta.

Oletan, että toimintatilarpeisiimme suhtauduttasiin kunnissa paljon myönteisemmin, jos tilojen kokonaiskäyttö lisääntyy ja kattaisi työttömien lisäksi muitakin ryhmiä. Edellä mainittujen

Monilla työttömien yhdistyksillä on monipuolisia toimittiloja, jotka ovat kuitenkin vajaakäytössä. Nyt on aika pohtia tilojen uusikäyttöä, ja avata ovet muillekin kansalaistoiminnalle, jopa kuntien palveluille.

nuorten ja ikäihmisten lisäksi esimerkiksi maahanmuuttajat kaipaavat kokoontumis- ja toimittiloja.

Nyt on syytä ryhtyä kehittämään monenlaisia projekteja, jolloin toimintakeskuksistamme voisi tulla kylä- ja lähiökeskuksia sekä erityyppisiä kansalaistaloja. Jopa joidenkin kunnallisten palvelujen säilyminen voitaisiin turvata, jos olisi tarjolla edullisia toimittiloja. Esimerkiksi kansalais- ja työväenopistojen piirit voisivat olla tällaisia tahoja.

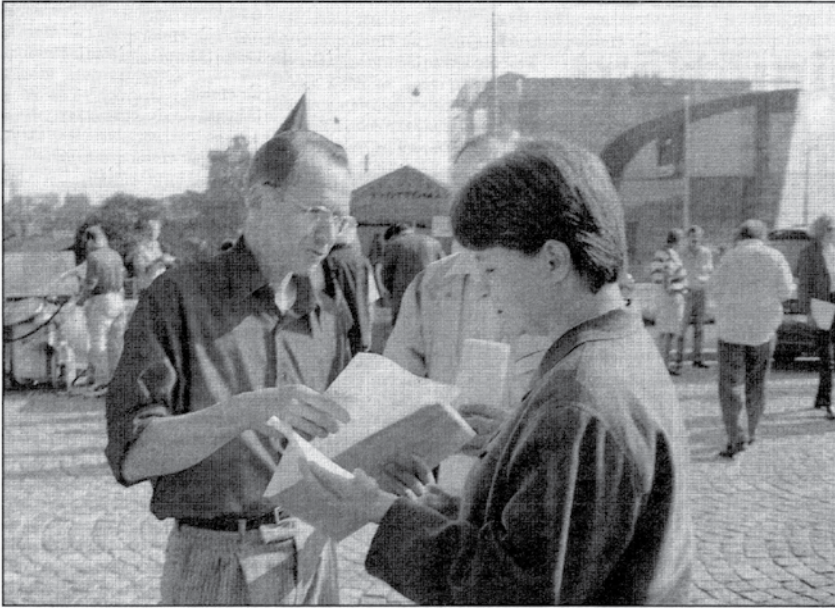
Monien yhdistysten toimintakeskuksissa on atk- ja kieliuukkia, kokoushuoneita, pyöräkorjaamoja, autohalleja ja ties mitä tiloja, joille olisi kysyntää varmasti nykyistä enemmän.

Syksy on hyvää aikaa keskustella, kun jälleen tehdään tulevaa vuotta koskevia päätöksiä. Rohkeasti liikkeelle!

Lea Karjalainen
TVY:n puheenjohtaja

Eduskunnan syysistunto alkoi

Työttömät evästäivät kansanedustajia

Mielensoiutuksessa työttömät ja kansanedustajat kohtasivat. Kuvassa Hämeenlinnan työttömien Matti Lehtinen keskustelelee alueensa kansanedustajan Tarja Filatovin kanssa TVY:n eduskunnan työasiainvaliokunnalle osoittamasta lausunnosta.

TVY eduskunnan työasiainvaliokunnalle

Alueellisten talouksien vahvistaminen parantaa työllisyyttä ja vähentää sisäistä muuttoliikettä

Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö arvostaa työasiainvaliokunnan meille antamaa mahdollisuutta antaa lausuntomme otsikossa mainitussa asiassa. Samalla toteamme kuitenkin, että toimintaohjelma on käsitelty EU-ministerivaliokunnassa jo keväällä. Toivomme, että valiokunta viestittäisi valtioneuvostolle, että olisi selvitettävä, millä tavoin eri kansalaisjärjestöjä voitaisiin kuulla heitä läheisesti koskeissa asioissa jo ohjelmien valmisteluvaiheessa.

Taloudelliset lähtökohdat

Hallitus tuo esille kysynnän kasvun keskeistä merkitystä työllisyyskehityksen jatkumiselle myönteisenä lyhyellä aikavälillä. Alijäämäinen tai edes tasapainotettu laaja budjetti antaisi parhaat mahdollisuudet tähän. Ylijäämäinen budjetti sitä tuskin tekee.

Myös mahdollisimman tasainen tulojako edistäisi kulutuskysyntää, etenkin kotimaista. On siis toivottavaa, että viimeaikainen kehitys, tuloerojen kasvu, saadaan palkkaratkaisujen ja hallituksen veropolitiikalla katkaistua.

Työllisyysasteen nostamisstrategia

TVY kiinnittää ennen kaikkea huomiota hallituksen julkilausumaan tarpeeseen aluetalouksien vahvistamiseen kasvun ja työllisyyden parantamiseksi koko maassa. Alueelliset erot ovat työllisyyden parantuaessa korostuneet.

Korkean työttömyyden alueille vakavin uhka on, että parhaassa työssä ja parhaiten koulutetut ihmiset tällä hetkellä muuttavat maamme liian harvoihin kasvukeskuksiin aiheut-

taen taas näissä painetta varsinkin asuntomarkkinoilla.

Keskeiset toimenpiteet

TVY toistaa aikaisemmin lausumansa sanomaa, että työnhakusuunnitelmien laatiminen niin, että prosessissa toteutuu Työvoimapolvelulain työttömälle työnhakijalle antama asema tasavertaisena sopijapuolena, asettaa ylläpitämisen resurssit äärimmäisen voimaponnistuksen eteen. Muuta aikaa, motivaatiota ja vievää työttömien määrääkäs ilmoittautumista tulisi välttää, ellei ole mita tarjota.

Sosiaaliturvan väärinkäytöksiä koskevassa ohjelmassa tulisi ennen kaikkea kiinnittää huomiota sellaisiin lakiviidakon kummallisuuksiin, jotka yllyttävät väärinkäytöksiin tai keinotekoisin ratkaisuihin esimerkiksi parien muuttamista virallisesti erilleen turvautumaan toimeentulotasonsa. Tämä on veromarkkojen tuhausta ja olemassa olevan asuntokannan turhaa rasittamista.

Ihmisten työllistävyyden ohella olisi kiinnitettävä huomiota yritysten kyykyyn työllistää parantamalla työn kilpailukykyä siirtämällä yhä suurempi osa verotaakasta ja työnantajamaksuista työn kanssa kilpailevien tuotantopanoksien kannettavaksi esimerkiksi ympäristöverotuksen puolelle ja verottamalla kansainvälisiä spekulatiivisia valuuttasiirtoja (Tobin tax).

Pitkäaikaistyöttömyyden torjunnan ohella olisi kiinnitettävä lisääntyvää huomiota toistuvaistyöttömyyteen, joka muodostaa melkein yhtä suuren riskin köyhtymiselle kuin yhtenäisesti jatkuva pitkäaikaistyöttömyys.

Toimeenpanon suunnittelu ja seuranta

TVY toivoo, että työministerio nykyistä valpampaan arvioisi ja seuraisi, minkälaisia vaikutuksia eri työllisyystoimenpiteillä on paitsi työttömyyden vähentämiseen (tilastoissa) myös:

- työllisyystoimenpitein työllistettyjen mahdollisuuksiin saada sellaista jätetä välttämättä työllistymisestäään huolimatta joutu turvautumaan toimeentulotukeen.

- tuloerojen kehitykseen talouksien suhteellisen köyhyyden kehitykseen käytettävissä olevilla mittareilla (40 % ja 50 % alle keskitulon).

Haluamme kiinnittää erityistä huomiota yhdistelmätyöjärjestelmän kehittämiseen. Suuri osa yhdistelmätyöllistetyistä joutuvat, työllistymisestäään huolimatta, turvautumaan toimeentulotukeen. Ei voi olla kovin motivoivaa pyrkiä köyhästä työttömästä köyhäksi työlliseksi!

Järjestelmää tulisi kehittää toisaalta niin, että se antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet riittävän tulon ansaitsemiseen, toisaalta tulisi rinnalle tai jatkona kehittää järjestely, joka parantaa niiden työttömien työllistymistä, jotka eivät nykyisellä yhdistelmätyöllänsä saa työpaikkaa.

Oheinen TVY:n hallituksen julkilausuma jätettiin eduskuntaryhmille 8.9. eduskuntatalon edessä pidetyssä työttömien mielenosoituksessa.

Työttömien syyskausi alkoi leikkausten pelossa

Huoli salassa suunnitelluista ja tulossa olevista uusista leikkauksista ja muista heikennyksistä työttömien elämään oli vahvasti esillä kun työttömät ja kansanedustajat tapasivat eduskuntatalon edessä 8. syyskuuta. Tilaisuuden avannut Helsingin Työttömien HeTy:n puheenjohtaja **Markku Kekäläinen** kyseli työttömyyseläkeputken kohtalon ja työttömyysturvan vastikkeellisuuden perään.

Työttömien puheille ehtivät ja uskaltautuivat muutamat kansanedustajat. Puheenvuoroja käyttivät **Marjatta Stenius-Kaukonen** (vas), **Tero Rönni** (sd), **Reija Varpasalo** (kok), **Pehr Lövin** (rkp) ja **Ismo Seivästä** (krist.).

- Kun työllisyyslaki olisi edelleen voimassa, se vaikuttaisi nytkin. Yhä edelleen lähdän siitä, että kunnilla ja valtiolla tulisi olla työllistämismelvoite. Vaikka laki aikanaan kumottiin kun sen väitettiin tulevan kalliiksi, on helppo nähdä, että nykyinen tilanne tulee monin tavoin kalliimmaksi, sanoi Marjatta Stenius-Kaukonen.

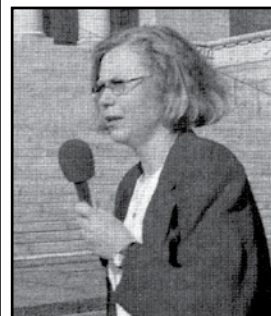
Hän vaati työttömiä syöllistävän politiikan lopettamista ja paluuta todellisiin työllistäviin toimiin, eli oikeaa työtä, oikealla palkalla, oikeassa työsuhteessa.

TVY:n puheenjohtajan **Lea Karjalainen** esitti kansanedustaja Tero Rönnille kysymyksen, onko oikein, että kouluttamattomia työttömiä laitetaan hoitamaan vanhusia.

- Ei se ole kouluttamattomalle työttömälle oikea paikka, sillä työn pitää olla ammattitaitoa vastaavaa eikä toisaalta työllistämistoimin saa viedä koulutettujen hoitajien työpaikkoja, vastasi Rönni.

Kokoomuksen Reija Varpasalo oli myös sitä mieltä, että julkisen vallan on otettava vastuuta työllisyydestä. - Valtion täytyy ottaa aktiivisempi ote työllistämiseen, koska yksityiset tahot eivät sitä vastuuta ota, sanoi Varpasalo.

Kristillisten Ismo Seivästä evästi syksyn tupo-neuvottelijoita, joiden pitäisi ottaa huomioon myös työttömien ja yrittäjien tarpeet ja turvata näiden ryhmien edustus tupo-neuvotteissa. Rkp:n Pehr Lövin mielestä pohjoissuomalainen sosiaalipolitiinen ajattelu edellyttää, että kaikille kansalaisille turvataan kohtuullinen toimeentulo riippumatta siitä, onko henkilö työssä. Toimeentulon taso on Lövin mukaan sitten keskustelun arvoinen asia.

Kansanedustaja Marjatta Stenius-Kaukonen kannatti valtion ja kuntien työllistämismelvoitetta.

Emu:n tausta eli Maastrichtin sopimuksen synty ja EU:n rakenne

Julkaisemme sivulta sivulle jatkuvana Eurooppa-tiedotuksen tuottaman artikkelin EU:n rakenteesta ja Emun synnystä sekä niiden vaikutuksista.

Euroopan unioni perustettiin helmikuussa 1992 allekirjoitetulla Maastrichtin sopimuksella, joka tuli voimaan marraskuun alussa vuonna 1993. EU ei ole sen enempää järjestö kuin oikeudellinen yhteisöökään. Se on jäsenvaltioiden välinen yhteenliittymä, jonka puitteissa toimii edelleen kolme yhteisöä.

Euroopan unioni toimii kolmen pilarin varassa. Ensimmäiseen pilariin sisältyy olemassaoleva Euroopan yhteisö vahvistettuna EMUlla ja niillä muutoksilla, jotka yhteisöjen perustamissopimukseen Maastrichtissa tehtiin. Toisessa pilarissa on yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Kolmas pilari kattaa yhteistyön oikeus- ja sisäasioissa.

Pilarit eroavat toisistaan siten, että ykköspilari edustaa perinteistä ylikansallista EY-yhteistyötä. Kakkos- ja kolmospilareissa tehdään perinteistä hallitusten välistä yhteistyötä, jossa päätökset syntyvät pääsääntöön mukaan vain, jos kaikki ovat niiden sisällöstä yhtä mieltä.

Maastrichtin sopimuksen voimaantuloon saakka Euroopan yhteisö oli yksi yhtenäinen kokonaisuus. Valtiosa Roomassa vuonna 1957 sovituista tavoitteista oli saavutettu sen avulla. Vuonna 1985 Eurooppa-neuvosto hyväksyi komission suunnitelman, jonka avulla oli määrä luoda täydelliset sisämarkkinat vuoden 1992 loppuun mennessä. Suunnitelma tunnetaan sisämarkkinoiden Valkoisen kirjan nimellä. Sen synnystä ja toteutuksesta suurin kiitos annetaan yleensä komission silloiselle puheenjohtajalle **Jacques Delorsille**.

Sisämarkkinasuunnitelmasta ei olisi koskaan tullut totta ilman perustamissopimuksen muutoksia. Nämä toteutettiin Euroopan Yhteisöasiakirjalla, joka tuli voimaan vuonna 1987. Konkreettisen muutoksen oli, että suurin osa työvoiman, tavaroiden, palvelujen ja pääoman vapaaseen liikkumiseen tarvittavista laeista voititiin tarvittaessa päättää määränemmistöllä.

Yhteisön toimivalta kasvoi ympäristöön, teknologiaan ja työsuojeluun hiittyvillä aloilla. Yhteisön tavoitteeksi sovittiin talous- ja rahaliitto. Ulkopoliittista yhteistyötä lisättiin. Tunnustettiin koheesio eli lähempään jäsenmaiden oikeus saada taloudellista tukea yhteisön budjetista korvauksena vapaamasta kaupasta.

Yhteisöasiakirjan muutoksilla Euroopan yhteisö nostettiin uuteen aikaan. Sen innoittamana Eurooppa-neuvosto antoi puheenjohtaja Delorsin johtamalle komitealle tehtäväksi laatia ehdotuksen talous- ja rahaliitosta.

Ajatus rahaliitosta sai tukea niin elinkeinoelämältä, julkisen vallan käyttäjiltä kuin poliittisemmasta unionista haaveilevilta federalisteiltakin. Elinkeinoelämä piti rahaliittoa luonnollisena seurauksena sisämarkkinoille. Päättäjät toivoivat rahaliiton avulla voivansa ottaa takaisin ainakin osan siitä poliittisesta vallasta, jonka kansantalouksien ja rahamarkkinoiden

Jatkuu sivulla 4

EU-rahaa jaossa 75-100 miljoonaa markkaa Hervannassa

Työttömät yhdessä muiden kansalaisjärjestöjen kanssa ottavat kantaa alueensa kehittämiseen

Tampereen tytärkaupungin Hervannan 20 prosentin "paremmalla" puolella pysyvä työttömyys on puhuttanut Hervannan työttömien parissa monet kerrat. Onko mitään tehtävissä? Vai onko vain tyydyttävä tilanteeseen? Mitä viranomaiset ja elinkeinoelämä oikein tekevät? Kunhan saisi edes oman yhdistyksen toimintaan rahaa, että olisi jotakin tarjota työttömille?

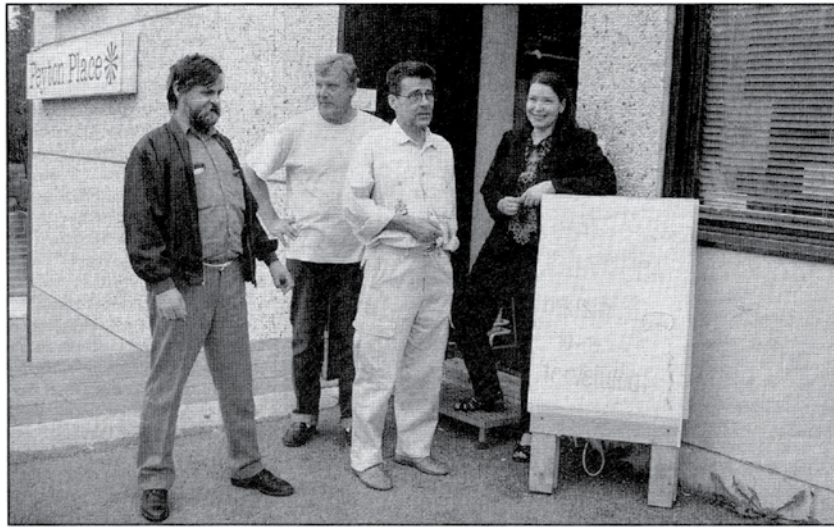
Keväällä tullut tieto Hervannan saamasta 75 miljoonan markan EU-tuesta käynnisti alueella vilkkaan keskustelun. Vuosina 2000 - 2006 on alueen kehittämiseen tulossa tuo summa, puhutaan jopa liki 100 miljoonasta markasta. Hervannassa on aika laaja yksimielisyys siitä, että tuki pitää suunnata siten, että sen avulla luodaan pysyviä työpaikkoja ja samalla hyödynnetään olemassa olevaa hervantalaista osaamista.

"Haluatteko mukaan?"

Samalla kuitenkin alkoi kädenvääntö siitä, mikä tuota tavoitteita parhaiten edistäisi. Kun teknologiakeskus Hermia ja muut huippuyksiköt olivat vikkellä liikkeellä vaatien tukea omaan käyttöönsä, heräsivät erilaiset kansalaisjärjestöt liikkeelle omien tavoitteidensa puolesta. Yhdistysten hankkeen keskeinen henkilö on ollut monissa Hervannan kansalaisliikkeissä toimiva **Sirpa Koivu**.

- Kun meiltä kysyttiin, haluatteko mukaan, olimme ilman muuta valmiit. Hankkeen kireä aikataulu vain ihmetytti, kertoo Hervannan työttömien yhdistyksen hallituksen jäsen **Heimo Turkkinen**.

- Ei meillä ole mitään korkean teknologia hankkeita vastaan, mutta

Hervannan työttömien yhdistys on yhdessä kuuden muun kansalaisjärjestön kanssa lähdössä kehittämään kaupunginosansa työllisyyttä tavalla, jossa myös pitkäaikaistyöttömien ja nurten vailla työkoke-musta olevien tarpeet huomioidaan, sillä ei Hervanta pelkästään korkealla teknologialla elä. - Työpajan, kierrätyskeskuksen, osuuskuntien ja erilaisten sosiaalisten yritysten yhteinen hanke voisi edistää näitä tavoitteita, pohjivat Ari Sipponen (vas.), Heimo Turkkinen, Seppo Masanen ja Aija Pettissalo yhdistyksen kahvilan ovella.

niillä menee muutenkin hyvin ja ne työllistävät vain korkeasti koulutettuja. Tarvitaan mahdollisuuksia myös vähemmän koulutetuille, myös pitkäaikaistyöttömille ja vai-lia työkemusta oleville nuorille, sanoo puolestaan **Ari Sipponen**.

Ari ja Heimon lisäksi keskustelussa mukana olevat eli **Aija Pettissalo** ja **Seppo Masanen** ovat sitä mieltä, että työpajojen, kierrätyskeskuksen, osuuskuntien ja erilaisten sosiaalisten yritysten ryppä voisi olla hervantalaiseen työttömyyteen pureva malli. Moni on jo niin vieraantunut työelämästä,

että tarvitaan pehmeää nousua ilman korkeita osaamiskynnyksiä. Jo paluu sosiaalielämään yksinäisestä syrjäytyneisyydestä on arvokas alku, josta voi edetä kohti varsinaista työelämää.

- Pöhdimmös malleja syksyn mittaan, sillä tietojemme mukaan esitys pitäisi olla valmis marraskuun lopulla. On onni, että pääsimme alusta saakka mukaan kuuden muun yhdistyksen kanssa yhteisten tavoitteiden taakse. Jos yhteistyö pelaisi koito ajan, se olisi antoisaa niin meille kuin muillekin, sanoo Aija Pettissalo.

Kesäkuun tilastojen Hervannassa oli 2867 työttöntä, joista 1765 eli työmarkkinatuen varassa. Tälle joukolla nälkä on muun ohella jokapäiväistä todellisuutta.

- Oma ruokala on ollut jo pitkään toivelistalla, sillä jos työtön ja rahaton käy Tampereen keskustan työttömien ruokalassa, tulee aterialle bussimaksuinen jo liikaakin hintaa. Ruokala, työpaja ja ainakin kolme työllistettyä yhdistykseen olisi vähimmäistoive, sanoo Heimo Turkkinen.

Teksti ja kuva: **Hannu Oittinen**

Kansalaisjärjestöjen hankeideoita Hervannan EU-tuen käyttämiseksi

Hervannan pääsy EU:n T2-ohjelmaan, perustui alueen korkean työttömyysasteeseen ja keskimääräistä alhaisempaan tulotasoon. Hervannan työvoimatoimiston tilaston mukaan Hervannassa oli kesäkuun lopussa kaikkiaan 2867 työttöntä, joista 1765 on työmarkkinatukeen oikeutettuja.

Työttömien lisäksi Hervannassa on muitakin pienituloisia mm. opiskelijoita, maahanmuuttajia, yksinhuoltajia ja eläkeläisiä. Työttömyys ja sen aiheuttama taloudellinen ahdinko koskettavat kaikkia perheenjäseniä lapsista vanhuksiin. Työttömyyteen ja taloudelliseen ahdinkoon voidaan parhaiten vaikuttaa uusia pysyviä työpaikkoja synnyttämällä.

Hervantalaisten yhdistysten edustajat (Hervanta Harrastajat ry, Hervannan Kirjan Ystäväry, Hervannan Martat, Hervannan Seudun Työttömät ry, Hervannan Syke ry, Tampereen Hervantalaiset ry, Yhdessä Selviytymisen Tuki ry/Verkko/Kätevä) kokoonuivat elokussa laatimaan ehdotuksia Hervannan saamaan T2-tuen käyttämiseksi.

Järjestöjen yhteisen esityksen mukaan perusasiat EU-rahojen käytöstä päätettäessä ovat:

- Paikallisten järjestöjen osaaminen ja kokemus hyödynnettävään
- Köyhyyden ja syrjäytymisen elämää kapeuttaviin rakenteisiin puuttuttava
- Työllisyys- ja koulutushankkeissa tarvitaan laajaa yhteistyötä
- Pitkäaikaistyöttömien tilanteeseen nopeaa ja kestävää korjausta

Työttömien erityistarpeet

Hervannan työttömien työllistymisen perinteisillä työmarkkinoilla on elinkeinorakenteen muutoksen vuoksi heikkoo. Työttömien tilanteen korjaamiseen on kaupungin tasolla rajoitetusti keinoja. Tarvitaan keinoja uuden ammatitaidon hankkimiseksi, vähäisen työkokemuksen omaavien nuorten ja pitkään työttömänä olleiden kuntouttamiseksi, sekä heidän fyysisen ja psyykkisen toimintakykynsä ylläpitämiseksi.

Työttömien tilannetta voidaan parantaa myös käynnistämällä yhteistyönä työllistämishankkeita Hervannan alueella ja turvaamalla

Hervannan Seudun Työttömät ry:n toiminta.

Järjestöjen mielestä työttömien yhdistyksen toiminnanohjaajan palkkaus on turvattava pitkäjänteisen työn turvaamiseksi. Työttömien virkistystoiminnan koordinointi on ollut hankalaa, koska toiminnan vetäjien työsuhteet ovat olleet lyhytkestoisia.

Toiminnanohjaajan tehtäviin kuuluisi myös omakustannusperiaatteella toimivan työttömien ja ruokalatoiminnan käynnistäminen Hervantaan. Hankkeessa voitaisiin työllistää hervantalaisia työttömiä ja tarjota työkokeilu- ja -harjoittelupaikkoja.

Työttömien elämäntilanteen korjaamiseen elämäntilanteen korjaamiseen ja paikallisten järjestöjen kanssa.

Itensä työllistämishankkeiden ja uusien yritysten synnyttämiseksi tarvitaan johdonmukaista koordinoitua toimintaa, jonka päävastuu tulee olla työvoimaviranomaisilla ja erilaisia koulutuspalveluja tarjoavilla yrityksillä.

Kansalaisverkko ja kansalaistalo

Hervannan EU-projektin sisäiseen ja asukkaalle tapahtuvaan tiedottamiseen kansalaisvaikuttamisen ja osallistumisen edistämiseksi tarvitaan riippumaton tiedotuskanava. Julkaisijana voisi toimia EU-projektiohjaaja.

Kansalaisverkkoon pääsy turvataisiin ilmaisilla nettipysäkeillä, joita perustettaisiin aluksi esim. Hervannan Seudun Työttömien, Toimelan, Tampereen hervantalaiset ry:n ja Kansainvälisen Naisten Tapaamispaikan tiloihin.

Hervannassa on runsaasti aktiivisia kansalaisjärjestöjä, jotka toimivat kulttuurin ja kotiseututyön alueella sekä yhdyskuntatyön parissa. Usein toimintaa rajoittaa sopivien tilojen puute.

Kulttuuri- ja kansalaistalo tarjoaisi toimivia tiloja paikalliselle taiteen, käsityön ja kulttuurin harrastajille esim. laulajille, soittajille, teatteriryhmille.

Jatkoa sivulta 3

avautuminen olivat heiltä viemässä. Federalistien mielestä rahaliitto oli juuri se tekijä, jonka puuttuminen takia aiemmat kaavailut poliittisesta liitosta olivat epäonnistuneet.

Delorsin komitean raportin seurauksena kutsuttiin koolle hallitusten välinen konferenssi pohtimaan talous- ja rahaliiton perustamista. Sen työn kestäessä otot Euroopassa muuttuivat jälleen. Ensinnä Keski- ja vähän myöhemmin Itä-Euroopan valtiot alkoivat pyrkiä eroon Neuvostoliiton holhouksesta. Berliinin muuri murtui ja itäsaksalaiset vyöryivät länteen. Neuvostoliitto romahti. Saksat yhdistyivät syysyllä 1990. Pelkkä Euroopan yhteisön kehittäminen alkoi yhtäkkiä tuntua monesta täysin riittämättömältä.

Saksa ja Ranska alkoivat tavoitella tiiviimpää poliittista yhteistyötä EY:n puitteissa. Maiden motiivit olivat pohjimmiltaan erilaiset. Ranskalle yhteiseen rahan perustuva EY edusti entistä mahtavampaa, yhdistyneen Saksan johtamaa liittoa. Käsitteestä poliittinen liitto Pariisi etsi vahvempaa poliittista vaikutusvaltaa yhteisössä ja tasavertaisuutta Saksan rinnalla. Saksalle poliittinen liitto merkitsi toisaalta yhteisestä rahasta maksettavaa hintaa, toisaalta sellaista kehystä, jonka sisällä Saksa voisi kasvaa ja vaurastua ilman, että muut kokisivat sen itselleen uhaksi.

Kesäkuussa 1990 Eurooppa-neuvosto päätti käynnistää toisen hallitusten välisen konferenssin, tällä kertaa valmistelemaan poliittista liittoa.

Tavoite poliittisesta liitosta kulki alussa voimakkaassa vastatulessa monessa EY:n jäsenmaassa. Vankinta vastarinta oli pääministeri **Margaret Thatcherin** johtama Isossa-Britan-niassa. Britit vieroksuivat koko hanketta. He näkivät siinä manner-Euroopan federalistien pyrkimyksen kohti eurooppalaista liittovaltiota, joka murentaisi saarivaltakunnan itsemääräämisoikeuden ja vaarantaisi yhteisön suhteet Yhdysvaltoihin. Myös Tanskassa asia vastustettiin. Maastrichtin sopimus itse asiassa kaatui kertaalleen Tanskassa kansanäänestyksessä 1991 ja saatiin hyväksytyksi vasta uusilla neuvotteluilla, joilla vahvistettiin maan jo kertaalleen saamia poikkeuksia.

Poliittisen liiton suurin ongelma oli kuitenkin käsitteen epämääräisyys. Kysymys tiivistyi lopulta siihen, kuinka pitkälle menevään ulko- ja turvallisuuspoliittiseen ja puolustusyhteistyöhön maat olivat valmiit. Tässäkin vastustettiin jäsenvaltioiden, myös Saksan ja Ranskan, rivit hajosivat lopulta paremman kerran.

Erää jäsenvaltio eivät olleet valmiita yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa sitoutumaan Euroopan yhteisön kaltaiseen toimintamalliin. Se olisi sisältänyt komission aloiteoikeuden, tuomioistuimen tuomio- ja tulkintaval-lan ja mahdollisesti määränemistöpäätöksenteon. Toiset kammoksuivat ajatusta yhteisön toimintaperiaatteiden vesittämisestä. Heidän mielestään löyhän ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön ympäröiminen yhteisön rakenteisiin olisi johtanut juuri tähän.

Pilarirakenne oli kompromissi, jolla neuvottelujen umpikuja murettiin. Euroopan unioni perustettiin ensimmäisen pilarin eli Euroopan yhteisöjen varaan. Sitä täydennettiin toisella ja kolmannella pilarilla eli yhteisellä ulko- ja turvallisuuspolitiikalla sekä oikeus- ja sisäasioiden yhteistyöllä. Poliittisen liiton vastustajien tahdosta toinen ja kolmas pilari muistuttavat enemmän perinteistä hallitustenvälistä kuin EY-yhteistyötä. Liiton puolustajat saivat neuvotteleksi näihin yhteistyön muotoihin komissiolle vahvan ja parlamentillekin jonkinlaisen aseman. Euroopan yhteisöt säilyivät koskemattomina.

Jatkaa sivulla 5

Jatkoa sivulta 4

Talous- ja rahaliitto EMUn syntyhistoria

Lauantaina 10. joulukuuta 1991 hotellilaisessa Maastrichtin kaupungissa oli kaunis ilma. Aamulla purrut pakkaneen oli lauhnut. Aurinko paistoi. Kaupungin konferenssikeskus kuhisi poliitikkoja, virkamiehiä, turvamiehiä, toimittajia ja kuvaajia. Rahapolitiikasta vastava komission jäsen **Hening Christophersen** oli vaikean tehtävän edessä. Tiedotusvälineiden edustajat odottivat häntä kertomaan, millä tavoin Eurooppa-neuvostossa päätetty siirtyminen yhteen, yhteiseen rahan käynnistämiseen tapahtuisi.

Christophersenin tiedotustilaisuuden päätyttyä useiden toimittajien ensimmäinen reaktio oli hämmennys. Euroopan merkittävempien valtioiden johtajat olivat juuri tehneet joukon historiallisia päätöksiä. Valtioiden ja julkisyhteisöjen velkaantuminen pysäytettiin. Devalvaatioista kansallisen kilpailukyyn korjausvälineinä luovutettiin. Kansallisten valutojien arvot vakautettiin. Hintojen nousuvaihtu pantaisiin kuriin. Viimeistään vuonna 1999 kansalliset valuutat olisivat enää maksuvälineitä, symboleita, joiden arvo määrättyinä yhdessä. Pian sen jälkeen yhteinen unionin raha korvasi kokonaan kansalliset rahat. Unionilla olisi yhteinen rahapolitiikka, keskuspankki ja entistä tiiviimpi talouspolitiikan yhteistyö. Miksi tätä oli niin vaikea ymmärtää?

Vastaus löytyi Maastrichtin sopimuksesta, johon talouspoliittista yhteistyötä ja rahaliittoa koskevat määräykset on kirjoitettu seikkaperaisesti. Käytetyt käsitteet, lauserakenteet ja päätösten tekemennetelyt sekä niihin pilottettu ehdollisuus ovat kenelle tahansa vaikeita ymmärtää. Vaikka EMU sinänsä on selväpiirteinen hanke, sen toteuttaminen ja siitä päättäminen ovat kaikkea muuta kuin yksiselitteisiä. Lukijalle Maastrichtin sopimuksen EMU-pykälät avautuvat huonosti, koska niihin on kirjoitettu hyvin monta kompromissia. Ilman kompromisseja ei olisi syntynyt sopimusta yhteisestä rahasta.

Haag, joulukuu 1969

Talous- ja rahaunioni ei ole mikään uusi hanke. Yhteinen raha ja taloudenpito ovat tavalla tai toisella sisällyneet meidän kaikkien Euroopan yhdyntymisestä tehtyihin suunnitelmiin.

Euroopan yhteisössä talous- ja rahaliiton tyyppistä yhteistyötä on pohdittu alusta alkaen. Vakavammin sitä on yritetty kerran aiemmin. Vuonna 1969 valta vaihtui Ranskassa ja Saksassa. **Willy Brandtista** tuli liittokansleri ja **Georges Pompidousta** presidentti. Eläkepäiviään viettänyt 81-vuotias **Jean Monnet** oli jälleen ensimmäisiä, jotka oivalsivat mahdollisuuden suurempaan muutokseen. Päivä Brandtin valtaantulon jälkeen hän kirjoitti uudelle liittokanslerille kirjeen, jossa ehdotettiin rahaliiton toteuttamista ja Britannian jäsenyyttä EY:ssä. Saman vuoden joulukuussa Brandt teki tätä koskevan esityksen muille EY-maiden päämiehille huippukokouksessa Haagissa. Huippukokous hyväksyi rahaliiton yhteisön tavoitteeksi.

Ajatus rahaliitosta näytti täyttävän kaikki tarpeelliset tunnusmerkit. Liittokansleri Brandt halusi parantaa maansa suhteita Itä-Saksaan. Tähän hän tarvitsi Ranskaa, jonka epäluoloisuus Saksan motiiveja kohtaan oli parhaiten hälvennettävissä yhä vahvemman sitoutumisella lantiseen talousyhteisöön. Myös Pompidou suhtautui hankkeeseen aluksi myönteisesti. Läheinen suhde Saksan kanssa oli yksi gaulilainen Eurooppa-politiikan kulmakiviä. Jos Britannia oli tulossa yhteisön jäsen, **Jatkuu sivulla 6**

Palveluneuvokoulutus on näkyvimpiä osia Kainuussa maaliskuussa 1998 alkaneesta ja vuoden 2000 lopussa päättyvästä Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamasta ja Kajaanin Työttömien yhdistyksen hallinnoimasta tukiverkko-kohteesta.

Koulutus toteutettiin 6 kuukauden työvoimapolitiittisena koulutuksena, jonka rahoittajan toimi paikallinen TE-keskus. Koulutus saatiin päätökseen heinäkuun alussa. Palveluneuvokoulutukseen oli 62 hakijaa, joista valittiin 16 hakijaa kustakin Kainuun kunnasta.

Koulutuksen aikana käsiteltiin yhteiskunnallisiin muutoksiin ja työttömyyteen liittyviä asioita sekä asiakkaan kohtaamista ja vuorovaikutustaitoja. Koulutettavat perehtyivät myös työvoima- ja sosiaalilainsäädäntöön, palveluneuvoajan työkenttään, työssä jaksamiseen sekä työnhaun, urasuunnittelun ja elämänsuunnittelun ohjaukseen. Harjoittelujaksot koulutettavat suorittivat eri organisaatioissa (sosiaali, työvoimahallinto), järjestöissä ja erilaisissa hankkeissa ja projekteissa.

Työnsä syksyllä aloitettavat palveluneuvoajat muodostavat 7 kunnan alueella verkoston. Verkosto kehittää toimintaansa yhteisten tapaamisten ja työnohjauksen avulla. Suurimmalla osalla koulutettavista on koulutus pääasiassa sosiaali-, terveys- tai kaupalliselta alalta sekä monenlaista työkokemusta, joka varmasti helpottaa uusiin tehtäviin siirtymistä. Haasteita ei tule kuitenkaan puuttamaan.

Kunnat tukevat kuitettävistä

Hankkeessa mukana (ei Vaala eikä Paltamo) olevat kunnat ovat sitoutuneet työllistämään palveluneuvoajat kuudeksi kuukaudeksi. Neuvojien työtehtävät on kirjattu työllistämissopimuksiin, mutta ne elävät tarpeiden mukaan. Kunnat ovat kiittävästi suhtautuneet koulutettavien harjoittelu ja tukityöjaksoihin sekä yhteistyöhön.

Ainoa ongelma on rahoituksen jatkuvuus, jotta saataisiin toiminnalle pitkäkestoisuutta. Kuudessa kuukaudessa ei tällaisissa asioissa päästä kovinkaan pitkälle. Palveluneuvoajien toiminnalla pyritään kehittämään mallia, jossa luodaan tukiverkosto työttömille ja ennen kaikkea luodaan yhteistyötä työllisyyden hoidossa.

Kainuussa koulutetaan työttömien palveluneuvoja

Tavoitteena on paneutua niihin asioihin, joihin virallisella organisaatiolla ei ole aikaa eikä resursseja, mutta ovat asiakkaan kannalta kuitenkin hyvin oleellisia. Tavoitteena on tuoda mukana myös uusia toiminta- ja työtapoja, joissa korostuu yksilökeskeisyys palveluiden tuottamisessa. Lisäksi pyrimme työjakson aikana kokeilemaan palveluneuvoajan antamaa palvelua eri pisteiden kautta.

Kussakin kunnassa olemme lähteneet hakemaan fyysisistä sijoituspaikoista näkökulmasta, mikä on asiakkaan palvelun saamisen kannalta helpointa ja vähiten leimaavaa. Työskentelypisteet voivat olla työvoimahallinnossa, sosiaalivirastossa, hankkeiden yhteydessä tai yhdistyksessä. Tällä menettelyllä haluamme saada kokemuksia siitä, miten asiakkaat kokevat palveluiden saatavuuden ja halukkuuden hakeutuapalveluiden piiriin. Toiminnassa keskeistä on palvelun helppo saatavuus ja joustavuus. Joustavuus voi tarkoittaa jopa sitä, että palveluneuvoja toimii kentällä yhdessä asiakkaan kanssa. Myös tiedon jakajana palveluneuvoajat ovat tärkeä resursi.

"Sällillä" on tietoa

Työttömien tukiverkko-projekti pitää palvelupistettä, josta saa tietoa sosiaali- ja työttömyysturvaan sekä työllistymiseen liittyvissä kysymyksissä. Huhtikuussa avattiin Tieto-Sälli-palvelupiste, joka toimii alueellisenä tiedonjakopisteenä.

Piste palvelee niin työttömiä, naisten työpaikalaisia kuin muitakin alueen asukkaita. Tieto-Sälli on kokeilu, joka kehittää käyttäjien tarpeiden mukaan. Tällä hetkellä Sälli tarjoaa mm. atk-palveluja koulutuksen muodossa sekä jakaa tietoa työllistymisestä ja muista

kaupungin palveluista.

Myös kohtaamispaikkana toimiva palvelupiste tuo lähelle information, jota muuten pitäisi haakea kaupungin keskustasta. Piste tarjoaa tiedonvälityskanavan viranomaisiin ja päättäjiin päin. Internet-verkko tarjoaa yhteydet eri tiedonlähteille.

On löydetty uusia yhteistyömuotoja

Hanke on pyrkinyt tavoitteidensa mukaisesti tekemään ja kehittämään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Tavoite on vaativuudessaan haastava ja loputon.

Lähimmiksi yhteistyökumppaneita ovat muodostuneet Kainuussa toimivat työttömien yhdistykset. Yhdistysten aktiiviset toiminnanohjaajat ovat antaneet tärkeän kenttäresurssin kunnissa toimimisessa. Tällä hetkellä yhteistyötä tehdään kunnissa nimenomaan vaikeasti työllistyvien henkilöiden mahdollisuuksien kehittämiseksi.

Lisäksi pyritään löytämään uusia toimintatapoja muuttamaan passiivisuus aktiiviseksi työhauksi. Esimerkiksi kuntien sosiaalitoimet ovat kiinnostuneita malleista käyttää toimeentulotukeen tarkoitettuja määrärahoja etenkin naisten työllistämiseksi. Lisäksi erilaisten työllistämiseen tarkoitettujen määrärahojen kytkemistä muihin kuntien määrärahoihin kiinnostaa kuntien eri toimijoita.

Selkeästi on nähtävissä kuntien eri viranomaisten tarve tehdä laaja-alaista yhteistyötä työttömyyden vähentämiseksi. Tämä on hyvä lähtökohhta yhteistyön tekemiselle, vaikka monesti vaikeat kysymykset vaativat aikaa ja asioiden monipuolista perehtymistä.

Mutta onhan asiakaskunta kuitenkin yhteinen.

Yhteistyötä myös koulutuksessa

Yhteistyötä on tehty myös koulutuksen osalta. Keväällä järjestettiin TVY:n kanssa yhteistyössä työsuojelu ja palvelukoulutus.

Syksyllä toteutetaan palvelujen tuottamiseen ja työllistämiseen liittyvä Itä- ja Pohjois-Suomen seminaari, jossa asiantuntemusta saadaan niin yrittäjien edustajilta kuin ministeriöstäkin. Seminaari on tarkoitettu kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon ja työvoimahallinnon viranomaisille ja työntekijöille, yrittäjille, kansalaisjärjestöissä työskenteleville, projektihenkilöstölle, työnhakijoille sekä kaikille työllisyyden ja palveluiden tulevaisuudesta kiinnostuneille henkilöille.

Tervetuloa tutustumaan!

Hanke toivottaa kaikki Karesnissanomien lukijat tervetulleeksi Kajaaniin työllisyyden hoidon merkissä.

Tavoitteet lyhyesti

Lisätä yhteistyötä: eri viranomaisten ja yhdistysten kanssa työllistämiseen, sosiaaliseen ja terveydelliseen hyvinvointiin liittyvissä asioissa.

Antaa tietoa: sosiaali- ja työttömyysturvaan ja työllistymiseen liittyvissä kysymyksissä.

Luoda ja kouluttaa: Kainuuseen tukihenkilö- ja tukiverkkojärjestelmää, jonka tavoitteena, on parantaa työttömien työllistymismahdollisuuksia ja estää pitkäaikaistyöttömyyttä.

Lisäksi pyritään kehittämään: erilaisia toimintatapoja ja palvelumalleja kumppanuuteen pohjautuvan työkuultuurin avulla.

Tarjotaan palveluja: työttömille, työttömien yhdistyksille, työttömien kanssa toimiville viranomaisille.

Toiminta-alue: Kainuu
Hankkeen rahoitus ja kesto: RAY (3.1998-12.2000)

Pilkettä mukana perinteikkäässä Karelia-soudussa

Yli 10 vuotta vanha perinne eli Karelia-soutu on soudettu jälleen. Tänä vuonna osanottajia oli satoja venekuntia tai veneitä, yhteensä mukana oli yli 600 soutajaa. Tapahtuma pitää yllä kirkkovenen soutupehennettä, se on mittava liikuntatapahtuma mutta myös eri yhteisöjen ja yritysten esittäytymistilaisuus.

Kolmen vuoden ajan mukana on ollut erilaisia "sosiaalisia" venekuntia. Tänä vuonna mukana oli kolmen työttömien yhdistyksen (Joensuu, Liperi ja Kontio-lahti) sekä Yhteistyöllä elämä hallintaan -projektin Pilke-ryhmä. Mukana oli haastettu kaikki 15 Pohjois-Karjalan työttömien yhdistystä.

Pilke-ryhmäläisiä oli reilut 20 ja huoltoehtävissä mukana olleet mukaan lukien työttömien yhdistyksistä osanottajia oli yli 30.

Ensimmäinen matka: Jakokoski-Joensuu

Ruokailu, joka oli järjestetty yhdessä sosiaalisoitajien ja näkövammaisten soutajien kanssa. Ruokailijat olivat

Perinteisessä Karelia-soudussa oli mukana osanottajia kolmesta työttömien yhdistyksestä sekä Kumppanuus- ja Pilke-ryhmäläisiä.

tyytyväisiä muonitukseen ja kiittelivät kovasti. Myös huoltoporukan taakka pieni huomatavasti, paikallisella porukalla homma toimii. Seuraava rantaumatuminen oli Männikkö-niemessä seurakunnan kesäkodilla, jossa saimme taas muonitusta ja saunomisen. En-

simmäisenä soutupäivänä oli mukana 21 henkilöä.

Toinen matka: Joensuu-Rääkkylä

Vatsan täydennys tapahtui Nittylahdessa. Sitten alkoivat ongelmat. Kun

vatsat oli täynnä niin veneen matka hidastui ja saimme käyttää 20 hv:n apumoottoria (vene oli normaalia suurempi ja raskassoutuinen). Liperin saloon tullessa olimme kaksi jäljessä muista.

Veneet saivat uusia nimiä

Venen kippareina toimivat **Riitta Bastman** ja **Ruikonperän multakurkku Jaakko Teppo**. Venemme saivat uusia nimiä kuten Oihonna, Lotja, Hinaaja ja Ruuhi. Liperin salosta Liperin kirkolle kipparina toimi Jaakko Teppo, joka komensi venettä pienen kirveen kanssa.

Kokonaismatkaa soudulle kertyi 123 kilometriä, touhussa oli mukana kaikkiaan 40 henkilöä. Liperissä meitä odotti Liperin työttömien valmista keitto ja leppoisia ilmapiiiri. Osa porukasta lähti viemään venettä takaisin Vuonislahteen vesiteitse.

Liperin työttömien puolesta **Ritva Malinen** toiminnanohjaaja

Lapin työttömät EU-ministereille

Tarvitaan myös sosiaalista ulottuvuutta

Lapin läänin työttömien yhdistysten viestissä EU-ulkoministereille painotettiin EU:n pohjoisen reunan karua todellisuutta. Niinpä paljon puhutun EU:n pohjoisen ulottuvuuden pitäisi sisältää vahva sosiaalinen ulottuvuus, sillä ilman ihmisten hyvinvointia ei yhteiskunta voi hyvin.

- Meitä lappilaisia työttömiä on noin 20600, joista ansiosidonnaisella päivärahalla on liki 10000, Kelan tuella yli 10000 ja kokonaan vailla tukea yli 400 henkeä. Maakuntamme väkiluku on pelkästään vuoden alku puoliskolla vähentynyt 1283 henkilöä. Tämä puolestaan on aiheuttanut mm. perheiden hajoamista, lasten huostaanottoja, ylivelkaantumista, vajaakäyttöä kouluissa ym. kunnallisissa palveluissa sekä lisännyt sosiaaliturvan tarvetta ja tällä tavoin kuormittanut yhteiskunnan veroaakkaa, sanottiin työttömien viestissä.

Sen mukaan työhallinnon tarjoamat erilaiset tuki- ja muut työllistämisen- ja kurssimuodot eivät toimi tarkoitellulla tavalla Lapissa toisin kuin eteläisessä Suomessa. Mainitut tukimuodot eivät huomioi alueen pitkiä etäisyyksiä, julkisen liikenteen vähyyttä ja arktisen luonnon olosuhteita.

Jos muutosta halutaan, on eri tukimuotoja räätälöitävä alueen vaatimuksia

Lapin alueen työttömien edustajat Tauno Hakkarainen Rovaniemeltä, Sirpa Kyrö Inarista, Ritva Kivellä Sodankylästä ja Leila Pyhtinen Posiolta odottavat jännittyneenä ulkoministeri Halosen saapumista.

vastaaviksi. Samalla tulee lisätä ruohonjuuritason yhteistyötä ohi kansallisten byrokraattisten valtakoneistojen, tavoitteena saavuttaa kansalaisten suora yhteistyö ja vuorovaikutus.

- Toivomme, että EU:n tulevalle budjettikaudella tukimuodoista päätettäessä huomioitaisiin EU:n pohjoinen ulottuvuus, jonka tulisi koskea myös sosiaalista ulottuvuutta, niin EU-maiden sisällä kuin lähialueillakin. Erilaiset

tuet ja muut toimet tulisi kohdistaa EU:n reuna-alueille tehostetusti, jotta nämä alueet pysyisivät asuttuina ja pystyisivät tarjoamaan palveluja koko EU:lle. Ovathan EU:n reuna-alueet pahimpia työttömyysalueita juuri pohjoisessa ja etelässä.

- Tällä hetkellä vallalla olevan markkinavoimien näkemyksen mukaan työvoima on tavaraa, jota voidaan helposti liikutella, siirrellä paikasta

toiseen, varastoida, myydä, vaihtaa sekä vuokrata. Voittojen maksimoimiseksi jätetään tietoisesti huomioimatta se, että ihmisoukeudet koskevat myöskin työvoimaa.

Edelleen työttömien viestissä muistutettiin, että alueen toimeentulon turvaamiseksi aluepolitiikka ja sen kehittäminen on kaiken A ja O. Ilman tehokasta aluepolitiikkaa, muuttoliikettä ja sen mukanaan tuomia ongelmia ei voida ratkaista pysyvällä tavalla.

Työttömien viestin mukaan näistä ongelmista suurimpia ovat tyhjenevät asunnot ja teollisuushallit ja vastaavasti ruuhka-Suomen asuntomarkkinoiden ylikuumeneminen. Myös kunnallisten palvelujen puute jatkuu kiihtyvällä vauhdilla. Se puolestaan lisää sosiaalista eriarvoisuutta ja ongelmia sekä syrjäiseuduilla että kasvukeskuksissa.

- Toivomme, että maakuntamme tarjoamat kokemukset ja olosuhteet auttavat teitä ymmärtämään, mitä Lappi on täällä asuville. Vaikka te arvoisat ulkoministerit ette olekaan sektoriministereitä työllisyyspolitiikassa, tulee ongelman koskea kaikkia poliittisia päättäjiä ja virkamiehiä, sanottiin Lapin työttömien viestissä, jonka esitti posiolainen Leila Pyhtinen.

Työministeri Sinikka Mönkäre johtaa puhetta työllisyyteen ja työelämään liittyvien kysymysten osalta Euroopan unionin työ- ja sosiaaliansiain neuvoston kokouksissa. Ministeri Mönkäre toimii myös kolmikantaisen pysyvän työllisyyskomitean puheenjohtajana.

Työllisyyden osalta puheenjohtajan keskeisenä tavoitteena on yhteisen työllisyysstrategian kehittäminen Kölnin Eurooppa-neuvostossa tehdyn työllisyyspöytäkirjan pohjalta, jotta korkea työllisyys saavutetaan koko unionin alueella. Entistä kunnianhimoisemmat työllisyysuuntaviivat laaditaan vuodelle 2000.

Niissä kiinnitetään Kölnin päätösten mukaisesti erityistä huomiota uusien määrällisten tavoitteiden asettamiseen. Edelleen suuntaviivoissa on tarkasteltava entistä laaja-alaisemmin työmarkkinoiden toimivuuden parantamista ja rakenneuudistuksia, joiden avulla Eurooppa voi edellytyksiään luoda uusia työpaikkoja.

Vuoden 2000 jäsenvaltioiden työllisyysuuntaviivojen ja vuoden 1999 työllisyyden yhteisraportin pohjana on nyt ensimmäisen kerran Amsterdamin sopimuksen (<http://europa.eu.int/abc/obj/amst/fi/index.htm>) määräykset. Työllisyyden yhteisraportissa tärkeässä asemassa ovat vertailukelpoiset tilastomittarit ja huolelliset analyysit eri maiden toteuttamista toimenpiteistä työllisyysuuntaviivojen toimeenpanemiseksi.

Erityisinä työllisyysteemoina puheenjohtaja tuo esille väestön ikääntymisen, tietoyhteiskunnan, työn organisoiminen ja työaikajärjestelyjen kehittämisen, suku-

Työministeriön toiminta EU-puheenjohtajakaudella

puolten välisen tasa-arvon työelämässä sekä aktiivisen työvoimapolitiikan ja julkisten työvoimajärjestelmien merkityksen työmarkkinoiden toimivuuden parantamisessa.

Suomi painottaa työllisyysuuntaviivojen valmistelussa ja työllisyysstrategian toimeenpanossa mahdollisimman suurta avoimuutta, minkä takia on harjoitettava tiivistä yhteistyötä työmarkkinajärjestöjen sekä muiden talouden toimijoiden kanssa EU-tasolla ja kansallisesti. Vuoropuhelun kehitystä tullaan selostamaan työllisyyden yhteisraportin yhteydessä.

Työoikeuden osalta Suomi jatkaa Saksalta kesken jääneiden työaikadirektiivien sekä eurooppayhtiödirektiivin käsittelyä.

Suomi aloittaa myös pakolaisten integrointiohjelman käsittelyn työ- ja sosiaaliansiain neuvostossa. Työministeriö vastaa Suomessa seitsemästä kokouksesta.

Työ- ja sosiaaliansiain neuvosto 22. lokakuuta Luxemburgissa (linkki avautuu kokouksen lähestyessä)
Työ- ja sosiaaliansiain neuvosto 29. marraskuuta Brysselissä (linkki avautuu kokouksen lähestyessä)
Ulkoasiainministeriön EU-puheenjohtajapalvelun verkkosivut

Työllisyys-projekteja joka lähtöön

Now 20 kpl:

Koulutuksen, ohjauksen, neuvonta- ja työvoimajärjestelmien kehittämisen erityisesti monikansallisen yhteistyön avulla 4 kpl.

Koulutuksen järjestäminen erityisesti monikansallisen yhteistyön pohjalta 7 kpl.

Työpaikkojen luominen sekä tuki pien- ja osuustoiminnallisten yritysten perustamiseksi erityisesti monikansallisen yhteistyön avulla 7 kpl.

Tiedottaminen ja tietoisuuden lisääminen erityisesti monikansallisen yhteistyön avulla 2 kpl

Horizon 20 kpl:

Koulutuksen, ohjauksen, neuvonta- ja työvoimajärjestelmien kehittämisen erityisesti monikansallisen yhteistyön avulla 2 kpl. Koulutuksen järjestäminen erityisesti monikansallisen yhteistyön avulla 6 kpl.

Työpaikkojen luominen sekä tuki uusien yksityis- ja osuustoiminnallisten yritysten perustamiseksi ja julkisyhteisöjen yhteistyön aloittamiseksi erityisesti monikansallisen yhteistyön pohjalta 8 kpl.

Tiedottaminen ja tietoisuuden lisääminen 4 kpl

Youthstart 18 kpl:

Koulutuksen, ohjauksen, neuvonta- ja työvoimajärjestelmien kehittämisen erityisesti monikansallisen yhteistyön pohjalta, sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Samalla tulee varmistaa täydentävyyden muiden Sosiaalirahaston sekä LEONARDO-ohjelma 12 kpl.

Koulutuksen ja työhönsijoittamisen järjestäminen erityisesti monikansallisen yhteistyön pohjalta nojautuen pilottiprojekteista ja muista yhteisöaloitteista - erityisesti LEONARDO:sta

saatiin kokemuksiin 4 kpl.

Työpaikkojen luominen erityisesti monikansallisen yhteistyön avulla 1 kpl. Tiedottaminen ja tietoisuuden lisääminen erityisesti monikansallisen yhteistyön avulla 1 kpl.

Integra 12 kpl:
Koulutuksen, ohjauksen, neuvonta- ja työvoimajärjestelmien kehittämisen avulla 6 kpl.

Koulutuksen järjestäminen 1 kpl Työpaikkojen luominen ja tuki osuustoiminnallisten ja muiden yritysten perustamiseksi 5 kpl.

Tiedottaminen ja tietoisuuden lisääminen 1 kpl.

Jatkoa sivulta 5

Saksa-suhteen merkitys ranskalaisille kasvoi entisestään.

Helmiukuussa 1970 neuvosto päätti, että rahapolitiittisen yhteistyön pääteipete olisi yhteinen raha.

70-luvun EMU-hanke kaatui lopulta Saksan ja Ranskan välisiin ristiriitoihin, joiden luonne kertoo paljon itse asiaan liittyvistä ongelmista.

Ranskan lähestymistapa oli pikeminkin poliittinen kuin taloudellinen. Ranskalaiset esittivät, että rahaliitto toteutettaisiin lukitsamalla ensin valuuttakurssit, mikä pakottaisi myöhemmin myös talouspolitiikan sopeuttamiseen. Rahaliitto oli toteutettava valtioiden kesken, eikä se saisi sisältää merkittävää toimivallan siirtoa yhteison instituutioille.

Saksan näkemys oli koko lailla päinvastainen. Enemmän kuin mitään muuta, saksalaiset pelkäsivät inflaatiota. Ensimmäisen maailmansodan jälkeinen hintojen nousukierre oli romahduttanut Saksan talouden, synnyttänyt elintilan Hitlerin nousulle ja toiselle maailmansodalle. Toisen maailmansodan jälkeen vakaus oli (ja on) saksalaisen rahapolitiikan päätaivote. Tästä näkökulmasta katsoen EY:n rahaliitto oli (ja on) Saksan hyväksyttävissä vain, jos se perustuu jo yhdenmukaistetulle talouspolitiikalle, jonka tuloksena kaikki mukana olevat valtiot ovat taloudellisesti terveitä ja kilpailukykyisiä.

Hankkeeseen liittyvien ongelmien ratkominen jätettiin Luxemburgin pääministeri Pierre Wernerin johtaman korkean tason työryhmän selvittäväksi. Työryhmän raportti esiteltiin neuvostolle lokakuussa 1970. Raportissa ehdotettiin rahaliiton toteuttamista vaiheittain vuoteen 1980 mennessä.

Werner-suunnitelma kaatui alkumetreille. Kesään mennessä Saksan markka oli päästetty kellumaan. Elokuussa maailman valuuttajärjestelmä, vakaaseen dollariin perustunut Bretton Woods romahti.

Vuonna 1972 yhteisön jäsenmaat yrittivät saavuttaa uudelleen valuttavakauden. Suunnitelma sai nimen "käärme tunnelissa" ja se perustui sopimukselle, jonka mukaan valuttan ulkoisen arvon muutokset sidottiin tietynsuuruiseen sallittuun vaihteluväliin. Markkinoiden paine kukisti käärmeen. Ensinnä siirtä irtosi punta ja sitten Ranskan frangi.

Bryssel, joulukuu 1977

Taloudellisten vaikeuksien ja rahapolitiittisen hajaannuksen vuosina yhteinen raha tuntui useimmista kaukaiselta ajatukselta. Komission uusi puheenjohtaja Roy Jenkins herätti EMU-hankkeen uudelleen eloon syksyllä 1977. Hänen aloitteestaan ja silloisen puheenjohtajavaltion Belgian ajamana Eurooppa-neuvosto vahvisti Brysselissä joulukuussa yhteisön tavoitteeksi rahaliiton. Tällä kertaa veturin paikan otti liittokansleri Helmut Schmidtin johtama Saksa.

Dollarin nopea heikkeneminen vei pohjaa Saksan teollisuuden viennille. Amerikkalaiset painostivat saksalaisia keventämään rahapolitiikkaansa. Atlantintakaa tulevan painostuksen ja historiallisen inflaatiopölen ristipaineessa Bonn haki tukea Pariisista. Liittokansleri Schmidtin ja presidentti Valery Giscard d'Estaingin yhteistyöstä syntyi Euroopan rahajärjestelmä EMS (European Monetary System) vuonna 1979. Järjestelmän keskipiste oli valuuttakurssijärjestelmä ERM (Exchange Rate Mechanism). Sen puitteissa valuttan ulkoisen arvo sai muuttua korkeintaan 2,25 prosenttiyksikköä suhteessa keskipisteeseen, joka saatiin laskemalla yhteiselle korivaluutalle eulle painotettu kurssi mukana olevista valutoista. Jäsenvaltioiden valutoista koottiin valuuttakorin. Keskuspankit

Jatkuu sivulla 7

Jatkoa sivulta 6

sitoutuivat luottojärjestelyjen avulla tukemaan toinen toisensa valuuttoja. Tällä tavoin haluttiin suojata heikompia valuuttoja ja niiden kautta koko järjestelmää.

Alun vaikeuksien jälkeen EMS ja ERM alkoivat toimia. Jäsenvaltioiden käsitys talouspolitiikan perusteista yhtenäistyi. Sen ohella onnistumista edesauttoi jäsenvaltioissa ja laajemmin teollistuneissa maissa vahvistunut käsitys, jonka mukaan rahapolitiikan tärkein tehtävä oli inflaation hillintä. Valuuttakurssijärjestelmän luoman kurin ansiosta ERM-valtioiden valuuttakurssit ja korkotasot vakautuivat. 80-luvun lopulle tultaessa Ranskan inflaatiovauhti oli hidastunut lähelle Saksan lukemia. Järjestelmä myös vahvisti vahvimman valuutan, D-markan, asemaa yhteisen jäsenmaiden rahapolitiikan ankkurina.

Hannover, kesäkuu 1988

Länsi-Saksan taloudellinen mahti kasvoi 80-luvulla mittoihin, jotka eivät jääneet keneltäkään huomaamatta. Vuosikymmenen jälkipuoliskon taloudellinen kasvu, sisämarkkinoiden myötä vapautuva kilpailu, Mihail Gorbatshevinkin valtaantulosta alkanut Neuvostoliiton muutos sekä Keski- ja Itä-Euroopan mullistus antoivat uuden syyskäynnin myös rahapolitiikalle yhteistyölle.

Tällä kertaa rahaintegraatiolla oli takanaan Ranskan täysi tuki. Ranskalaiset näkivät - jälleen kerran - EMU:n projektina, jolla Saksan mahti sidotaisiin Ranskan johtamaan poliittiseen yhteisöön.

Komission puheenjohtaja Jacques Delors vaati jo vuonna 1986 pääoman liikkeiden vapauttamista. Vuotta myöhemmin valtioiden ja hallitusten päämiehet uudistivat sitoutumisensa rahaliittoon Euroopan Yhteisäasiakirjalla.

Kesäkuussa 1988 Eurooppa-neuvosto antoi Hannoverissa Delorsin johtamalle keskuspankin johtajien komitealle tehtäväksi hahmotella konkreettisen, vaihteittain rahaliittoon johtavaan suunnitelmaan.

Komitean työn tulos, niinkutsuttu Delors-raportti esitti rahaliiton perustamista kolmessa eri vaiheessa. Kesäkuussa 1989 Eurooppa-neuvosto päätti, että EMU:n ensimmäinen vaihe alkaisi heinäkuun alussa 1990. Siihen mennessä jäsenvaltiot poistaisivat kansalliset rajoitukset pääoman liikkeiltä.

Maastricht, joulukuu 1991

Koko sodanjälkeisen ajan Suomi seurasi Länsi-Euroopan kehitystä sivusta - taloudellista hyötyä tavoitellen, poliittista sitoutumista kavahtaen. Suomalaisessa politiikassa Euroopan talousyhteisö oli etäinen ja vähän tunnettu järjestö. Poliittisten päätöksentekijöiden joukossa yhteisöä ei juurikaan tunnettu. Pitkälle 80-luvulle virallisen Suomen suorat yhteydet Brysseliin olivat vähäisiä. Edunvalvonta oli pääasiassa kaupapoliittista.

Maastrichtia voidaan pitää käännekohtana: Vähintään yhtä totta on sanoa, että Maastrichtissa saatiin vihdoin tehdyksi joukko päätöksiä, joita oli valmisteltu jo 50-luvulta lähtien. Enemmän kuin mitään muuta Maastricht oli vain yksi askel pitkään jatkuneessa yhdentymiskeskityksessä.

Vuoden 1991 mullistukset nostivat Euroopan unionin yhtäkkiä suomalaisen keskustelun aallonharjalle. Tiedotusvälineet alkoivat lähettää kirjeenvaihtajiaan Brysseliin. Vuonna 1990 vain suurimmilla lehdistä, radiolla ja televisioilla oli edustajansa Brysselissä. Vuonna 1997 kirjeenvaihtajia ja kuuvajia asui kaupungissa pysyvästi jo kolmattakymmentä. Lehtien sivut sekä uutis- ja ajankohtaislähteykset

Jatkuu sivulla 8

Yhteiseen rahan ja rahapolitiikkaan siirtymisestä aiheutuu sekä hyötyjä että haittoja. 1960-luvulla kehitetty optimaalisen valuutta-alueen teoria korostaa epäsymmetristen häiriöiden arheuttamia ongelmia. Jos maat siirtyvät peruuttamattomasti kiinteään valuuttakurssiin tai yhteiseen valuuttaan.

Jäsenmaat hyötyvät rahaliiton jäsenyydestä, mikäli ne ovat tuotantorakenteiltaan samankaltaisia tai pitkälle monipuolistuneita, työvoiman liikkuvuus maiden välillä on riittävän suurta ja hinnat ja palkat joustavat. Näiden edellytysten puuttuessa maa-tai toimialakohtaisten häiriöiden tasaaminen jää rahaliitossa finanssipolitiikalle.

Jotta elvytysvaraa häiriötilanteen sattuessa olisi käytettävissä, on pyrittävä kurinalaiseen finanssipolitiikkaan ja valtion velkaantumisen vähentämiseen. Jos finanssipolitiikka liikkuma-varaa ei ole, sopeutuminen tapahtuu työllisyyden vaihteluiden kautta.

Devalvaation käyttömahdollisuudet tulevaisuudessa

Häiriötilanteessa kysyntä voi siirtyä kotimaisista tuotteista ulkomaisiin tuotteisiin. Kysyntähäiriön seurauksena kotimainen tuotanto alenee ja työllisyys huononee. Jotta täystyöllisyys saavutettaisiin kotimaassa, kotimaisten tuotteiden hintojen on laskettava suhteessa ulkomaisiin tuotteiden hintoihin.

Koska hinnat ja palkat ovat jäykkiä lyhyellä aikavälillä, devalvaatiota on Suomessa yleensä käytetty sopeuttamismisäläineenä. Devalvaation jälkeen ulkomaiset tuotteet kallistuvat ja kysyntä siirtyy takaisin kotimaisiin. Kotimainen tuotanto ja työllisyys paranevat.

Tällainen täydellinen kysyntäsiirtymä yhden maan tuotteista toisen maan tuotteisiin on hyvin epätodennäköinen nykyisessä Euroopassa. EU-maiden kauppa on suurelta osin ristikkäiskauppaa, joka perustuu suurtuotannon etujen hyödyntämiseen ja laajaan tuotevalikoimaan.

Yhteisen rahan hyödyt ja haitat

Hyödyt ja haitat eivät kuitenkaan kohdistu samoihin kansantaloutemme osa-alueisiin. Välittömät hyödyt ovat pääsääntöisesti mikrotaloudellisia kustannussäästöjä, haitat puolestaan kansallisen rahapolitiikan päätösvalan menetyksiä. Hyödyt syntyisivät erityisesti siitä, että yritysten pääoma karttuisi, koska valuuttakurssiriskistä aiheutuva korkoero poistuisi Suomen ja muiden EU-maiden väliltä.

Kolmannesta vaiheesta hyötyvät eniten ne jäsenet, joilla on suurin korkoero Saksaan nähden. Suomen kaltainen pieni avoin talous hyötyy rahaliitosta, koska sen rahapolitiikan uskottavuus paranee.

Finanssipolitiikka ja työllisyys

Kolmannen vaiheen perus lähtökohdina on kansallisen rahapolitiikan vaikutusmahdollisuuksien olennainen kaventuminen. Siten finanssipolitiikan merkitys kasvaa, etenkin jos tuotannon tekijä- tai tavaramarkkinoita ei löydy riittävää joustoja.

Kolmanteen vaiheeseen osallistuvien valtioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivat ovat vielä selkiintymättömiä. Työllistävän kasvun lisäksi tavoitteena on työmarrkinoiden toimivuuden kehittäminen. Työllisyys suoranaisesti kuulu yhteisten tavoitteiden joukkoon,

EMU JA TYÖLLISYYS

mutta viime aikoina työttömyys on noussut merkittäväksi keskustelunaiheeksi EU:ssa.

Talouspolitiikan uudet työllisyyslähdekohdat

Talou- ja rahaliiton jäsenyys edellyttää uudenlaista taloudellista käyttäytymistä. Jäsenmaat joutuvat sopeutumaan häiriöihin kolmosvaiheessa nykyistä pienemmällä talouspoliittisella välineistöllä. Raha- ja valuuttakurssipolitiikkaa koskeva kansallinen päätösvalta siirtyy EU:n keskuspankille.

Kansallisesti päätettäväksi jää finanssipolitiikka EMU:n jäsenmaiden yhteisten linjausten sallimissa puitteissa. Velkaantuneilla mailla kansallista liikkumavaraa finanssipolitiikassa ei merkittävästi ole.

Pääpaino sopeutumisessa on työmarkkinoilla. Työn hinta tuoteyksikköä kohti on oleellinen sopeutumismekanismi. Maltillisten työehtosopimusten rooli on ratkaiseva suotuisan talouskehityksen turvaamiselle.

Paapaino sopeutumisessa on työmarkkinoilla. Työn hinta tuoteyksikköä kohti on oleellinen sopeutumismekanismi. Maltillisten työehtosopimusten rooli on ratkaiseva suotuisan talouskehityksen turvaamiselle.

Paapaino sopeutumisessa on työmarkkinoilla. Työn hinta tuoteyksikköä kohti on oleellinen sopeutumismekanismi. Maltillisten työehtosopimusten rooli on ratkaiseva suotuisan talouskehityksen turvaamiselle.

Kolmannen vaiheen työmarkkinavaikutukset

Suurtyöttömyyden takia Suomen edun mukaista on edistää aktiivisesti yhteiseurooppalaisen työllisyysstrategian kehittämistä rinnan kolmannen vaiheen toteuttamisen kanssa.

Koska liian nopean kustannusten nousun korjaamiseksi ei yhteisen rahan vallitessa voida enää devalvoida, tarvitaan työttömyyden torjuntaan muita sopeutuskeinoja. Yksi edellytys on vahva valtion talous. Toinen edellytys on suomalaisten yritysten riittävän vahva rahoitus rakenne.

Kolmas edellytys on työmarkkinoiden jousto. Suomessa vuoden 1995 syyskuussa solmittu tulosopimus antaa

Työministeriön kansainvälisen toiminnan tarkoituksena on luoda edellytykset ministeriön kansainväliselle yhteistyölle, hoitaa ministeriön ulkoisia suhteita sekä tukea työhallinnon kansallisia toimia. Suomi toimii EU:n puheenjohtajamaana 1.7.-31.12.1999. Työministeriö järjestää puheenjohtajuuskaudella kuusi kokousta/konferenssia.

Työministeriö on mukana kansainvälisen työjärjestön ILO:n sekä Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n toiminnassa. Työministeriö osallistuu tiiviisti pohjoismaisen yhteistyöhön. Työhallinnon lähialueyhteistyö kohdistuu Baltian maihin sekä Venäjän federaatiossa Murmanskin alueelle, Karjalan tasavaltaan Pietariin sekä Leningradin alueelle.

Euroopan Unioni, MISEP, EIRO Euroopan Neuvosto ESR, Euroopan sosiaalirahasto EURES, Eurooppalainen työnvälitysjärjestelmä IOM, International Organization for Migration UNHCR, The United Nations High Commissioner for Refugees WAPES, World Association of Public Employment Services.

Ajankohtaista työttömän oikeuksista

Vapaaehtois- ja talkootyö:

Oikeus työttömyyspaivaraahan säilyä osallistuttuessa:

Yleishyödylliseen vapaaehtoistyöhön

- yleishyödyllisten yhteisöjen organisoimaa toimintaa

- yleishyödyllisten päämäärien edistämiseksi tai

- voittoa tavoittelemattoman yhteisön toiminnan tukemiseksi

Tavanomaiseen talkootyöhön

- naapuripua tai vastaavaa

- työn tekeminen sukulaisuus-tms. suhteen perusteella

Päiväraha-oikeuden säilymisen edellytyksenä lisäksi, että muut saamisedellytykset täyttyvät.

Vapaaehtois- ja talkootyötä ei ole työtä, jota:

- tehdään yrityksessä

- tehdään yleisesti työsuhteessa, yritystoimintana tai hankitaan ostopalveluna

Ulkomaanmatkat

Työnhakija on työmarkkinoiden käytettävissä, kun matka:

- etukäteen ilmoitettu

- lyhyt, enimmäiskesto noin viikko (erityisestä syyistä pitempi)

- suuntautuu Eurooppaan, sen ulkopuolisille EU/ETA-alueille sekä perinteisille seuramatkakohteille ja kun hakija:

- on tavoitettavissa matkan aikana

- kykenee ottamaan vastaan työtä tai koulutusta kohtuullisissa ja tavanomaisissa ajassa

Työttömän henkilön aloittamat opinnot:

1. Opiskelu aina päätoimista a) oppilaitostyyppin ja opiskelun ajankohdan perusteella

- lukion päiväopetus

- ammatillisen oppilaitoksen päiväopetus

- kansanopiston päiväopetus

b) oppilaitostyyppin ja opiskelun tavoitteen perusteella

- korkeakoulututkintoon tähtäävä opiskelu

- akk-tutkintoon tähtäävä opiskelu

c) opintojen laajuuden perusteella

- muu opiskelu, vähintään 25h/vko tai tai 3 ov/kk

2. Opiskelun pää/sivutoimisuuden ratkaiseminen kokonais-harkinnan perusteella

- muu opiskelu, alle 25 h/vko tai 3 ov/kk

3. Opiskelu yleensä sivutoimista

- lukion iltaopetus

- harrastusluonteinen opiskelu

Nuorten työmarkkinatuki Riittävä ja kohtuullinen hakeutuminen koulutukseen

- 2+1

- jälkitäyttö

- muu torniston tarjous

- seuraava yhteishakukierros

- työnhakusuunnitelman mukainen laajempi hakeutuminen

Kenen haettava

- tmt-järjestelmän piirissä

- yleissivistävän oppilaitoksen päättölukolla

- työmarkkinoiden ulkopuolella

Ei tarvitse hakea, jos

- raskaana

- työharjoittelussa koulutuksen alkaessa

- armeijassa koulutuksen alkaessa

- kotoutumissuunnitelman piirissä

- erityinen suuntautuneisuus ja aktiivisuus yhteishaun ulkopuoliseen koulutukseen

Jatkoa sivulta 7

täytyvät jutuista, joissa toisteltiin useimmille ihmisille vieraita käsitteitä: EU, EMU, poliittinen uniioni, yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, koheesio, subsidiariteetti...

Talouspolitiikan yleiset suuntaviivat

Perustamissopimuksen mukaan jäsenvaltiot pitävät talouspolitiikkaa "yhteistä etuaan koskevana asiana". Konkreettisimminkin tämä näkyy talous- ja valtiovarainministerien neuvostossa ECOFINissä, jonka kokouksissa keskustellaan avoimesti eri maiden taloudellisesta tilanteesta ja pyritään löytämään näkemys talouspolitiikan perussuunnasta.

Eurooppa-neuvosto keskustelee vuosittain yhteisön ja jäsenvaltioiden talouspolitiikan yleislinjoista. Keskustelu perustuu komission laatimaan luonnokseen, jonka ECOFIN hyväksyy määränemistöllä. Valtionpäämiesten ja hallitusten päämiesten keskustelun perusteella ECOFIN vahvistaa lopulliset suositukset. Myös tämä päätös tehdään määränemistöllä.

Komissio ja neuvosto seuraavat jäsenvaltioiden talouspolitiikkaa säännöllisesti. Jäsenvaltiot toimittavat komissiolle tiedot tärkeinä pitämistään talouspoliittisista toimenpiteistä. Jatkuvan seurannan tarkoituksena on varmistaa, että valtioiden talouspolitiikka on hyväksytyjen suuntaviivojen mukaista eikä vaaranna talous- ja rahaliiton toteuttamista.

Erikseen on pannaan julistettu julkisen talouden keskuspankkirahoitus sekä julkisen sektorin etuoikeutettu asema luottolaitoksissa.

Jos jonkin jäsenvaltion taloudellinen kehitys eksyy liian kauas yhteiseltä tieltä, neuvosto voi komission esityksestä antaa jäsenvaltiolle suosituksen tarvittavista muutoksista. Tämän päätös tehdään määränemistöllä. Samalla tavoin neuvosto voi halutessaan päättää julkistaa suosituksen.

EMU-ehdot ja niiden tulkinta

Sopimuksen mukaan jäsenvaltioiden on vältettävä julkisen talouden liiallista velkaantumista. Komissio seuraa jäsenvaltioiden taloudenpitoa ja julkisen velan määrää. Talousarvion kurinalaisuutta arvioitaessa kiinnitetään erityisesti huomiota kahteen tekijään: julkisen talouden (budjetin)alijäämään ja julkisen velan osuuteen bruttokansantuotteesta.

Tältä osin hyvän kurin määritelmät on kirjoitettu sopimuksen liitteenä olevaan, liiallisia alijäämiä koskevaan pöytäkirjaan. Niiden mukaan julkisyhteisöjen (valtio, kunnat, sosiaaliturvarahastot) alijäämää saa olla enintään kolme prosenttia bruttokansantuotteesta. Julkisen sektorin velka ei saa ylittää 60 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Nämä ja sopimuksen erään toisen pöytäkirjan valtuutan ulkoista tasapainoa, korkotason vakautta ja hintojen nousuvauhtia koskevat määritelmät tunnetaan paremmin EMUn pääsyehtoina. Inflaatio saa ylittää tarkasteluajankohdasta edeltävän vuoden aikana korkeintaan 1,5 prosentilla kolmen hitaimpaan hintojen nousuvauhtiin yltäneen maan keskiarvon. Jäsenvaltion pitkien lainojen korot saavat ylittää parhaan inflaatiokolmikon keskiarvon korkeintaan kahdella prosenttiyksiköllä.

Jäsenvaltion on noudatettava ERMin tavanomaisia vaihteluvälejä kahden vuoden ajan ennen tarkasteluajankohdasta. Julkisen keskustelussa Maastrichtin sopimukseen liitetyt viitearvot ovat nousseet keskeiselle sijalle. On kiinnitetty huomiota siihen, että par-

Jatkuu sivulla 9

TVY:n puheenjohtaja Lea Karjalainen

Työttömyys ja EU

Aikoinaan äänestin EU:sta ja äänestin EI. Epäilen yhäkin, oliko se oikea sauma maallemme liittyä yhteisöön. Suomi on omassa politiikassaan tyytynyt noudattamaan kaikkia mahdollisia direktiivejä kirjaimellisesti ja totellen kuin alle kouluikäinen lapsi.

Hämmästyttävää oli, kun Suomi alkoikin tilastoimaan EU:n halun mukaan työllisyysastetta, eikä enää työttömyysastetta. Saadaan harhautettua kansaa oikein olan takaa. Suomen maataloutta on oltu ajamassa oikein rytinällä alas. Eikö toimenpiteillä nähdä sitä uhkaa, joka sieltä on tullut ja tulee edelleen.

Maatalousväestö on usein suppea-alaisesti koulutettua ja jo raavaampaa porukkaa. Mitä heidän uudelleen kouluttamiseksi on suunniteltu ja tehdään. Pääkaupunkiseudun rakentaminen on kiivasta ja kelpaahan ne maalaiset ainakin

rakentamaan uusia betonilähiöitä.

Tällä menolla koko kansa asuu pian kehäkolmosen sisällä tai ainakin sen ulkokaarella. Vaatimukset, että ihmisten pitää muuttaa työn perässä sinne missä työtä on, on todella lyhytnäköistä. Tämäkö on se yhdyntynyt Eurooppa?

Suomessa on tämän mallin mukaan enää kolme kaupungiksi laskettavaa taajamaa. Jos EU määrää, että Suomessa on yksi työssäkäyntialue (tai koko EU!), niin sehän menee kuin häkä meidän hallituksen ministrierien puolesta.

Jos et suostu muuttamaan, olet kaikkien sosiaaliturvien ulkopuolella. Euroopassa (EU:n alueella) on yli 20 miljoonaa työtöntä. Kaikkialla etsitään kiihvästi säästöjä ja sanktioita, miten köyhää kansaa saadaan nöyryytettyä.

Kansat jakautuvat kaikkialla kahtia: köyhälistö kerjää ja hakee henkensä

pitimiksi sosiaalilupaa, vaikka ovat töissä. Tämä on rikkaiden mielestä oikein. Rikkaat puolestaan rakentavat tiilimuureja ja muualla Euroopassa alueidensa ympärille. Näkymätön "Berliinin muuri" kansojen keskuudessa on ollut jo pitkään. Eletään kohta kuin Robin Hoodin aikaan.

Pari vuotta sitten sosiaaliturvan päivillä Joensuussa joku virkamies sanoi, että tulee aika, jolloin jokaista markkaa vasten täytyy tehdä suorite. Silloin se tuntuu kaukaiselta, mutta nyt siitä puhutaan jo ministereiden suulla. Siperian sijasta nykyisin opettaa Bryssel.

Faktaa vai fiktiota? Siinäpä kysymys, josta voidaan jatkaa keskustelua vaikkapa lehtemme seuraavassa numerossa.

Lea Karjalainen
TVY:n puheenjohtaja

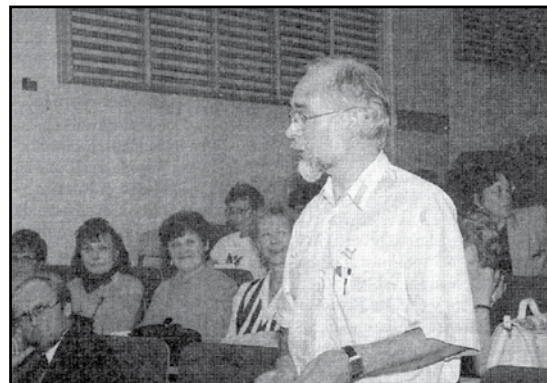
EAPN pohtii Euroopan työllisyyden suuntaviivoja

Euroopan köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen verkoston EAPN:n (European Anti-Poverty Network) seminaari kokoontui syyskuun toisella viikolla Brysselissä. Työlistalla oli EU:n komission työllisyysuuntaviivojen tarkastelu. Seminaari oli valmisteltu yhdessä EAPN:n kaikkiaan kuudesta työryhmästä.

Suomesta kokoukseen osallistui TVY:n edustajana Euroopan työttömien verkoston ENU:n puheenjohtaja **Kalle Kunnas** Kajaanista. Hän osallistui oikeutta työhön pohtivaan työryhmään.

Seminaaria edeltävänä päivänä komissio hyväksyi työllisyyden suuntaviivat vuodelle 2000, joista päätetään joulukuussa Suomessa pidettävässä hallitusten välisessä huippukokouksessa. Asian työryhmälle esitellyt englantilainen **Colin Hampton** totesi, että eri EU-maiden komissiolle "työllisyyspolitiikan lippulaivoina" esittelemät ohjelmat eroavat suuresti toisistaan. Useimmat jättävät hyvin paljon toivoimisen varaan laadun suhteen. Erilaiset työllisyyspakotteet ovat EU-maissa yleistymässä, Kunnas kertoo.

Kunnaksen mukaan EU:n komission DG 5 A 2:n eli työllisyyskomitean päällikkö **Armindo Silva** joutui seinää vasten, sillä hän yritti selviytyä tehtävästään liian helpolla. Silva kuitenkin muistutti, että komissiolle ei ole rankaisukeinoja yhteisestä strategiasta lipsuvia maita vastaan (kuten on talouspolitiikassa), mutta listaa kylläkin hyvin ja huonosti työllisyyspolitiikkansa hoitavat maat.

TVY:n edustajana EAPN:n kokouksessa Brysselissä oli ENU:n puheenjohtaja Kalle Kunnas. Hän osallistui oikeutta työhön pohtivan työryhmän työhön.

Ensimmäisellä listalla parhaaseen A-ryhmään (todellisia tuloksia) on listattu Iso-Britannia, Ruotsi, Tanska ja Irlanti, B-sarjassa (aitoja yrityksiä) ovat Suomen ohella yltäneet Itävalta, Espanja, Ranska ja Portugal. Seuraavaan eli C-ryhmään (ei varsinaista kehitystä) kuuluvat Alankomaat, Saksa ja Luxemburg.

Työllisyyspolitiikan rupsakkiin (puuttuu tahto ja kyky) on listattu Belgia, Italia ja Kreikka, selvittää Kunnas Brysselin terveisiä.

Hän ihmettelee Iso-Britannian kuulamista parhaaseen ryhmään, sillä brittien työllisyyspolitiikka tekee köyhistä työttömistä yhtä köyhiä työssäkäyviä. Näyttää olevan pääasia, että tilastossa heilahtaa, ei että ihmisten elämässä tapahtuu

muutosta parempaan.

Myös palvelujen arvonlisäveron alentaminen ja pitkäaikaistyöttömien asema puhuttivat köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan kamppailevan EAPN:n tapaamisessa.

Seminaarin päätöskeskusteluun osallistunut työministeriön kansliapäällikkö **Pertti Sorsa** todisti kuulijoille: Suomi koki 90-luvun alussa syvimmän laman, minkä joku länsimainen valtio on 30-luvun jälkeen kohdannut.

Vahvan sosiaalisen turvaverkkonsa ansiosta suomalainen yhteiskunta ei kuitenkaan romahtanut. Tuloerot eivät sanottavasti kasvanee vuosikymmenen alkupuoliskolla. Sen jälkeen ne ovat kyllä lähteneet kasvamaan, toteaa Kunnas.

Naisilla on oma euroverkosto

NAISET'96 ry on perustettu valvomaan naisten etuja Euroopan yhdentymiskehityksessä. Se toimi aluperin verkostona, jonka muodostivat EU-ympyröissä toisiansa tapaavat naiset.

Vuonna 1995 tämä naisverkosto rekisteröi itsensä yhdistykseksi. Tuolloin lähitavoitteeksi asetettiin vuoteen 1996 huipentuva EU:n hallitusten välisen konferenssin päätöslauselmiin vaikuttaminen ja niistä informoiminen. Sen vuoksi yhdistyksen nimenä on Naiset'96.

Tänäkin Naiset'96 ry:llä on noin 250 jäsentä. Nyt yhdistys katsoo eteenpäin. Juuri nyt on ajankohtaista valmistautua Euroopan talous- ja rahalliseen Emuun.

Nyt on meneillään Suomelle merkityksellinen EU:n puheenjohtajakausi, edessä on myös EU:n laajentuminen, Agenda 2000.

Naiset'96-yhdistys pitää huolen siitä, ettei naisille jää Euroopan kehityksessä pelkkä tarkkailijan rooli. Yhdistys haluaa olla silta naisten ja EU-päättäjien välillä. Oma jäsenistomme on nyt noin 250 naista, joiden joukosta löytyy paljon erikoisosaamista ja joiden välillä tieto vaihtuu ja terveiset Brysseliin välittyvät.

Keskitymme erityisesti kahdensuuntaiseen tiedonvälitykseen: yhtäältä osoittamme näkemyksiämme ja kannanottojamme Euroopan ytimeen ja toisaalta informoimme jäseniämme tärkeimmistä suuntauksista ja tapahtumista EU:ssa.

Yhdistyksen peruslinjan rakentavat säännölliset ja tietopainotteiset jäsenkirjeet ja kuukausittaiset aamukahvitapaamiset asiantuntija-alustuksineen. Järjestämme yleisötilaisuuksia ja julkaisemme kirjasia. Asiantuntijointia käytämme pääsääntöisesti naisia suomalaisen talous- ja työelämän huipulta.

Jäsenistomme koostuu tiedonjanoisista naisista ympäri Suomea. Monet meistä ovat työkseen tekemisissä EU-asioiden kanssa, mutta eivät suinkaan kaikki. Yhteistä meille kaikille on halu verkottua ja saada sekä vaihtaa tietoa. Tervetuloa mukaan!

Jäseneksi haluavat voivat ottaa yhteyttä:

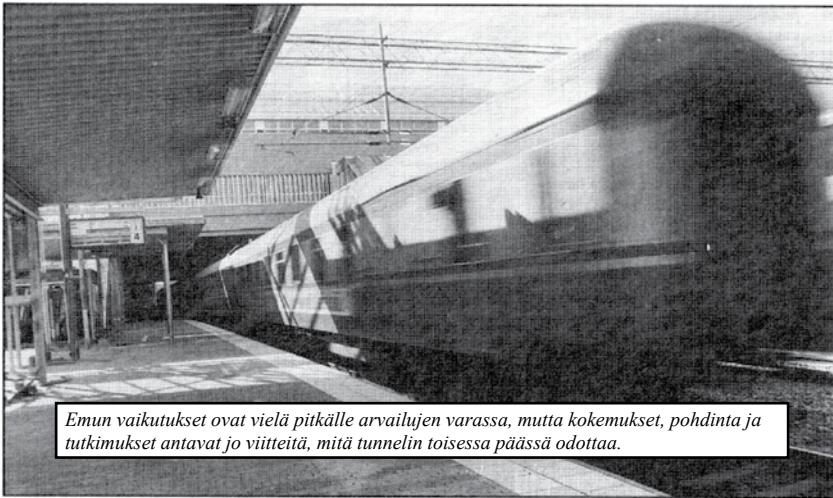
Marjo Lapatto
Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
puh. (09) 6804 0228
e-mail: marjo.lapatto@vakes.fi

Naiset '96 ry:n hallitus
Naiset Rakentavat Eurooppaa -lehti (3/99)

Euroa Odotellessa -lehti (3/98)
PohjanAkka -lehti 1/98
PohjanAkka -lehti 2/98
PohjanAkka -lehti 3/98
PohjanAkka -lehti 1/99
Aamukahvitilaisuudet Cafe Englissa

Naiset ja EMU -kirja:
Esipuhe, Naiset'96 ry:n puheenjohtaja Tuulikki Petäjäniemi
Kirjassa 15 huipputason asiantuntijanaista
Kirjan asiantuntijat
Eurooppalainen Suomi ry:n kotisivut

Emu sitä, EU tätä eli kannanottoja, mielipiteitä, arvioita, näkemystä...

Emun vaikutukset ovat vielä pitkälle arvailujen varassa, mutta kokemukset, pohdinta ja tutkimukset antavat jo viitteitä, mitä tunnelin toisessa päässä odottaa.

Finanssineuvos
Lasse Aarnio
valtiovarainministeriö:

Mitä muutoksia kansalaisille?

Yksityisten kansalaisten kohdalla ei aluksi tapahtuisi juuri muutoksia. Markkasetelit ja -kollit jätetään käyttöön yhteisen rahan rinnalle. Koitaloudet voisivat tehdä talletuksia pankkeihin edelleen markkamääräisinä. Tavaroiden ja palvelujen hinnoittelussa todennäköisesti asteittain siirryttäisiin käyttämään kaksoishinnoittelua: hinnat ilmoitettaisiin markkoissa ja euroissa.

Viimeistään 1.1.2002 Euroopan keskuspankkijärjestelmään kuuluva Suomen Pankki ryhtyisi laskemaan liikkeelle euroseteleitä ja -kollikoita. Samalla markkaseteleitä ja -kollikoita ryhdyttäisiin vetämään pois liikkeestä. Viimeistään vuoden 2002 alusta lukien myös palkat, eläkkeet ym. maksettaisiin euroissa sekä hinnat ilmoitettaisiin vain euroissa.

Puolen vuoden kuluttua eli 1.7.2002 siirryttäisiin tilanteeseen, jossa eurosetelit ja -kollit olisivat ainoita laillisia maksuvälineitä. Suomen Pankki lunastaisi myöhemmin vanhoja markkaseteleitä ja kollikoita ja maksaisi niiden vastinaron euroina.

Siirtyminen euron käyttöön ei vaikuttaisi palkkojen, eläkkeiden, hintojen yms. suuruuteen; ne ainoastaan ilmaistaisiin uudessa rahassa. Yhteisen rahan käyttöönoton jälkeen euroalueelle suuntautuvassa matkailussa ei tarvitsisi vaihtaa valuuttaa. Yhden ainoan rahan käyttö EMU-alueella tekisi myös tavaroiden ja palvelujen hintojen vertailun eri maissa helpommaksi.

Kuluttajaliiton Raimo Lehtonen

Euron ihmeelliset kiemurat Suomessa

Kaupan taholta on kuluva vuoden aikana vaadittu mahdollisimman lyhyttä kahden hinnan (markkoissa ja euroissa) merkitsemisaikaa. Keskuste- lussa esitettiin jopa muutaman viikon mittaista kaksoishinta merkintäaika. Lisäksi kauppa vaatii lyhyttä kahden rahan käyttöaika. Aluksi esitettiin jopa kuuden viikon siirtymäkautta. Nytemmin on ryhdytty puhumaan kahden kuukauden mittaisesta siirtymäajasta.

Kauppa on kertonut sille tulevan kaksoishinnoittelusta ja kahden rahan käytöstä 600-800 miljoonan markan kustannukset! Tuolloin oli perusteena

muutaman kuukauden kestävä kaksoishinnoittelu ja kuuden viikon mittainen kahden rahan käyttöaika.

Kuluttajat-Konsumenterna on ollut alusta lähtien sitä mieltä, ettei valtiovanalla pidä päättää kaksoishinnan käyttöönottoa, vaan kauppias tai vähittäiskauppa itse saa päättää, milloin se alkaa ilmoittaa kuluttajille hinnat kahdella valuutalla; markan lisäksi euroina.

Lisäksi yhdistyksen mielestä ei valtion pitäisi lyhentää kahden rahan käyttöaika Euroopan unionin päättämästä kuuden kuukauden siirtymäkaudesta. Sitä on kansallisesti

EU-tiedo- tuksella 19 aluetoimittajaa

Eurooppa-tiedotuksella on 19 aluetiedottajaa. Heidän toimipisteensä sijaitsevat maakuntakirjastoissa eri puolilla Suomea.

Poikkeuksen tekevät Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun aluepalvelu Lasipalatsissa, Mannerheimintie 22-24, Helsingissä sekä Ahvenanmaan aluepalvelu Valtion virastotalossa, Torggatan 16, Maarianhaminassa.

EU-alue tiedottajat toimivat maakuntiansa EU-tiedon "lähettiläinä" koko maakunnan alueella. Kansalaisten palvelun ohella he pitävät yhteyttä kansalaisjärjestöihin, oppilaitoksiin ja paikallisiin tiedotusvälineisiin.

Aluepalveluissa on matala kynnyks. Olet tervetullut kysymään neuvoja ja vinkkejä. Ellemme itse tiedä, kerromme, mistä asiantuntijat löytyvät tai etsimme tarvitsemasi tiedon Sinulle.

EU, euro ja kuluttajat Terveellinen ruoka on kallistunut EU- Suomessa

Kuluttajavirasto on seurannut hintojen kehitystä vuodesta 1994 lähtien 152 elintarvikeliikkeessä eri puolilla maata. Koko tuotevalikoiman hintataso on edelleen noin 8,5 prosenttia alempi kuin ennen EU-jäsenyyttä. Kuitenkin viime syksystä hinnat ovat nousseet jo noin 2,7 prosenttia.

Rasvaisen ja makean syöjä on hyötynyt EU-jäsenyydestä eniten. Sokerin hinta on laskenut jo yli 12 prosenttia, viime vuonna hinta putosi yli neljä prosenttia. Marjatuotteista hillot ovat halventuneet, mutta sokerittomat täysmehut kallistuneet.

Maitotuotteista rasvaiset, -juusto, makeat jogurtit ja kulutusmaito ovat edelleen halvempia kuin ennen EU-jäsenyyttä. Sen sijaan rasvaton piimä on kallistunut 21 prosenttia EU-aikana ja rasvaton maito seitsemän prosenttia.

Vihannekset ovat kallistuneet 14 prosenttia. Tuoreet hedelmät ovat 11 prosenttia kalliimpia kuin vuonna 1994 ja niiden hinta nousi yli kuusi prosenttia viime vuonna. Eipä siis auta kevyen sokerittoman ruuan ystävänä ja lisäksi pienituloisena kuin vähentää syömistään.

Kaisa Pannimaa-Päsi

Lähde:
Kuluttajaviraston EU-vertailu
Kuluttajat-Konsumenterna
-lehti

Jatkoa sivulta 8

haaseen inflatiokuriin ovat kyyneleet EMUn ulkopuolelle vapaaehtoisesti jättäytyvät valtiot ja siihen pyrkivistä kaikkein pienimmät. Eräiden suurten jäsenmaiden vaikeuksista täyttää kolmen prosentin budjettikriteeri on vedetty johtopäätös, että koko hanke on vaarassa. Näin saatava olla.

Maastrichtin sopimuksen mukaan julkistalouden alijäämä voi ylittää viitearvon, jos sen osuus on "pienennyt merkittävästi ja jatkuvasti tasolle, joka on lähellä viitearvoa". Toinen vaihtoehto on, että viitearvo ylitetään poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti ja "osuus pysyy lähellä" sitä.

Julkisen velan osalta tulkinnalle on jätetty vielä enemmän tilaa. Komissio voi arvioida kurin riittäväksi, jos julkisen velan osuus "pienenee riittävästi ja lähestyy riittävän nopeasti viitearvoa".

Myöskään muilta osin kriteereitä ei ole kirjoitettu ehdottomiksi. Varsinaisessa sopimustekstissä hintatason vakauden edellytykseksi mainitaan vain, että rahanarvon alenemisen on oltava "lähellä" parhaan kolmikontasoa. Korkotason vakaus ja ERM:n jäsenyys puolestaan kytetään toisiinsa niin, että yksiselitteisen tulokannan tekeminen on liki mahdotonta.

Jäsenmaiden EMU- kelpoisuus

Todellisuudessa lieneekin niin, että paljon puhuttujen EMU-ehjojen tosiasiallinen merkitys on muualla kuin niiden kirjaimellisissa noudattamisissa. Kriteerien pohjana olevista talouspolitiikan perusteista, vakaasta valutasta, hinta- ja korkotasosta sekä kansantalouksia rasittavan velkakierteen lopettamisesta vallitsee kaikissa jäsenmaissa yksimielisyys. Eräät hallitukset ovat voineet käyttää EMU-kriteerejä tarvittujen uudistusten läpiviemiseen kansallisesti. Toisaalta niitä voidaan käyttää tekosyynä, jos EMU-hanke vielä loppumetreillään ajautuu keskeisissä jäsenmaissa läpikäymättömään vastatuuleen.

Yhteisen tuki vaikeuksiin joutuneelle jäsenmaalle

Talous- ja rahaliitto suunniteltiin keskenään tasavertaisten talouksien liitoksi. Siltä varalta, että jokin jäsenvaltioista joutuu tai uhkaa joutua taloudellisiin vaikeuksiin, yhteisö voi antaa sille taloudellista apua. Avun saamisen ehdot määritellään sopimuksessa tarkoitettua epämääräisesti. Edellytyksenä on, että kyseessä ovat "poikkeukselliset tapahtumat, joihin jäsenvaltio ei voi vaikuttaa", että komissio tekee esityksen avusta ja että neuvosto päättää siitä yksimielisesti. Avun suuruutta ei ole määritelty.

Artiklan todellista merkitystä on mahdoton etukäteen arvioida. Periaatteessa avun saaminen on haluttu tehdä vaikeaksi. EMUn jäsenet ovat itsenäisiä kansantalouksia, jotka kilpailevat myös toistensa kanssa. Sellaisen yhtälöön on mahdoton kuvitella helpokäyttöistä apuautomaattia, joka käynnistyisi pienemminkin ahdingon edessä. Toisaalta rahaliiton pohja on siinä mukana olevien jäsenvaltioiden tahdossa ja keskinäisessä luottamuksessa. Näiden tekijöiden arvo punnitaan vasta todellisten vaikeuksien hetkellä.

Rahaliiton vaiheittainen toteuttaminen

Talous- ja rahaliiton toteuttamisessa on kolme vaihetta. Ensimmäinen vaihe alkoi vuonna 1990, kun jäsenvaltiot vapauttivat kaikki pääomaliikkeet. Ensimmäisen vaiheen aikana valtiot myös ryhtyivät laatimaan niin sanottuja lähentymisohjelmia, joiden avulla

Jatkuu sivulla 10

Karenssisanomien nelisivuinen EU/Emu-liite,
jonka aineisto on pääosin Eurooppa-tiedotuksen tuottamaa

Tämän numeron rahoittavat valtiovarainministeriö ja Euroopan Unioni

Jatkoa sivulta 9

pyritään kestävään hintavakauteen. Suomen ensimmäinen lähentymisohjelma annettiin tiedoksi eduskunnalle syyskuussa 1995 vuoden 1996 budjetin käsittelyn yhteydessä. Ohjelma tarkistettiin seuraavan vuoden syyskuussa. Uusin lähentymisohjelman tarkistus annettiin eduskunnalle viime syksynä.

Toinen vaihe alkoi vuodeksi 1994 alussa. Silloin perustettiin Euroopan rahapolitiittinen instituutti ERI (European Monetary Institute). Sen tehtävänä on luoda pohja kolmannessa vaiheessa käynnistyvä Euroopan keskuspankkijärjestelmälle EKPJ:lle (European System of Central Banks) ja valmistella siirtymistä yhteiseen rahan. ERI pyrkii myös kehittämään jäsenvaltioiden keskuspankkien välistä rahapolitiittista yhteistyötä.

Kolmas vaihe alkaa tammikuun 1. päivänä vuonna 1999 ja siihen siirtyvät ne maat, joiden katsotaan Maastrichtin kriteerien pohjalta olevan siihen kelpoillisia.

Päätöksenteon pohjana ovat komission ja ERIn kertomukset, joissa arvioidaan, miten jäsenvaltiot ovat täyttäneet velvollisuutensa. Arvioinnissa käytetään edellä mainittuja sopimuksen määräyksiä ja niiden tulkitsemisesta sovittuja pöytäkirjoja.

Lopulliset päätökset tekevät jäsenmaiden poliittiset johtajat keuhällä 1998 neuvoston suosituksesta. Tarkasti ottaen kyseessä ei tuolloin ole Eurooppa-neuvosto, vaan valtioiden ja hallitusten päämiehistä koostuva neuvosto. Tällä tavalla menetellään, koska Eurooppa-neuvosto ei ole päätöksiä tekevä elin.

Kolmannessa vaiheessa EMU-maiden valuuat sidotaan ensin toisiinsa. Rahapolitiittinen instituutti pohjalta syntyy Euroopan keskuspankki EKP (European Central Bank). Siitä ja kansallisista keskuspankeista muodostetaan Euroopan keskuspankkijärjestelmä, jonka tehtävänä on määrittellä ja panna toimeen yhteisen rahapolitiikka. Julkisyhteisöt ryhtyvät ottamaan velkansa euroina. Talouspolitiittinen yhteistyö kiinteämmäksi.

Kolmannessa vaiheessa otetaan käyttöön yksi, yhteinen raha, jonka nimeksi on sovittu euro. Uudet eurosetelit ja -kolikot lasketaan likkeelle vuoden 2002 alussa. Kansalliset valuuat vaihdetaan euroiksi heinäkuun 2002 alkuun mennessä.

Ulkopuolelle jäävien maiden asema

Maastrichtin sopimus lähtee siitä, että rahaliittoon liittyvät ennen pitkää kaikki unionin jäsenmaat. Ulkopuolelle jääville mailla annetaan aluksi muodollinen poikkeus, kunnes ne täyttävät mukanaolun ehdot.

Käytännössä EMU voi syntyä vain, jos unionin merkittävimmät kansantaloudet poikkeuksen saanutta Iso-Britannia kenties lukuun ottamatta ovat siinä mukana alusta alkaen. Tästä seuraa, että euron ympärille ryhmittyvät maat tosiasiansa määräävät koko unionin alueella harjoitettavan rahapolitiikan suunnan ja päättävät pitkälti myös talouspolitiikan linjat. Käsitly vahvistuu Luxemburgin Eurooppa-neuvostossa joulukuussa 1997, jossa päätettiin, että euromaat voivat ryhtyä keskenään tiiviimpään yhteistyöhön yhteiseen rahan liittyvissä kysymyksissä. Myös muuta Eurooppaa ajatellen euron painoarvo on ratkaistava, ja sen merkitys kasvaa Yhdysvaltojen dollarin ja Japanin jeinin veroiseksi.

Suomessa ja Ruotsissa EMUn vastustajat ovat perustelleet kantaansa tarpeella säilyttää itsenäinen rahapolitiikka ja mahdollisuus devalvaatioihin. Suomen hallitus ja useimmat taloustieteilijät molemmissa maissa ovat vastanneet

Jatkuu sivulla 11

Euroopan unionin valtioiden ja hallitusten päämiehet päättivät 2.5.1998 yhdentoista EU:n jäsenmaan osallistumisesta talous- ja rahaliiton euroalueeseen.

Suomi on mukana tässä yhteiseen valuuttaan ensimmäisinä siirtävien joukossa. Maamme Emu-jäsenyyttä koskeva valtioneuvoston tiedonanto hyväksyttiin eduskunnassa huhtikuussa 1998.

Euro on talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen siirtävien maiden yhteinen valuutta. Markkaa käytetään kuitenkin käteisenä rahana vielä monta vuotta. Yksi euro on noin kuusi markkaa.

1.1.1999 jälkeen erilaisia maksuja on voinut suorittaa euroissa. Voit kohdata euroja esimerkiksi pankkitoiminnassa tai yritysten kansainvälisessä rahaliikenteessä. Eurosetelien ja -kolikoiden liikkeellelasku aloitetaan 1.1.2002. Samaan aikaan markkoja aletaan poistaa markkinoilta.

Aluksi euroa käytetään markan rinnalla. Enintään puolen vuoden rahanvaihtojakson jälkeen, viimeistään 1.7.2002, euro on ainoa käytössä oleva raha. Suomen Pankki vaihtaa kuitenkin markkoja euroiksi vielä kymmenen vuoden ajan, vuoteen 2012 saakka. 1.1.1999 euro on käytössä tilirahana. Käteinen raha edelleen markka.

1.1.2002 Eurokolikot ja -setelit lasketaan liikkeelle. Korkeintaan puolivuotisen rahanvaihtojakson ajan käytössä ovat rinnakkain markka- ja euromääräinen käteisraha. Viimeistään 1.7.2002 euro on ainoa käytössä oleva raha.

Miksi yhteinen raha?

Talous- ja rahaliitto Emu pyrkii edistämään jäsenvaltioidensa tasapainoista talouskehitystä. On arvioitu, että yhteisen rahan avulla inflaatio on helpompi pitää kurissa, korot alhaal-la ja valuutta vakana. Mukana olevat valtiot määrittelevät yhdessä talouspolitiikan tavoitteet. Yhteisen rahan tavoitteena on tehostaa Euroopan unionin sisämarkkinoiden toimintaa.

Valuutanvaihdon kustannukset ja kurssiiriki poistuvat. Pitkällä aikavälillä euro todennäköisesti parantaa talouselämän kilpailukykyä ja alentaa kuluttajahintoja.

Emu toteutuu kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe alkoi vuonna 1990, josta lähtien jäsenvaltiot ovat valmistautuneet rahaliittoon yhtenäistämällä harjoittamaansa talouspolitiikkaa.

Vuonna 1994 alkaneen toisen vaiheen aikana jäsenvaltiot jatkavat edelleen talouksiensa lähentämistä, jotta yhteisen valuutan vakaus voitaisiin turvata heti kolmannen vaiheen alusta lähtien. Suomi tuli suoraan mukaan toiseen vaiheeseen vuonna 1995.

Kolmas vaihe käynnistyi vuoden 1999 alussa, josta alkaen rahaliittoon osallistuvat valtiot ottavat vähitellen euron käyttöön.

Euroalueella rahapolitiikka kuuluu Euroopan keskuspankille, kun taas valtion rahojen käytöstä ja verotuksesta päättää edelleen Suomen eduskunta.

Euro ja Suomi

Emu on Euroopan unionin talous- ja rahaliitto, englanniksi Economic and Monetary Union. Talous- ja rahaliiton tarkoitus on tehostaa ja

syventää entisestään Euroopan unionin jäsenmaiden yhteistyötä.

Ensimmäisten joukossa euroa, yhteistä valuuttaa, siirtyy käyttämään 290 miljoonaa ihmistä yhdessätoista eurooppalaisessa maassa.

Jo nyt tavarat, palvelut, pääomat ja työvoima liikkuvat Euroopan unionin alueella vapaasti yli rajojen. Talous- ja rahaliitto vähentää entisestään markkinatalouden esteitä ja luo siten edellytyksiä hyvinvoinnin kasvulle.

Emun toinen tärkeä tavoite on jäsenmaiden poliittinen lähentyminen. Lisääntyvän yhteistyön ja keskinäisen riippuvuuden uskotaan vahvistavan rauhaa, vakautta ja demokratiaa. Päätös Emun, Euroopan unionin talous- ja rahaliiton perustamisesta sisältyi helmikuussa 1992 solmittuun Maastrichtin sopimukseen.

Emun ja euron uskotaan edistävän talouskasvua EU-alueella tehostamalla sisämarkkinoiden toimintaa ja kohentamalla Euroopan kilpailuasemaa maailmanmarkkinoilla. Kilpailu kansainvälisessä kaupassa on hyvää vauhtia kiristynyt, kun entisissä suunnitelmatalousmaissa on siirrytty kohti markkinataloutta ja teknologian kehitys on pienentänyt välimatkojen merkitystä. Talous on globaalistunut kiivaassa tahdissa.

Talous- ja rahaliitto tuntuviin hyötyihin kuuluu taloudellisen toimintaympäristön vakautuminen, sillä korkotason arvellaan Emussa säilyvän pysyvästi matalana. Lisäksi valuuttakurssiirikeiltä suojautumisen ja valuutanvaihdon kustannukset alenevat. Hyvin toteutettuna Emu merkitsee myös tasaisen hidasta inflaatiota, joka ei helpota vain yritysten vaan myös kansalaisten taloudellista suunnittelua.

Tuntuva hyötyä kotitalouksille

Emun odotetaan tuovan selviä etuja myös suomalaisille kotitalouksille: kiristynyt kilpailu alentaa tuotteiden ja palveluiden hintoja, korkotaso alenee, matkavalmuun vaihtaminen euroalueen sisällä käy tarpeettomaksi. Talous- ja rahaliiton arvioidaan luovan myös mahdollisuuksia työllisyystilanteen parantamiseen.

Erätät talous- ja rahaliiton myönteisistä vaikutuksista tuntuisivat Suomessa enemmän kuin monissa muissa maissa: esimerkiksi kansantalouden vakauden vahvistuminen ja sita

kohtaan osoitetun luottamuksen lisääntyminen ovat meille erityisen hyödyllisiä, sillä vuosikymmenten ajan Suomi kärsi yleisen hintatason verraten nopeasta noususta.

Emussa tällainen inflaatio voidaan välttää. Maamme noudattama Emu-kriteerien täyttämiseen tähtäävä talouspolitiikka onkin hillinnyt merkittävästi inflaatiota jo nyt.

Tunnus

Uuden yhteisen valuutan tunnus näyttää E-kirjaimelta. Sen poikki kulkee kaksi vaakasuoraa viivaa. Se jäljittelee kreikan kielen epsilon-kirjainta ja juontaa siten juurensa eurooppalaisen sivistyksen kehdestä sekä Eurooppa-sanan ensimmäisestä kirjaimesta. Kaksi vaakasuoraa viivaa kuvaavat euron vakautta.

Euron tunnus on helposti tunnistettava, ja muutamassa vuodessa se

EMU kaikkine vaikutuksineen on kansalaisten suurelle enemmistölle vielä kysymys euroissa. Kyse on maksuliikenteen lisäksi paljosta muusta: palkoista, tuloista, eläkkeistä ja muista. EMU-raamit kansallisiin valtioiden poliittisiin päätöksiin.

tunnetaan yhtä laajalti kuin dollarin tunnus \$. Euron lyhenteenä tunnuskella on suuri käytännön merkitys, ja tulevaisuudessa se esiintyy kaikkien uusien tietokoneiden ja kirjoituskoneneiden näppäimistöissä.

Perusturva

Suomi päättää itsenäisesti kansalaistensa perusturvasta. Emu ja euro eivät tältä osin siirrä pois päätöksentekovaltaa ja -vastuuta. Ne eivät myöskään vaikuta perusturvan tasoon.

Suomen kansalaisia koskevista eläkkeistä, lapsilisistä, työttömien perusturvasta, opintotuesta, asumistuesta, sairausvakuutuksesta, toimeentulotuesta sekä muista sosiaali- ja terveyspalveluista päätetään siis edelleen Suomessa, kuten ennenkin.

Etuuksiin liittyvät hakemukset, ilmoitukset, ratkaisut ja maksutukset tapahtuvat ensisijaisesti markkamääräisinä 31.12.2011 saakka. Jos asiakas on sopinut pankkinsa kanssa euromääräisestä tilistä, myös Kansaneläkelaitoksen maksamat etuudet näkyvät luonnollisesti tilillä euromääräisinä.

Muunton markoista euroiksi suoritetaan pankissa. Perusturvan piiriin kuuluvat etuudet muuttuvat euromääräisiksi vuoden 2002 alusta.

Hinnat

Euro ei nosta tuotteiden eikä palveluiden hintoja. On mahdollista, että hinnat jopa laskevat jonkin verran, kun valuutanvaihtoon ja kurssiirikeiltä suojautumiseen liittyvät kustannukset yhteisvaluutan myötä poistuvat. Kaikki hintamerkitöjä koskevat säädökset ja päätökset säilyvät nykyisellään talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen siirryttäessä.

Palkat

Kaikki palkat maksetaan euroissa vasta vuoden 2002 alusta lähtien. Siirtymäkauden (1.1.1999-31.12.2001) aikana palkat maksetaan markoissa, jos asiasta ei ole työntekijän ja työn-

antajan kanssa toisin sovittu. Mikäli palkka maksetaan euromääräisenä, pankki muuntaa sen automaattisesti markoiksi.

Palkan ostovoima ei muutu, maksettiinsa se kummassa rahassa hyvänsä. Palkanmaksuun liittyvä raportointi tapahtuu edelleen pääsääntöisesti markoissa, mutta palkkalaskelmissa markkamääräinen palkka voidaan ilmoittaa työntekijälle lisäksi myös euroina.

Verotus

Veroilmoitukset ja -ehdotukset annetaan markoissa vuoteen 2002 asti, koska palkat ja eläkkeet maksetaan pääosin markoissa siirtymäkauden loppuun saakka. Siirtyminen euroon ei vaikuta verotusasteeseen. Kansalaisten verotusta koskevat päätökset tehdään entiseen tapaan yksinomaan Suomessa.

Verohallinnossa valmistaudutaan siirtymäkauden aikana markan ja euron rinnakkaiseen käyttöön verotusasiakirjoissa. Verovuoden 2001 verotus valmistuu vasta sen jälkeen, kun markan asema laillisena maksuvälineenä on lakannut.

Sen vuoksi verotuksen tuloseuna tehtävät maksuunpanot ja niihin liittyvät tilisiirrot tehdään yksinomaan euromääräisinä kyseiseltä verovuodelta. Samoin ennakon palautukset maksetaan vain euroissa vuoden 2001 verotuksen osalta.

Verohallinto voi tarvittaessa tukea asiakaspalveluaan markkatieoilla senkin jälkeen, kun eurosta on tullut ainoa laillinen maksuväline.

Eläkkeet

Eläkkeiden ostovoima säilyy ennallaan myös euron tultua. Siirtymäkauden aikana vuoden 2001 loppuun saakka eläkkeet maksetaan markoissa vanhaan tapaan.

Myös eläkeratkaisut ja muut ilmoitukset vakuutetuille tapahtuvat edelleen markoissa. Eläkelaitokset varautuvat kuitenkin antamaan eläkkeisiin liittyviä ilmoituksia erityis-

olla lampun osti, eli

MARKKA VAIHTUU EUROKSI

symysmerkki, vaikka tuotteissa on kaksoishinnoittelu ja laskut voi maksaa välillisyydestä, eläkkeistä, koroista veroista jne. Vaikk niistä vakuutetaan tiilikalle, kuten tapahtui jo EMU:n lähentymiskriteereistä päätettäessä.

tapauksissa myös euromääräisinä. Vaikka markan asema laillisena maksuvälineenä lakkaa viimeistään 1.7.2002, markkamääräisiä seteleitä ja kolikoita vaihdetaan vahvistetun muuntokertoimen mukaisesti euroiksi Suomen Pankissa aina vuoteen 2012 saakka.

Pankkiasiat

Pankeissa voi asioida entiseen tapaan markoissa vuoteen 2002 saakka. Eurosetelit ja -kolikot lasketaan liikkeeseen vasta vuoden 2002 alussa, mutta jo 1.1.1999 alkaen euroa on mahdollista käyttää tilirahana.

Erilaisia maksuja voi silloin suorittaa euroissa, ja asiakkaat voivat saada euromääräisiä laskuja. Pankki huolehtii muuntamisesta markoista euroiksi ja euroista markoiksi automaattisesti, ilman palvelumaksuja.

Euron käyttöönotto ei vaikuta rahan arvoon. Yksi euro tulee olemaan noin kuusi markkaa. Täsmällinen muuntokerroin vahvistetaan 1.1.1999. Sekä talletusten että luottojen arvo säilyy ennallaan, ja muunto suoritetaan aina vahvistetulla muuntokertoimella.

Jos markkatilille maksetaan euromääräinen lasku, pankki muuntaa eurot markoiksi ja hyvitys näkyy markkoina tilin tilioitteella. Tilioitteella näkyy myös kooditieto, josta tunnustaa, että maksu on alunperin maksettu euroina.

Euromääräisellä tilioitteella näkyy vastavasti kooditieto, josta voidaan tunnustaa alkuperäisen maksun rahayksikkö. Kooditiedon lisäksi pankki arkistoi tiedon toimeksiannon alkuperäisestä ja muuntokertoimella muunnetusta rahamäärästä.

Markan korvautuminen eurolla ei vaikuta sopimusten sisältöön tai jatkuvuuteen. Talletussopimukset ja velkakirjat jatkuvat ennallaan, eikä niitä tarvitse yhteyttä uusia euron käyttöönoton myötä.

Euron käyttöönoton myötä kansalliset raha- ja pääomamarkkinat laajenevat euroalueen laajuiseksi. Markkinoinen muutos voi aiheuttaa muutoksia myös viitekorkojen laskentaperusteisiin.

Kansallisilla järjestelyillä turvataan, että viitekorot jatkuvat 1.1.1999 jälkeenkin nykyistä vastaavina korkoina. Kyse on lähinnä teknisistä muutoksista. Pankkien prime-korkoihin tai kiinteäkorkoisiin sopimuksiin raha yksikön vaihtuminen ei vaikuta.

Kun markan asema laillisena maksuvälineenä viimeistään 1.7.2002 lakkaa, pankit muuntavat automaattisesti kaikki tili-, luotto-, ja muut sopimukset euromääräisiksi kiinteää muuntokerrointa käyttäen. Suomen Pankki vaihtaa markkoja euroiksi aina vuoteen 2012 asti.

Matkustaminen

Siirtymäkaudena 1.1.1999 - 31.12.2001 kansalliset setelit ja kolikot ovat laillisia maksuvälineitä ainoastaan liikkeellelaskijamaassa. Tämän takia Suomesta toiseen euroalueen maahan matkustavan on edelleen vaihdettava markkoja sikäläiseen rahan käteismaksuja varten.

Kun eurosetelit ja -kolikot tulevat käyttöön vuoden 2002 alussa, matkustaminen euroalueella helpottuu merkittävästi. Yhteinen raha käy silloin laillisena maksuvälineenä Suomessa, Belgiassa, Espanjassa, Hollannissa, Italiassa, Itävallassa, Irlannissa, Luxemburgissa, Portugalissa, Ranskassa ja Saksassa - ilman valuutanvaihdon vaivaa ja kustannuksia tai kurssimuutosten riskejä.

Myös tuotteiden ja palvelujen ostaminen yksinkertaistuu, kun hinnat ilmoitetaan euroissa kaikkialla yhdessätoista maassa, 290 miljoonan eurooppalaisen yhteisellä sisämarkkina-alueella.

Artikkelin on tuottanut:
Valtiovarainministeriö
Tiedotusyksikkö
Snellmaninkatu 1 A (PL 286)
00171 Helsinki
Puh. 09-160 3028
Fax 09-160 4755
Internet: www.vn.fi/vn

EU-maiden arvonlisä-veroprosentit 1.5.1998

Maa	Yleinen	Elintarvikkeet	Muut
Alankomaat	17,5	6	6
Belgia	21	6, 12 ja 21	0, 1,6 ja 12
Espanja	16	4 ja 7	4 ja 7
Irlanti	21	0, 3,6, 12,5 j 21	0, 3,6 ja 1
Iso-Britannia	17,5	0 ja 17,5	0 ja 8
Italia	20	4 ja 10	4 ja 10
Itävalta	20	10	10 ja 12
Kreikka	18	8	4 ja 8
Luxemburg	15	3	3, 6 ja 12
Portugali	17	5, 12 ja 17	5 ja 12
Ranska	20,6	5,5 ja 20,6	2,1 ja 5,5
Ruotsi	25	12 ja 25	6 ja 12
Saksa	16	7 ja 16	7
Suomi	22	17	0 ja 8
Tanska	25	25	0

EURO & PANKKIPALVELUMAKSUT

Suomen pankit ovat luvanneet noudattaa Euroopan komission suosituksia pankkipalvelumaksuista siirtymäkauden (1.1.1999 - 31.12.2001) aikana. Komission suosituksissa on esitelty niisanotua hyvää käytäntöä, jota euroalueen pankkien toivotaan noudattavan yksityisasiakkaiden osalta.

Suomalaiset pankit tulevat noudattamaan seuraavaa käytäntöä:

- maksuton saapuvien ja lähtevien maksutapahtumien muuntaminen markoista euroiksi ja päinvastoin siirtymäkauden aikana
- tilien muuntaminen veloituksetta markoista euroiksi siirtymäkauden aikana ja sen lopussa
- vuonna 2002 rahanvaihtojakson aikana setelien ja metallirahojen vaihtaminen veloituksetta kotitalouksien tarpeisiin markoista euroiksi tili-asiakkaille

EURON MUUNTOKURSSIT

- EUR = 40,3399 BEF
= 1,95583 DEM
= 166,386 ESP
= 6,55957 FRE
= 0,787564 IEP
= 1936,27 ITL
= 40,3399 LUF
= 2,20371 NLG
= 13,7603 ATS
= 200,482 PTE
= 5,94573 FIM

Komissio on antanut neuvostolle yllä olevan ehdotuksen peruuttamattomasti kiinnitettyiksi muuntokursseiksi euron ja 11 osallistuvan jäsenvaltion valuuttojen (ISO-koodit) välillä. Neuvosto on vahvistanut nämä muuntokurssit.

Jatkoa sivulta 10

arvosteluun epäillen, ettei viennistä riippuvaisella, pienellä kansantaloudella ole EMUn ulkopuolella omaehtoista liikkumavaraa suhteessa euroliittoon. Heidän mielestään olisi perustellumpaa erottaa toisistaan kanta itse EMU-hankkeeseen ja maan käytettävissä olevat vaihtoehtot sen suhteen. EMUn syntyä Suomi ei voi yksin (eikä yhdessä Ruot-sin, Tanskan ja Ison-Britannian kanssa) estää.

Jos rahaliitto syhtyy, Suomen kaltainen pieni valtio voi vaikuttaa siinä harjoitettavaan talous- ja rahapolitiikkaan vain olemalla sen jäsenenä täysivaltaisesti mukana päätöksenteossa. Lisäksi on muistettava, että EMUn myöhemmin mukaan tuleva tai aikova valtio ei saa ulosjäämistään mitään erivapauksia, vaan sen on käytännössä noudatettava Euroopan keskuspankin määrittelemää valuuttakuria. Esimerkiksi yksipuolinen devaluointi on mahdotonta.

EMUlla saattaa olla merkitystä unionin kehitykseen myös laajemmalla mielellä. Euro maiden asema vahvistuu neuvoston sisällä. Laajalti uskotaan, että euromaat ryhtyvät ennen pitkää toimimaan yhtenäisenä joukkona muissakin kuin välittömästi yhteiseen rahan ja rahapolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä.

Euron merkitys kansalaisten kannalta

EMUn hyödyistä puhutaan julkisestikin useimmiten kansantalouden näkökulmasta. Tällöin arvioidaan yhteisen valuutan vahvistavan euro maiden kansantalouksia vakauden tai ennustettavuuden näkökulmasta. Kaupankäynnin esteet valtioiden välillä vähenevät, taloudellisen kasvun edellytykset kohenevat, ja sen myötä mahdollisuudet pysyvästi korkeampaan työllisyyteen paranevat. Suomen kaltaisissa pienessä ja haavoittuvassa valtuut maissa korotosta vakiintuisi pysyvämmiin alhaisiksi. Eurooppalaisten yritysten kilpailukyky paranisi.

Kansalaisten kannalta hanketta perustellaan usein valuuttojen vaihtamiseen liittyvien kustannusten poistumisella. Vielä joitakin vuosia sitten komission edustajat turvautuivat mieluisi laskelmaan, jossa todistettiin kaikissa yhteisön maissa käyvän turistin menettävän huomattavan osan matkakassastaan pelkkiin vaihtokustannuksiin.

EMUn välittömät hyödyt saattavat olla kansalaisten kannalta vaikeammin havaittavissa. Kyse on samantapaisesta muutoksesta, minkä sisämarkkinat on jo tuonut tullessaan alentaessaan erilaisia kaupankäyntiä ja ihmisten elämään vaikuttavia kustannuksia. Samalla tavoin EMUn uskotaan pysyvällä tavalla alentavan kustannuksia esimerkiksi euro maiden välisen valuutanvaihdon loppumisen myötä. Ylipäätään käteisen rahan käyttö vähenee erilaisten luotto- ja maksukorttien yleistessä.

Työnantajien maksamien palkkojen suuruuteen vaikuttaa euroa enemmän yritysten kilpailukyky. Käteen jäävä tulo riippuu tulevaisuudessa yhä enemmän kansallisen palkkaverotuksen tasosta ja siitä, millaisista ja minkä tasoista julkisista palveluista olemme valmit maksamaan. Luottojen ja talletusten hinta ratkeaa rahalaitosten kannattavuuden myötä.

Konkreettisin muutos, markkojen korvaaminen eurolla ja senteillä, tehdään viimeisenä. Tuohonkin

Jatkuu sivulla 12

Jatkoo sivulta 9

pyritään kestävään hintavakauteen. Suomen ensimmäinen lähentymisohjelma annettiin tiedoksi eduskunnalle syyskuussa 1995 vuoden 1996 budjetin käsittelyn yhteydessä. Ohjelma tarkistettiin seuraavan vuoden syyskuussa. Uusin lähentymisohjelman tarkistus annettiin eduskunnalle viime syksynä.

Toinen vaihe alkoi vuoden 1994 alussa. Silloin perustettiin Euroopan rahapoliittinen institutti ERI (European Monetary Institute). Sen tehtävänä on luoda pohja kolmannessa vaiheessa käynnistytävälle Euroopan keskuspankkijärjestelmälle EKPJ:lle (European System of Central Banks) ja valmistella siirtymistä yhteiseen rahaan. ERI pyrkii myös kehittämään jäsenvaltioiden keskuspankkien välistä rahapoliittista yhteistyötä.

Kolmas vaihe alkoi tammikuun 1. päivänä vuonna 1999 ja siihen siirtyvät ne maat, joiden katsotaan Maastrichtin kriteerien pohjalta olevan siihen kellovillisia.

Päätöksenteon pohjana ovat komission ja ERIn kertomukset, joissa arvioidaan, miten jäsenvaltiot ovat täyttäneet velvollisuutensa. Arvioinnissa käytetään edellä mainittuja sopimuksen määräyksiä ja niiden tulkitsemisesta sovittuja pöytäkirjoja.

Lopulliset päätökset tekevät jäsenmaiden poliittiset johtajat keväällä 1998 neuvoston suosituksesta. Tarkasti ottaen kyseessä ei tuolloin ole Eurooppa-neuvosto, vaan valtioiden ja hallitusten päämiehistä koostuva neuvosto. Tällä tavalla menetellään, koska Eurooppa-neuvosto ei ole päätöksiksi tekevä elin.

Kolmannessa vaiheessa EMU-maiden valuutat sidotaan ensin toisiinsa. Rahapoliittinen institutti pohjalta syntyy Euroopan keskuspankki EKP (European Central Bank). Siitä ja kansallisia keskuspankeista muodostetaan Euroopan keskuspankkijärjestelmä, jonka tehtävänä on määrittellä ja panna toimeen yhteisen rahapoliittikka. Julkisyhteisöt ryhtyvät ottamaan velkansa euroina. Talouspoliittinen yhteistyö kiinteammaksi.

Kolmannessa vaiheessa otetaan käyttöön yksi, yhteinen raha, jonka nimiksi on sovittu euro. Uudet eurosetelit ja -kolikot lasketaan likkeellä vuoden 2002 alussa. Kansalliset valuutat vaihdetaan euroiksi heinäkuun 2002 alkuun mennessä.

Ulkopuolelle jäävien maiden asema

Maastrichtin sopimus lähtee siitä, että rahaliittoon liittyvät ennen pitkää kaikki unionin jäsenmaat. Ulkopuolelle jääville maille annetaan aluksi muodollinen poikkeus, kunnes ne täyttävät mukaansaapääns ehdot.

Käytännössä EMU voi syntyä vain, jos unionin merkittävimmät kansantaloudet poikkeuksen saanutta Iso-Britanniaa kenties lukuun ottamatta ovat siinä mukana alusta alkaen. Tästä seuraa, että euron ympärille ryhmittyvät maat tosiasiaa määräävät koko unionin alueella harjoitettavan rahapoliittikan suunnan ja päättävät pitkälti myös talouspolitiikan linjoista. Käsitys vahvistui Luxemburgin Eurooppa-neuvostossa joulukuussa 1997, jossa päätettiin, että euromaat voivat ryhtyä keskenään tiiviimpään yhteistyöhön yhteiseen rahaan liittyvissä kysymyksissä.

Kolmas vaihe käynnistyi vuoden 1999 alussa, josta alkaen rahaliittoon osallistuvat valtiot ottavat vähitellen euron käyttöön.

Euroalueella rahapoliittikka kuuluu Euroopan keskuspankille, kun taas valtion rahojen käytöstä ja verotuksesta päättää edelleen Suomen eduskunta.

MITÄ TAPAHTUU KUN MARKKA VAIHTUU EUROKSI

Euroopan unionin valtioiden ja hallitusten päämiehet päättivät 2.5.1998 yhdenoista EU:n jäsenmaan osallistumisesta talous- ja rahaliiton euroalueeseen.

Suomi on mukana tässä yhteiseen valuuttaan ensimmäisinä siirtyvien joukossa. Maamme Emu-jäsenyyttä koskeva valtioneuvoston tiedonanto hyväksyttiin eduskunnassa huhtikuussa 1998.

Euro on talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen siirtyvien maiden yhteinen valuutta. Markkaa käytetään kuitenkin käteisenä rahana vielä monta vuotta. Yksi euro on noin kuusi markkaa.

1.1.1999 jälkeen erilaisia maksuja on voinut suorittaa euroissa. Voit kohdata euroja esimerkiksi pankkitoiminnaissa tai yritysten kansainvälisessä rahaliikenteessä. Euroseteleiden ja -kolikoiden liikkeellelasku aloitetaan 1.1.2002. Samaan aikaan markkoja aletaan poistaa markkinoilta.

Aluksi euroa käytetään markan rinnalla. Enintään puolen vuoden rahanvaihtojakson jälkeen, viimeistään 1.7.2002, euro on ainoa käytössä oleva raha. Suomen Pankki vaihtaa kuitenkin markkoja euroiksi vielä jmmnen vuoden ajan, vuoteen 2012 saakka. 1.1.1999 euro on käytössä tilirahana. Käteinen raha edelleen markka.

1.1.2002 Eurokolikot ja -setelit lasketaan liikkeelle. Korkeintaan puolivuotisen rahanvaihtojakson ajan käytössä ovat rinnakkain markka- ja euromääräinen käteisraha. Viimeistään 1.7.2002 euro on ainoa käytössä oleva raha.

Miksi yhteinen raha?

Talous- ja rahaliitto Emu pyrkii edistämään jäsenvaltioidensa tasapainoista talouskehitystä. On arvioitu, että yhteisen rahan avulla inflaatio on helpompi pitää kurissa, korot alhaal-la ja valuutta vakana. Mukana olevat valtiot määrittelevät yhdessä talouspolitiikan tavoitteet. Yhteisen rahan tavoitteena on tehostaa Euroopan unionin sisämarkkinoiden toimintaa.

Valuutanvaihdon kustannukset ja kurssiriski poistuvat. Pitkällä aikavälillä euro todennäköisesti parantaa talouselämän kilpailukykyä ja alentaa kuluttajahintoja.

Emu toteutuu kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen vaihe alkoi vuonna 1990, josta lähtien jäsenvaltiot ovat valmistautuneet rahaliittoon yhtenäistämällä harjoittamaansa talouspolitiikkaa.

Vuonna 1994 alkaneen toisen vaiheen aikana jäsenvaltiot jatkavat edelleen talouksiensa lähentämistä, jotta yhteisen valuutan vakaus voitaisiin turvata heti kolmannen suunnan ja päättävät pitkälti myös talouspolitiikan linjoista. Käsitys vahvistui Luxemburgin Eurooppa-neuvostossa joulukuussa 1997, jossa päätettiin, että euromaat voivat ryhtyä keskenään tiiviimpään yhteistyöhön yhteiseen rahaan liittyvissä kysymyksissä.

Euro ja Suomi

Emu on Euroopan unionin talous- ja rahaliitto, englanniksi Economic and Monetary Union. Talous- ja rahaliiton tarkoitus on tehostaa ja

syventää entisestään Euroopan unionin jäsenmaiden yhteistyötä.

Ensimmäisten joukossa euroa, yhteistä valuuttaa, siirtyy käyttämään 290 miljoonaa ihmistä yhdessätoista eurooppalaisessa maassa.

Jo nyt tavarat, palvelut, pääomat ja työvoima liikkuvat Euroopan unionin alueella vapaasti yli rajojen. Talous- ja rahaliitto vähentää entisestään markkinatalouden esteitä ja luo siten edellytyksiä hyvinvoinnin kasvuille.

Emun toinen tärkeä tavoite on jäsenmaiden poliittinen lähentyminen. Lisääntyvän yhteistyön ja keskinäisen riippuvuuden uskotaan vahvistavan rauhaa, vakautta ja demokratiaa. Päätös Emun, Euroopan unionin talous- ja rahaliiton perustamisesta sisältyy helmikuussa 1992 solmittuun Maastrichtin sopimukseen.

Emun ja euron uskotaan edistävän talouskasvua EU-alueella tehostamalla sisämarkkinoiden toimintaa ja kohentamalla Euroopan kilpailu- ja kohentamalla maailmanmarkkinoilla. Kilpailu kansainvälisessä kaupassa on hyvää vauhtia kiristynyt, kun entisissä suunnitelmatalouksissa on siirrytty kohti markkinataloutta ja teknologian kehitys on pienentänyt välimatkojen merkitystä. Talous on globaalistunut kiivaassa tahdissa.

Talous- ja rahaliiton tuntuviin hyötyihin kuuluu taloudellisen toimintaympäristön vakautuminen, sillä korkotason arvellaan Emussa säilyvän pysyvästi matalana. Lisäksi valuuttakurssiriskeiltä suojautumisen ja valuutanvaihdon kustannukset alenevat. Hyvin toteutettuna Emu merkitsee myös tasaisen hidasta inflaatiota, joka ei helppoa vain yritysten vaan myös kansalaisten taloudellista suunnittelua.

Tuntuva hyötyä kotitalouksille

Emun odotetaan tuovan selviä etuja myös suomalaisille kotitalouksille: kiristyvä kilpailu alentaa tuotteiden ja palveluiden hintoja, korkotaso alenee, matkavalutan vaihtaminen euroalueen sisällä käy tarpeettomaksi. Talous- ja rahaliiton arvioidaan luovan myös mahdollisuuksia työllisyystilanteen parantamiseen.

Erät talous- ja rahaliiton myönteisistä vaikutuksista tuntuisivat Suomessa enemmän kuin monissa maissa: esimerkiksi kansantalouden vakauden vahvistuminen ja sita kohtaan osoitetun luottamuksen lisääntyminen ovat meille erityisen hyödyllisiä, sillä vuosikymmenten ajan Suomi kärsi yleisen hintatason verraten nopeasta noususta.

Emussa tällainen inflaatio voidaan välttää. Maamme noudattama Emu-kriteerinen täyttämiseen tähtäävä talouspolitiikka onkin hillintyn merkittävästi inflaatiota jo nyt.

Tunnus

Uuden yhteisen valuutan tunnus näyttää E-kirjaimelta. Sen poikki kulkee kaksi vaakasuoraa viivaa. Se jäljittelee kreikan kielen epilon-kirjainta ja juontaa siten juurensa eurooppalaisen sivistyksen kehdestä sekä Eurooppa-sanan ensimmäisestä kirjaimesta. Kaksi vaakasuoraa viivaa kuvaavat euron vakautta.

Euron tunnus on helposti tunnistettava, ja muutamassa vuodessa se

Ennen kuin isä eurolla lampun osti, eli

EMU kaikkine vaikutuksineen on kansalaisten suurelle enemmistölle vielä kysymysmerkki, vaikka tuotteissa on kaksoishinnoittelu ja laskut voi maksaa myös euroissa. Kyse on maksuliikenteen lisäksi paljosta muusta: palkoista, työllisyydestä, eläkkeistä, koroista veroista jne. Vaikk niistä vakuutetaan päätettävän edelleen Suomessa, asettaa EMU raamin kansallisvaltioiden poliittikalle, kuten tapahtui jo EMU:n lähentymiskriteereistä päätettäessä.

tunnetaan yhtä laajalti kuin dollarin tunnus \$. Euron lyhenteenä tunnuskella on suuri käytännön merkitys, ja tulevaisuudessa se esiintyy kaikkien uusien tietokoneiden ja kirjoituskoneiden näppäimistöissä.

Perusturva

Suomi päättää itsenäisesti kansalaistensa perusturvasta. Emu ja euro eivät tältä osin siirrä pois päätöksentekovaltaa ja -vastuuta. Ne eivät myöskään vaikuta perusturvan tasoon.

Suomen kansalaisia koskevista eläkkeistä, lapsilisistä, työttömien perusturvasta, opintotuesta, asumistuesta, sairausvakuutuksesta, toimeentulotuesta sekä muista sosiaali- ja terveyspalveluista päätetään siis edelleen Suomessa, kuten ennenkin.

Etuuksiin liittyvät hakemukset, ilmoitukset, ratkaisut ja maksatukset tapahtuvat ensisijaisesti markkamääräisinä 31.12.2011 saakka. Jos asiakas on sopinut pankkinsa kanssa euromääräisestä tilistä, myös Kansaneläkelaitoksen maksamat etuudet näkyvät luonnollisesti tiilillä euromääräisinä.

Muunnokset markkoista euroiksi suoritetaan pankissa. Perusturvan piiriin kuuluvat etuudet muuttuvat euromääräisiksi vuoden 2002 alusta.

Hinnat

Euro ei nosta tuotteiden eikä palveluiden hintoja. On mahdollista, että hinnat jopa laskevat jonkin verran, kun valuutanvaihtoon ja kurssiriskeiltä suojautumiseen liittyvät kustannukset yhteisvaluutan myötä poistuvat. Kaikki hintamerkinnot ja päätökset säilyvät nykyisellään talous- ja rahaliiton kolmanteen vaiheeseen siirryttäessä.

Palkat

Kaikki palkat maksetaan euroissa vasta vuoden 2002 alusta lähtien. Siirtymäkauden (1.1.1999-31.12.2001) aikana palkat maksetaan markkoissa, jos asiasta ei ole työntekijän ja työn-

antajan kanssa toisin sovittu. Mikäli palkka maksetaan euromääräisenä, pankki muuntaa sen automaattisesti markoiksi.

Palkan ostovoima ei muutu, maksettiinsa se kummassa rahassa hyvänsä. Palkanmaksuun liittyvä raportointi tapahtuu edelleen pääsääntöisesti markoissa, mutta palkkalaskelmissa markkamääräisenä palkka voidaan ilmoittaa työntekijälle lisäksi myös euroina.

Verotus

Veroilmoitukset ja -ehdotukset annetaan markkoissa vuoteen 2002 asti, koska palkat ja eläkkeet maksetaan pääosin markkoissa siirtymäkauden loppuun saakka. Siirtymäkauden euron ei vaikuta verotuskentän. Kansalaisten verotusta koskevat päätökset tehdään entiseen tapaan yksinomaan Suomessa.

Verohallinnossa valmistaudutaan siirtymäkauden aikana markan ja euron rinnakkaiseen käyttöön verotusasiakirjoissa. Verovuoden 2001 verotus valmistuu vasta sen jälkeen, kun markan asema laillisena maksuvälineenä on lakannut.

Jos markkatilille maksetaan euromääräinen lasku, pankki muuntaa euron markkoiksi ja hyvitys näkyy markkoina tilin tiliohteella. Tiliohteella näkyy myös kooditieto, josta tunnustaa, että maksu on alunperin maksettu euroina.

Euromääräisellä tiliohteella näkyy vastavasti kooditieto, josta voidaan tunnustaa alkuperäisen maksun rahayksikkö. Kooditiedon lisäksi pankki arkistoi tiedon toimeksiannon alkuperäisestä ja muuntokertoimella muunnettuna rahamäärästä.

Markan korvaaminen eurolla ei vaikuta sopimusten sisältöön tai jatkuvuuteen. Talletussopimukset ja velkakirjat jatkuvat ennallaan, eikä niitä tarvitse muuttaa tai uusia euron käyttöön otteen yhteydessä.

Eläkkeet

Eläkkeiden ostovoima säilyy ennallaan myös euron tultua. Siirtymäkauden aikana vuoden 2001 loppuun saakka eläkkeet maksetaan markkoissa vanhaan tapaan.

Myös eläkeratkaisut ja muut ilmoitukset vakuutetuille tapahtuvat edelleen markoissa. Eläkelaitokset varautuvat kuitenkin antamaan eläkeisiin liittyviä ilmoituksia erityis-

tapauksissa myös euromääräisinä. Vaikka markan asema laillisena maksuvälineenä lakkaa viimeistään 1.7.2002, markkamääräisiä seteleitä ja kolikoita vaihdetaan vahvistetun muuntokertoimen mukaisesti euroiksi Suomen Pankissa aina vuoteen 2012 saakka.

Pankkiasiat

Pankeissa voi asioida entiseen tapaan markoissa vuoteen 2002 alussa, mutta jo 1.1.1999 alkaen euro on mahdollista käyttää tilirahana.

Erilaisia maksuja voi silloin suorittaa euroissa, ja asiakkaat voivat saada euromääräisiä laskuja. Pankki ohleehti muuntamisesta markoista euroiksi ja euroista markoiksi automaattisesti, ilman palvelumaksuja.

Euron käyttöönotto ei vaikuta rahan arvoon. Yksi euro tulee olemaan noin kuusi markkaa. Täsmällinen muuntokertoimen vahvistetaan 1.1.1999. Sekä talletusten että luottojen arvo säilyy ennallaan, ja muunto suoritetaan aina vahvistetulla muuntokertoimella.

Jos markkatilille maksetaan euromääräinen lasku, pankki muuntaa euron markkoiksi ja hyvitys näkyy markkoina tilin tiliohteella. Tiliohteella näkyy myös kooditieto, josta tunnustaa, että maksu on alunperin maksettu euroina.

Euromääräisellä tiliohteella näkyy vastavasti kooditieto, josta voidaan tunnustaa alkuperäisen maksun rahayksikkö. Kooditiedon lisäksi pankki arkistoi tiedon toimeksiannon alkuperäisestä ja muuntokertoimella muunnettuna rahamäärästä.

Markan korvaaminen eurolla ei vaikuta sopimusten sisältöön tai jatkuvuuteen. Talletussopimukset ja velkakirjat jatkuvat ennallaan, eikä niitä tarvitse muuttaa tai uusia euron käyttöön otteen yhteydessä.

Kansallisilla järjestelyillä turvataan, että viitekorot jatkuvat 1.1.1999 jälkeenkin nykyistä vastaavina korkoina. Kyse on lähinnä teknisistä muutoksista. Pankkien prime-korkoihin tai kiinteäkorkoisiin sopimuksiin raha yksikön vaihtuminen ei vaikuta.

Kun markan asema laillisena maksuvälineenä viimeistään 1.7.2002 lakkaa, pankit muuntavat automaattisesti kaikki tili-, luotto-, ja muut sopimukset euromääräisiksi kiinteää muuntokertoimella käyttäen. Suomen Pankki vaihtaa markkoja euroiksi aina vuoteen 2012 asti.

Matkustaminen

Siirtymäkauden 1.1.1999 - 31.12.2001 kansalliset setelit ja kolikot ovat laillisina maksuvälineitä ainoastaan liikkeellelaskijamaassa. Tämän takia Suomesta toiseen euroalueen maahan matkustavan on edelleen vaihdettava markkoja sikäläiseen rahaan käteismaksuja varten.

Kun eurosetelit ja -kolikot tulevat käyttöön vuoden 2002 alussa, matkustaminen euroalueella helpottuu merkittävästi. Yhteinen raha käy silloin laillisena maksuvälineenä Suomessa, Belgiassa, Espanjassa, Hollannissa, Italiassa, Itävallassa, Irlannissa, Luxemburgissa, Portugalissa, Ranskassa ja Saksassa - ilman valuutanvaihdon vaivaa ja kustannuksia tai kurssimuutosten riskejä.

Myös tuotteiden ja palvelujen ostaminen yksinkertaistuu, kun hinnat ilmoitetaan euroissa kaikkialla yhdessätoista maassa, 290 miljoonaa eurooppalaisen yhteisellä sisämarkkina-alueella.

Artikkelin on tuottanut: Valtiovarainministeriö Tiedotusyksikkö Snellmaninkatu 1 A (PL 286) 00171 Helsinki Puh. 09-160 3028 Fax 09-160 4755 Internet: www.vn.fi/vn

EU-maiden arvonlisä-veroprocentit 1.5.1998

Maa	Yleinen	Elintarvikkeet	Muut
Alankomaat	17,5	6	6
Belgia	21	6, 12 ja 21	0, 1,6 ja 12
Espanja	16	4 ja 7	4 ja 7
Irlanti	21	0, 3,6, 12,5 j 21	0, 3,6 ja 1
Iso-Britannia	17,5	0 ja 17,5	0 ja 8
Italia	20	4 ja 10	4 ja 10
Itävalta	20	10	10 ja 12
Kreikka	18	8	4 ja 8
Luxemburg	15	3	3, 6 ja 12
Portugali	17	5, 12 ja 17	5 ja 12
Ranska	20,6	5,5 ja 20,6	2,1 ja 5,5
Ruotsi	25	12 ja 25	6 ja 12
Saksa	16	7 ja 16	7
Suomi	22	17	0 ja 8
Tanska	25	25	0

EURO & PANKKIPALVELUMAKSUT

Suomen pankit ovat luvanneet noudattaa Euroopan komission suosituksia pankkipalvelumaksuista siirtymäkauden (1.1.1999 - 31.12.2001) aikana. Komission suosituksissa on esitelty niisanot tu hyvä käytäntö, jota euroalueen pankkien toivotaan noudattavan yksityisasiakkaiden osalta.

Suomalaiset pankit tulevat noudattamaan seuraavaa käytäntöä:

- maksuton saapuvien ja lähtevien maksutapahtumien muuntaminen markoista euroiksi ja päinvastoin siirtymäkauden aikana
- tilien muuntaminen veloituksetta markoista euroiksi siirtymäkauden aikana ja sen lopussa
- vuonna 2002 rahanvaihtojakson aikana setelien ja metallirahojen vaihtaminen veloituksetta kotitalouksien tarpeisiin markoista euroiksi tili-asiakkaille

EURON MUUNTOKURSSIT

EUR = 40,3399 BEF

= 1,95583 DEM

= 166,386 ESP

= 6,55957 FRE

= 0,787564 IEP

= 1936,27 ITL

= 40,3399 LUF

= 2,20371 NLG

= 13,7603 ATS

= 200,482 PTE

= 5,94573 FIM

Komissio on antanut neuvostolle yllä olevan ehdotuksen peruuttamattomasti kiinnitetyksi muuntokurssiksi euron ja 11 osallistuvan jäsenvaltion valuuttojen (ISO-koodit) välillä. Neuvosto on vahvistanut nämä muuntokurssit.

Jatkoo sivulta 10

arviosteluun epäillen, ettei viennistä riippuvaisella, pienellä kansantaloudella ole EMUn ulkopuolella omaehtoista liikkumavaraa suhteessa euroliittoon. Heidän mielestään olisi perustellumpaa erottaa toisistaan kanta itse EMU-hankkeeseen ja maan käytettävissä olevat vaihtoehdot sen suhteen. EMUn syntyä Suomi ei voi yksin (eikä yhdessä Ruot-sin, Tanskan ja Ison-Britannian kanssa) estää.

Jos rahaliitto syhtyy, Suomen kaltainen pieni valtio voi vaikuttaa siinä harjoitettavaan talous- ja rahapoliittikkaan vain olemalla sen jäsenenä täysivaltaisesti mukana päätöksenteossa. Lisäksi on muistettava, että EMUun myöhemmin mukaan tuleva tai aikova valtio ei saa ulosjäämistään mitään erivapauksia, vaan sen on käytännössä noudatettava Euroopan keskuspankin määrittelemää valuuttakuria. Esimerkiksi yksipuolinen devalvoiminen on mahdotonta.

EMULLA saattaa olla merkitystä unionin kehitykseen myös laajemmassa mielessä. Euro maiden asema vahvistuu neuvoston sisällä. Laajalti uskotaan, että euromaat ryhtyvät ennen pitkää toimimaan yhtenäisenä joukkona muissakin kuin välittömästi yhteiseen rahaan ja rahapoliittikkaan liittyvissä kysymyksissä.

Euron merkitys kansalaisten kannalta

EMUn hyödyistä puhutaan julkisestikin useimmiten kansantalouden näkökulmasta. Tällöin arvioidaan yhteisen valuutan vahvistavan euromaiden kansantalouksia vakauden tai ennustettavuuden näkökulmasta. Kaupankäynnin esteet valtioiden välillä vähenisivät, taloudellisen kasvun edellytykset kohenisivat, ja sen myötä mahdollisuudet pysyvästi korkeampaan työllisyyteen paranisivat. Suomen kaltaisissa pienien ja haavoittuvan valuutan maissa korototaso vakiintuisi pysyvämmiin alhaisiksi. Eurooppalaisten yritysten kilpailukyky paranis.

Kansalaisten kannalta hanketta perustellaan usein valuuttojen vaihtamiseen liittyvien kustannusten poistumisella. Vielä joitakin vuosia sitten komission edustajat turvautuivat mielusti laskelmaan, jossa todistettiin kaikkissa yhteisön maissa käyvän turistin menettävän huomattavan osan matkakassastaan pelkkiin vaihtokustannuksiin.

EMUn välittömät hyödyt saatavat olla kansalaisen kannalta vaikeammin havaittavissa. Kyse on samantapaisesta muutoksesta, minkä sisämarkkinat on jo tuonut tullessaan alentaessaan erilaisia kaupankäyntiä ja ihmisten elämän vaikuttavia kustannuksia. Samalla tavoin EMUn uskotaan pysyvällä tavalla alentavan kustannuksia esimerkiksi euromaiden välisen valuutanvaihdon loppumisen myötä. Ylipäätään käteisen rahan käyttö vähenee erilaisten luotto- ja maksukorttien yleistymässä.

Työnantajien maksamien palkkojen suuruuteen vaikuttaa euroa enemmän yritysten kilpailukyky. Käteen jäävä tulo riippuu tulevaisuudessa yhä enemmän kansallisen palkkaverotuksen tasosta ja siitä, millälaisista ja minkä tasoisista julkisista palveluista olemme valmiit maksamaan. Luottojen ja talletusten hinta ratkeaa rahaliitosten kannattavuuden myötä.

Konkreettisin muutos, markkojen korvaaminen eurolla ja sentteillä, tehdään viimeisenä. Tuohonkin

Jatkuu sivulla 12

Citizens' Agenda 2000 joulukuussa Tampereella:

Mitä kansalaiset voivat tarjota Euroopan kehitykselle?

Citizens Agenda 2000 kansalaisjärjestöfoorumi Tampereella 3. - 5.12.1999 on suomalaisten ja eurooppalaisten kansalaisjärjestöjen voimainkoetus Suomen ensimmäisellä EU-puheenjohtajuskaudella.

Olet tervetullut Tampereelle tapaamaan niin kansalaisyhteiskunnan mielipidevaikuttajia kuin politikkoja ja tiedotusvälineiden edustajia.

Tampereen kansalaisjärjestöfoorumin tarkoituksena on

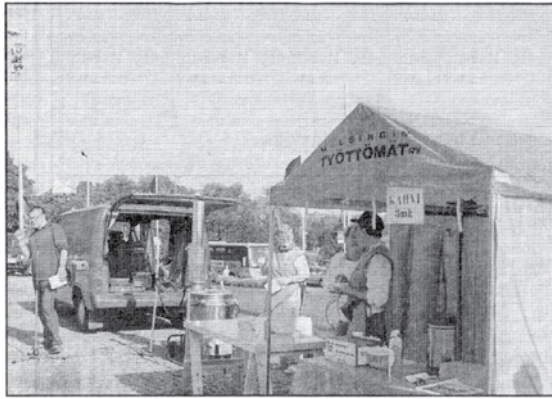
- tarjota avoimen dialogin mahdollisuus kansalaisyhteiskunnan ja eurooppalaisten instituutioiden välillä (neuvosto, komissio, Euroopan parlamentti ja keskuspankki) ja Suomen EU-puheenjohtajuuden kanssa

- keskustella Euroopan unionin tulevaisuudesta kansalaisnäkökulmasta ja vaikuttaa viikkoa myöhemmin pidettävään Helsingin Eurooppa neuvostoon

- vaikuttaa kansalaisjärjestöjen rooliin Euroopan unionin päätöksenteossa ja politiikassa

- tarjota puitteet kokemusten ja mielipiteiden vaihdolle kansalaisjärjestöjen kesken

- näyttää mitä kansalaisjärjestöillä on tarjottavanaan Euroopalle kiinnostavia ja Suomen EU-puheen-

johtajuuskaudella ajankohtaisia kysymyksiä.

Citizens' Agenda 2000:n keskeiset teemat

Miten Euroopan unioni saadaan lähemmäksi kansalaisiaan? Kuinka päätöksenteon avoimuudesta ja läpinäkyvyydestä tehdään totta? Miten EU:n päätöksentekojärjestelmää tulee uudistaa?

Mikä on Euroopan vastuu hyvinvoinnista maailmanlaajuisesti? Mitä Euroopan unionin tulisi tehdä köyhyyden, työttömyyden ja syrjäytymisen ehkäisyksi maailmanlaajuisesti? Mitä vaikutuksia

globalisaatio tuo Euroopan kansalaisten arkeen?

Mitkä ovat laajentumisen todelliset vaikutukset Euroopan unionissa? Entä hakijamaissa? Miten laajentuminen vaikuttaa Euroopan sosiaalirahastoon ja yhteiseen maatalouspolitiikkaan? Miten kansalaiset ovat mukana laajentumisprosessissa?

Mikä on kansalaisjärjestöjen rooli erilaisissa eurooppalaisissa hyvinvointivaltiomalleissa? Minkälaisen tehtävän kansalaisjärjestöt voivat ottaa hyvinvoinnissa ja demokraatiassa? Mitä kansalaisjärjestöiltä odotetaan? Ja mitä kansalaisjärjestöt voivat tarjota Euroopalle?

Kansalaisjärjestöt Tampereen tekijöitä

Citizens' Agenda 2000 -kansalaisjärjestöfoorumia valmistelee suomalaisista kansalaisjärjestöistä koostuva kansallinen valmistelutoimikunta. Toimikunnan työvaliokunnan puheenjohtajana toimii **Folke Sundman** Kehitysyhteistyön palvelukeskuksesta, varapuheenjohtajana **Eeva Kuuskoski** Mannerheimin Lastensuojeluliitosta sekä pääsihteerinä **Matti Viialainen** Eurooppalaisesta Suomesta.

Kansallisessa valmistelutoimikunnassa on mukana laaja joukko suomalaisia kansalaisjärjestöjä, jotka vastavat yhdessä eurooppalaisten järjestöjen kanssa Tampereen kansalaisjärjestöfoorumin seminaareista ja työpajoista. Citizens' Agenda 2000 -kansalaisjärjestöfoorumin organisoinnista ja käytännön järjestelyistä vastaa Eurooppalainen Suomi ry projektipäällikkö **Pauliina Arola**.

Valmistelutoimikunnan yhteyshenkilö: Citizens' Agenda 2000 -kansalaisjärjestöfoorumi, c/o Eurooppalainen Suomi ry, Viljatie 4 D, 00700 Helsinki. Puh. (09) 347 50 820, fax. (09) 350 97 691. Email: mgoforum@eurooppalainen-suomi.fi

Citizen's Agenda 2000

Jatkoa sivulta 10

muutokseen sopeutuminen tapahtuu ajan myötä.

Kansallinen valmistautuminen EMUun

Siirtymäkauden aikana markoissa otetut velat maksetaan markoissa ja euroina otetut velat euroina. Velallinen voi valita kummassa valuutassa hän velkansa maksaa. Markkojen korvautuminen euroilla ei vaikuta tehtyjen sopimusten sisältöön. Euron käyttöönotto ei anna sopimuksen osapuolelle oikeutta irtisanoa tai muuttaa sopimusta tai vaatia korvausta.

Pankeilla on jo vuoden 1999 alusta lukien ollut valmius ottaa vastaan maksutoimeksiantoja markka- tai euromääräisinä asiakkaan tarpeista riippuen. Kotimaassa voi avata tilin joko markka- tai euromääräisenä.

Markka ei kelpaa enää maksuvälineeksi sen jälkeen kun siirtymäkausi viimeistään kesällä 2002 päättyy. Pankkiautomaatit antavat markan seteleitä siihen saakka, kunnes euron setelit ja kolikot lasketaan likkeelle. Pankkien maksukortteja voi käyttää kuten tähänkin asti.

Helsingin arvopaperipörssi ryhtyi euromääräiseen kaupankäyntiin heti vuoden 1999 alusta. Siirtyminen koskee kaikkia kaupankäynnin kohteena olevia arvopapereita.

Vakuustoinnissa muutos tapahtuu hitaammin. Tämä johtuu siitä, että valtaosa maksettavista korvauksista on eläkkeitä. Vakuutusmaksuja voi halutessaan maksaa euroissa jo kolmannen vaiheen alussa, mutta lopullisesti euron käyttöön siirrytään vasta 2002.

Elinkeinoelämä siirtyy euron käyttöön siten kuin hyväksi näkee. Yleisesti on arvioitu, että euro yleisty nopeasti yritysten välisessä kaupankäynnissä. Nopeimmin euron ottavat käyttöön suuret yritykset ja vientiyritykset.

Työeläkkeet ja kansaneläkelaitoksen etudet muuttuvat euroiksi vasta siirtymäkauden päätyttyä. Myös palkat maksetaan kauden aikana liki kaikkialla markoissa. Tämän vuoksi palkkoja ja eläkkeitä koskevat veroilmoitukset laaditaan markoissa. Vuotta 2001 koskevat lisäverot ja palautukset maksetaan jo euroina.

EMU tuo markkojen sijaan eurot viimeistään vuonna 2002, jos rahoitustoite toteutuu, kuten on kaavailtu.

Kirjoitus on lyhennetty ja ajantasaistettu versio Eurooppa-tiedotuksen EMU-artikkelista.

Quest eli surffailien EU-tietoon

Quest on Euroopan kansalaisille tarkoitettu tietokanta, joka sisältää euroon sekä talous- ja rahaliittoon liittyviä kysymyksiä ja vastauksia.

Quest-tietokanta on...

- tarkoitettu kansalaisille
- jatkuvaa vuoropuhelua
- kansalaisin yhteydessä olevien organisaatioiden käytettävissä
- saatavilla eri muodoissa: paperilla, CD-ROM-levynä, levykkeellä tai Internetissä

- saatavilla yhdellätoista Euroopan unionin virallisella kielellä: espanjaksi, tanskaksi, saksaksi, kreikaksi, englanniksi, ranskaksi, italiaksi, hollanniksi, portugalsiksi, suomeksi ja ruotsiksi

Quest: eurotietopalvelu...

Tietokanta toimii hakuteoksena kansalaisten euro-kysymyksissä.

Quest-tietokannan lisäksi Internetin eurosivusto tarjoaa paljon tietoa eurosta, käytännön tietoa euroon siirtymisen valmisteluista, virallisista ja epävirallisempia asiakirjoja, kuten Euro Papers -sarja. Sivustossa on sähköisessä muodossa myös euroa koskeva Euroopan komission uutis sheetsi, Infeuro.

Quest on erityisesti kansalaisille suunnattu käytännön opas. Sitä jaetaan kaikissa Euroopan unionin maissa organisaatioille, jotka ovat säännöllisesti yhteydessä kansalaisiin.

Quest on tarkoitettu hakuteokseksi, ja sen tavoitteena on pyrkiä vastaamaan kansalaisten esittämiin kysymyksiin ja heitä askarruttaviin ongelmiin.

Questia päivitetään euroon siirryttäessä, jotta kansalaiset pysyisivät ajan tasalla euron käyttöönoton vaiheista.

Quest on osa EU:n toimielinten ja kansalaisten välistä vuoropuhelua eurosta. **Kaikki voivat osallistua tähän keskusteluun lähettämällä meille kysymyksiä Internetissä olevan eurosivumme kautta (<http://europa.eu.int/euro/>).**

Tietokannassa on kysymyksiä, joita kansalaiset, järjestöt ja kansalliset elimet kaikkialta Euroopan unionin alueelta ovat lähettäneet Euroopan komissiolle. Euroopan komission pääosaston II (talous- ja rahoitusasiat) ekonomistit ja talous- ja raha-asiantuntijat ovat yhdessä toimittajien kanssa laatineet vastauksia sellaisella kielellä, jota kaikki ymmärtävät.

Joissakin tapauksissa on laadittu kattavampi tekninen vastaus tarkempaa tietoa haluaville lukijoille. Quest - sen suunnittelun, toimittamisen ja valmistelun - on toteuttanut Euroopan komission pääosaston X (tiedotus, viestintä, kulttuuri ja audiovisuaaliala) "Euro - Euroopan yhteinen raha" -hanke. Hanke on osa Euroopan komission ja Euroopan parlamentin toteuttamaa Euroopan kansalaisille suunnattua tiedotusohjelmaa (PRINCE).

Jos haluat lisätietoa euroon liittyvästä tiedottamisesta, kirjoita meille seuraavaan osoitteeseen: **Euroopan komissio**, Pääosasto X - D.4, «Euro - Euroopan yhteinen raha», L 57, 7/53, 200 rue de la Loi, B-1049 Bruxelles **Internet: <http://europa.eu.int/euro/>**

Tai ota yhteys Euroopan komission edustustoon tai Euroopan parlamentin tiedotustoimistoon kotimaassasi.

Eurorahojen kuvat symbolisoivat Euroopan arkkitehtuuriperintöä

Euroseteleitä on seitsemän. Eriväriset ja -kokoiset setelit ovat nimellisarvoltaan 500, 200, 100, 50, 20, 10 ja 5 euroa. Kuviot symboloivat Euroopan arkkitehtuuriperintöä. Ne eivät esitä mitään olemassa olevaa monumenttia. Ikkunat ja portit hallitsevat kunkin setelin kuvapuolta, mikä symboloi Euroopan unionin avoimuuden ja yhteistyön henkeä.

Seteleiden kääntöpuolella esiintyy eri aikakausia edustavia siltoja, mikä kuvaa Euroopan kansojen välistä vuorovaikutusta sekä Euroopan ja muun maailman välisiä yhteyksiä. Lopulliset aiheet esiteltiin Dubliinin Eurooppa-neuvoston yhteydessä joulukuussa 1996. Kaikki setelit suojataan kehittynein aitouskylkiin.

Kolikot

Eurometallirahoja on kahdeksan, ja ne ovat nimellisarvoltaan 2 ja 1 euroa sekä 50, 20, 10, 5, 2 ja

1 senttiä. Kussakin eurokolikossa on yhteinen numeropuoli. Jäsenvaltioiden kansalliset aiheet ovat kolikoiden kuvapuolella.

Metallirahoja voidaan käyttää kaikissa 11 jäsenvaltiossa, vaikka kuvapuolet ovatkin erilaisia. Ranskalainen turisti voi esimerkiksi ostaa Berliinissä hot dogin eurokolikolla, jonka kuvapuolta koristaa Espanjan kuninkaan kuva. Metallirahojen yhteinen numeropuoli esittää Euroopan unionin karttaa, jonka taustalla olevin poikittaisin viivoihin Euroopan unionin lipun tähdet kiinnittyvät.

1, 2 ja 5 sentin metallirahat kuvaavat Euroopan asemaa maailmassa, kun taas 10, 20 ja 50 sentin metallirahat unionin kansojen kohtauspaikkana. 1 ja 2 euron metallirahat kuvaavat Eurooppaa ilman rajoja. Lopulliset aiheet hyväksyttiin Amsterdamin Eurooppa-neuvostossa kesäkuussa 1997.

Tunnus

Euron graafinen tunnus muistuttaa E-kirjainta, jota halkoo kaksi selkeästi erottuvaa, samansuuntaista horisontaalista viivaa. Tunnuksen lähtökohdانا on kreikan epsilon-kirjain, joka viittaa eurooppalaisen kulttuurin syntyisille ja Eurooppa-sanan ensimmäiseen kirjaimeseen. Tunnukseltaan se on samansuuntaista viivaa kuvaava euron valkaisu.

Euron virallinen lyhenne on EUR. Lyhenne on rekisteröity kansainvälisessä standardointijärjestössä (ISO), ja sitä käytetään kaikissa liiketoimintaan, rahoitukseen ja kauppaan liittyvissä yhteyksissä aivan kuten lyhenteitä FRF (Ranskan frangi), DEM (Saksan markka), GBP (Sterling-punta) ja BEF (Belgian frangi) nykyisin.

Jäähvyäiset kansanvallalle?

EMU LUO UUDEN VALTAJÄRJESTELMÄN

Euroopan raha- ja talousunioni EMU on osa Euroopan unionia. Sen perustamisesta päätettiin nimenomaan samalla, Maastrichtissa tehdyllä sopimuksella, joka on EU:n perustamissopimus. Hyväksymällä EU-sopimuksen Suomen hallitus hyväksyi EMUn, niin kuin se on Maastrichtin sopimuksessa määrätty.

Tuodessaan EU-jäsenyyssopimuksen kansanäänestykseen syksyllä 1994 Suomen hallitus kuitenkin myi meille "sian säkissä". Hyvin harvoilla äänestäjillä oli mitään mahdollisuutta selvittää itselleen, mitä siinä säkissä todella oli. Kansanäänestyksestä ei tullut kansalaisten tietoinen ja valistunut valinta. Hyvin monien kohdalla kannanotto perustui siihen, mitä hallitus sanoi - toisin sanoen he luottivat hallituksen sanoihin ja puolueittensa johdon vakuutuksiin.

Kansanäänestyksessä 57 % äänestäneistä ja 40 % kaikista äänioikeutetuista uskoi, mitä heille sanottiin, ja antoi äänensä EU-jäsenyyden puolesta. Jälkeenpäin on mahdoton selvittää, kuinka moni "kyllä" äänestäneistä todella tiesi, mitä säkissä oli; sen että siellä oli muun muassa koko EMU jo valmiiksi paketoituna.

EMU jo

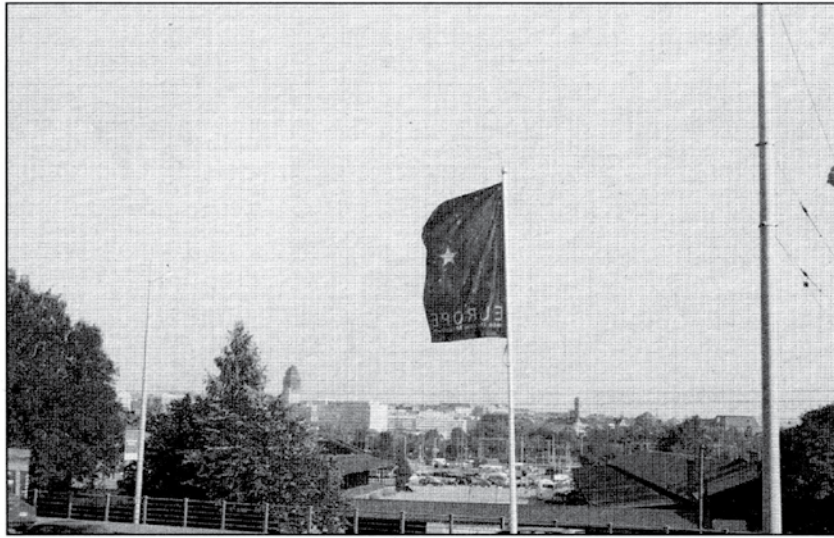
kansanäänestyksessä

Nyt EMUn kolmannen vaiheen toteutuksen lähestyessä on tullut hyvin selvästi ilmi, että suuri osa "kyllä" äänestäneistä - jopa kansanedustajista - uskoi, että EMU-jäsenyys tulee harkittavaksi erikseen ja että siihen ehdittäin perheilyä ja otta kanta erikseen myöhemmin. Tämä osoittaa, että hallituksen selvitykset siitä, mitä EU-säkissä oli, olivat vähintäänkin riittämättömiä elleivät suorastaan harhaanjohtavia antaakseen kansalaisille käsityksen siitä, mitä oltiin hyväksymässä.

Niinpa Suomessa on vasta nyt saatu selvää ja päästy keskustelemaan siitä, mitä EMU merkitsee. Mitä enemmän tietoa ihmisille on karttunut, sitä suuremmaksi on myös järkytys muodostunut. Aikataulun osalta on hämääntynyt edelleen pitänyt yllä se, että nykyinen hallitus on hallitusohjelmastaan lähtien korostanut, että EMUn kolmanteen vaiheeseen liittymisen hyväksytään erikseen eduskunnassa.

Tällainen tieto antaa väärän käsityksen asian luonteesta. Sen pohjalta kansalaisille tulee käsitys, että asia todella on vielä aidosti auki ja että eduskunnalla on todella mahdollisuus aidosti päättää asiasta, hyväksyä tai hyljätä EMUn kolmas vaihe kaikkine siihen liittyvine seuraamuksineen.

Näin ei kuitenkaan ole asian laita.

Tämän sanoivat suoraan sekä pääministeri että valtionvarainministeriön alivaltiosihteeri Suomen HVK-neuvottelukunnan kokouksessa joulukuussa 1995.

Tuolloin alivaltiosihteeri **Johnny Åkerholm** aloitti EMUa koskevan alustuksensa todeten, että Suomen EMU-keskustelua käydään aivan väärästä lähtökohdista, kun keskustellaan siitä, mennäkö EMUn kolmanteen vaiheeseen mukaan vai ei. "Sellaista vaihtoehtoa meillä ei enää ole, sillä asia on jo päätetty, kun olemme hyväksyneet Maastrichtin sopimuksen ja EU-jäsenyyssopimuksen," totesi alivaltiosihteeri Åkerholm.

HVK-neuvottelukunnan puheenjohtajana toimiva pääministeri **[Paavo] Lipponen** vahvisti asian yksikantaan toteamalla, että tästä asiasta on turha keskustella, sillä Suomen kansa on EMUn jo kansanäänestyksessä hyväksynyt. Vähintäänkin ajatuksissaan kuitenkin moni kysyy, kuinkaahan moni äänestäjä tiesi tämän antaessaan äänensä kansanäänestyksessä EU-jäsenyydelle.

Valtioneuvoston ennen kansanäänestystä antamassa, kaikille äänioikeutetuille lähetetyssä tiedotteessa (13.7.1994) sanotaan EMUsta näin:

"**Tuulevaisuuden tavoite** on talous- ja rahaliitto. Sen on **määrä johtaa** yhteensoitettua talous- ja budjettipolitiikkaan, kiinteisiin valtuutakursseihin, yhteiseen rahapolitiikkaan ja keskuspankkiin sekä **myöhemmin yhden, yhteisen valuutan käyttöön**." [Alleviivaus kirjoittajan.]

Itse kukaan puntaroi kukaan mielessään, miten tavallinen lukija tällaisen tekstin

ymmärsi. Ymmärsikö siitä, että Talous- ja rahanunioni EMU oli jo lopullisesti lyöty lukkoon sillä samalla sopimuksella, jolla EU perustettiin? Vai saiko tekstistä vaikutelman, että on tosin olemassa joitain alustavia suunnitelmia talous- ja rahaliitosta, jonka sitten "on määrä" aikanaan johtaa mm. yhteiseen talous- ja budjettipolitiikkaan sekä kiinteisiin valtuutakursseihin ja yhteiseen valuuttaan, mutta ne ovat toistaiseksi vain epämääräisiä kaavajonoja, joita sitten aikanaan pohditaan perusteellisemmin ja vasta sen jälkeen asiasta päätetään lopullisesti. Oliko tämä harhaanjohtavaa tiedotusta ennen kansanäänestystä vai ei?

Ei EU:le kampanjatoimisto laati kriittisen arvion tästä hallituksen EU-tiedotteesta ja kiinnitti huomiota myös EMUa koskevan tiedon epämääräisyyteen ja siihen, että se antaa lukijoille helposti väärän käsityksen asiasta.

Rahan valta ja kansan valta

Todellisuudessa EMUn toteutuminen aikanaan aiheuttaa kansanvallan kannalta mullistuksen, jonka vaikutuksia on toistaiseksi lähes mahdoton arvioida. EY:n perustamissopimus siinä muodossa, millaiseksi se Maastrichtin sopimuksella muutettiin, sisältää artiklan 107, joka määrittelee EMUn keskuselimeksi muodostuvan Euroopan keskuspankin aseman suhteessa muihin EU:n päätöksentekolimiiniin ja jäsenmaiden hallituksiin.

Artikla 107:

"Käytettäessä sille tällä sopimuksella ja EKP:n ja Euroopan keskuspankki-

järjestelmän) perussäännöllä annettuja valtuuksiaan tai suorittaessaan niillä sille annettuja tehtäviä ja velvolluuksiaan EKP (Euroopan keskuspankki) tai kansallinen keskuspankki (Suomen Pankki EKP:n konktorina Suomessa) taikka EKP:n tai kansallisen keskuspankin päätöksentekolimen jäsen ei pyydä eikä ota ohjeita yhteisön toimielimiltä tai laitoksilta, jäsenvaltioiden hallituksilta eikä miltään muultakaan taholta. Yhteisön toimielimet ja laitokset sekä jäsenvaltioiden (mm. Suomen) hallitukset sitoutuvat kunnioittamaan tätä periaatetta ja pidättäytymään yrityksiä vaikuttaa EKP:n tai kansallisten keskuspankkien päätöksentekolinten jäseniin heidän suorittaessaan tehtäviään."

Tämän mukaan EMU-järjestelmän tultua voimaan muodostuu siis kaksi eri valtajärjestelmää, rahanvalta- eli EMU-järjestelmä ja poliittinen järjestelmä. Poliittinen järjestelmä on se, jonka puitteissa kansalaisilla ja siis kansanvallalla on perinteisesti ollut perustuslakien mukaiset mahdollisuudet vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon. Rahavallan järjestelmässä ei kansanvaltaa ole olemassa. Nyt EMU-järjestelmä merkitsee sitä, että poliittisella vallalla - siis kansalaisien edustajilla - ei ole oikeutta edes yrittää vaikuttaa rahavallan edustajiin "heidän suorittaessaan tehtäviään".

Koska päättäjät ja EU-politiikan vetäjät ovat olleet hyvin perillä siitä, mihin EMU-järjestelmällä halutaan päästä, on Suomessakin Suomen Pankin asemaa viime vuosina vähitellen vahvistettu entisestään. Se on valmistautumista juuri tuon ylläolevan

artiklan mukaisesti Suomen Pankin liittämiseen osaksi EKP-järjestelmää eli muuttamaan se Euroopan keskuspankin Suomessa olevaksi kansalliseksi konttoriksi, joka on vastuussa vain keskuspankille eikä ota ohjeita sen paremmin Suomen hallitukselta kuin miltään muultakaan taholta.

Tämä järjestelmä vahvistaa jo 1980-luvulla tapahtuneen valuuttapolitiikan ja rahaliikenteen täydellisen vapauttamisen ja katkaisee lopullisesti kansanvaltaisten elinten, parlamenttien ja hallitusten mahdollisuudet vaikuttaa raha- ja talouspolitiikkaan Euroopassa. EMU ja Euroopan keskuspankkijärjestelmä toimivat globalisoituneen rahatalouden maailmanlaajuisen organisaation osana Euroopassa ja palvelevat vain rahamaailman tarpeita ja pyrkimyksiä.

Ei omaa talouspolitiikkaa

Mitä kaikkea tämä tulee käytännössä merkitsemään, sitä on tässä vaiheessa vaikea nähdä. "Käytännössä maa, jolla ei ole omaa valuuttaa, ei voi harjoittaa itsenäistä talouspolitiikkaa muullakaan tavalla", toteaa **Jan-Magnus Jansson** Näkemyksiä EMUsta -kirjassensa (Eurooppa-ietoa 159/1996).

Jansson viittaa artikkelissaan myös Saksan Bundesbankin johtajan **Hans Tietmeyerin** lausuntoon Dagens Industri -lehdessä, jossa tämä toteaa, että maat, jotka liittyvät EMUun, eivät luovu vain rahapolitiikan riippumattomuudesta vaan samalla "itsenäisyys katoaa myös finanssijärjestelmän palkkapolitiikasta". Ja Tietmeyer jatkaa, että on harhaa kuvitella, että valuuttaliiton jäsenmaat voisivat harjoittaa itsenäistä veropolitiikkaa, harjoittaa kaikki tätä vielä ymmärrä." Janssonin mukaan "viedään jäsenvaltioita tehokkaasti kansallisen talouspolitiikan mahdollisuus."

Aivan varmaa on se, että EMU-järjestelmä ei säatele ja kontrolloi kansainvälistä pääomaa vaan nimenomaan toimii sen pyrkimysten ja intressien mukaisesti. On sanottu, että EMU-ratkaisu on poliittinen ratkaisu ja tässä mielessä se on sitä mitä suurimmassa määrin. Siitä näyttää tulevan osa sitä järjestelmää, joka käytännössä toteuttaa rahavallan yliotteen koko maailman talouden ja politiikan hallinnassa.

Hilkka Pietilä

Kirjoittaja on maa- ja metsätaloustieteen tohtori, hän oli Valtioehto EU:lle tiedotuskokouksen puheenjohtaja 1991-1995. Hän on myös entinen Suomen YK-liiton pitkäaikainen pääsihteeri.

15. ja 16. lokakuuta pidetään EU:n erityisluottokokouksen siirtolaisuudesta Tampereella. Amsterdamin sopimuksen astuttua voimaan 1. toukokuuta 1999, tuodaan siirtolaispolitiikkaa nyt uudelle koordinaation tasolle. Omalla kielellään EU:n hallitukset juhlivat "vapauden, turvallisuuden ja oikeudenmukaisuuden" alueen syntymä. Meidän sanoillamme se merkitsee: enemmän poissulkemista, enemmän karkotuksia, enemmän kontrollia.

"Laittoman siirtolaisuuden vastaisen taistelun" teeman mukaisesti estetään yleisellä rajoittavalla viisumipolitiikalla ja ulkorajojen raskaalla aseistuksella pakolaisten ja ei-toivotujen siirtolaisten saapuminen Linnake-Eurooppaan.

Schengen-sopimuksen sisällyttämisen Amsterdamin sopimuksen takaa sen, että korkeat standardit pidetään. Niin kutsutut kumpuunsaavaltiot Itä-Euroopassa pakotetaan omaksumaan nämä samat toimenpiteet päästäkseen EU:n jäseniksi.

Vastakokous Tampereella lokakuun puolivälissä

Linnake-Eurooppaa vastaan!

-Yksi huippukokouksen keskeinen päämäärä on tuhota lentoreitit Eurooppaan suoran sotilaallisen intervention avulla, taloudellisella painotuksella kauttakulkumaita ja alkuperämaita kohtaan, ja know-how'n viennillä.

-Karkotuspolitiikkaa aletaan koordinoita. Esimerkiksi yleisiä joukkokarkotuksia charterkoneilla on suunnitteilla. Eurodac-sormenjälkijärjestelmä tekee mahdolliseksi identifioida kaikki paperittomat maahanmuuttajat kaikkialla Euroopassa, ja estää näitä löytämästä turvapaikkaa jostain muusta Euroopan maasta. Ja tulevaisuudessa yksikään Euroopan maa ei voi tehdä omia toimenpiteitä - kuten regularisaatio kansallisella

tasolla - kuten Italiassa 1998.

-Se mitä he kutsuvat "matkustusvapauksiksi" tarkoittaa koko maan kontrolloimista. Rajat häviävät EU-maiden väliltä - mutta sen sijaan kontrolli kiristyy kaduilla, junissa, asemilla... Poliisin valtuutusten lisääminen ja läsnäolo luo repression ilmapiirin ja rajoittaa kaikkien kansalaisoikeuksia.

Karkotusten vastaisten ja antirasististen ryhmien eurooppalainen verkosto kehottaa järjestämään toimintaa EU-huippukokousta vastaan 15. lokakuuta. Tietojemme mukaan toimintaa on suunnitteilla jo Ranskassa, Saksassa, Belgiassa, Tanskassa, Italiassa, Suomessa ja Alankomaissa.

Henkilöllisyyspaperit kaikille. Vä-

litön loppu kaikille karkotuksille. Kaksoisrangaistuksen poistaminen. Liikkumisvapaus ja muutto-oikeus. Tasavertaiset oikeudet kaikille.

Ya Basta-yhdistys Italia Sosiaalikeskus Leoncavallo Milano via Watteau 7, Milano, tel 02 6705185, fax 02 6705621, email: yabasta@tin.it csleo@tin.it.

Tampereen kokouksen ohjelma

- Pe 15.10. Saapuminen Tampereelle ja majoittuminen. Rasismivastainen konsertti (ilalla)

- La 16.10. Lehdistötilaisuus (aamulla). Mielenoisitus-info (aamulla). Mielenoisitus (klo 15)

- Su 17.10. Yleisötilaisuus, paneelikeskustelu. Lähtö Tampereelta. Kuljetuksia koko maasta. Kuljetuksia ulkomaalaisille vieraille Helsingistä ja Turusta.

E-mail finlandia@ccn.org

NO BORDERS!
Tapaaminen vapaan ja solidaarisen Euroopan puolesta

15.1710.99
Tampere

Työryhmiä, keikka ja äänekäs mielenosoitus
Kuljetuksia kaikkialta Suomesta.
Lisätietoja: PL 318, 00171 HKI, 09-135 2110. lampere99@hotmail.com
http://come.to/tampere

Järjestäjä: Antifa, Autonome Offensive 99, Kurdistan komitea, Solidaarisuus, Sosiaaliliitto, Suomen Anarkistiliitto

Työttömien kulttuuripäivät Joensuussa

Työttömien valtakunnalliset Kulttuuripäivät vietettiin tänä vuonna Joensuussa. Päiville osallistui yhdeksältä eri paikkakunnalta, osallistuneita yhdistyksiä 14. Kaukaisimmat, noin järjestävän yhdistyksen kulmasta katsottuna, Kuhmo, Kuhmoinen ja Vantaa.

Työtön ja toimeton ovat kaksi eri asiaa

Kun katsoi Käden taidot -näyttelyn antia niin päivien teemaksi sopii hyvin "työttömänä vaan ei toimeettomana", kuten kuhmoisten osallistujia osuvasti sanoi. Käden taidot -näyttelyyn oli tehty töitä paljon ja tässä yhteydessä voi todeta, ettei löydy mitään mitä ei voi uusiokäyttää.

Näyttelyssä oli upeita tilkkupeitteitä, -tauluja, -lyynyjä ja muita käytettyä kankaasta tehtyjä töitä. Kahvipaketit olivat kasseina, oli myös vanhat kankaat olivat saaneet uuden sävyn marmorivärjäyksellä ja monia muita tapoja oli käytössä kuten periteisesti kaatuneen koivun tuohi näkyi erilaisina tuohitöinä.

Eräs näyttelyn mieleenpainuvimmista töistä oli hienosti näytteille asetettu työttömän ruoka, se kuvastaa kuinka työttömien asiat ovat tänä päivänä.

Valokuvakilpailun satoa oli myös nähtävillä näyttelyssä ja niistä ammattilaisraati teki valintansa ja voittajat ja kalenterikuvat löytyivät, voittajaluettelo jutun lopussa.

Kaiken kaikkiaan näyttely antoi ymmärtää, miten paljon ammatitaitoa jää hyödyntämättä, kun osaajat ovat työttömänä.

Kulttuuri yhdistää

Päivien ohjelmien anti oli myös runsas, vähäisestä osanottajia määrästä huolimatta. Kulttuuripäivien avaus ja seminaari veti vain 40 osanottajaa

Työttömien kulttuurikilpailun valokuvakilpailun luontokuvien sarjan voitti kuhmolainen Jari Kinnunen kuvallaan, jossa yksinäinen koira on jäänyt lammen suomättäälle. Tämä kuva tulee tekeillä olevan työttömien vuoden 2000 kalenterin kanteen.

eri puolilta Suomea.

Seminaarin aihe, kulttuurin merkitys työttömän elämässä, ei kiinnostanut ja se voi tulkita kahdella tavalla: joko työtön painiskelee paljon suurempien huolien kanssa, kuin kulttuurin merkitys tai merkisemättömyys ja toisena voi olla ettei kulttuurin antia osata hyödyntää kun kulttuuri on aina kuulunut vähän eri väestöosalle jos kansa jaetaan luokkiin, kuten tämän päivän suuntaus on Suomessa.

Kulttuuripäivien avajaistilaisuutta juhlistivat TVY ry:n puheenjohtaja

Lea Karjalaisen ja Joensuun kulttuuri ja vapaa-aikajohtaja Pirkko Kylänpään vierailut.

Puhujina seminaarissa oli P-K:n läänintäiteilijä Petri Pullinen, ja taiteilija Soili Koistinen sekä näyttelijä Kai Paavilainen myös työttömän ääni kuultiin.

Puheissa annettiin ymmärtää, ettei kansaa pidä luokitella mihinkään ryhmään, vaan taiteen ja kulttuurin pitäisi yhdistää ihmiset. Puheitten välillä "Edo omaks iloks" viihdytti pelimannimuslikillaan.

Toisena päivänä tuotiin esille monia taitoja näytelmän ja musiikin muodossa.

Joensuun kaupungin ylioppilasteatteri Paavo Haavikon "Sulka", jossa Nils kolmen "vaimon" kanssa samassa taloudessa aloitti päivän lupaisesti.

Vantaan työttömien "Joutavat" ryhmän merellinen katsaus musiikkeen sai yleisön mukaan reippaalla esityksellään ja vantaalaisten taikuri esitti temppejujan ja hauskuutti yleisöä.

Kuhmon työttömien Riitta-Lisa

Kuusela omine uunituoreine runoineen toi päivään sielukkuutta ja myös pohjoiskarjalainen runoilija näytti taitonsa esittämällä omia runojaan. Päivä huipentui illanviettoon, johon saivat osallistua kaikki vieraat.

Kolmannen päivän ohjelmaan kuului kiertoaletu Joensuussa ja tutustumiskäynti Joensuun kulttuurin taiteen kehtoon Carelicumiin. Näissä merkeissä alkoi päivien saldon laskeminen.

Taidot rohkeasti esiin

Yleisesti puhutaan että työttömät ovat passivisia ja sisään päin kääntyneitä, mutta on syytä muuttaa käsitystään kun on seurannut näitä esityksiä ja kädentaitoja.

Työttömät ovat edelleen kansan lisääntyvä "voimavara" ja sen ehtymistä on turha pelätä, mutta jos taito ja osaaminen jää työttömyyden mukanaan tuomien ongelmien jalkoihin, se on todella ikävää, eihän silloin työttömälle jää mitään ilmaista.

Yhteenvetona kolmansille Kulttuuripäiville voi sanoa että järjestelyssä oli putteita, mutta niitä oli paljon vähemmän kuin järjestelyssä yleensä, tiedotuksessa oli yhteyskatkos ja siitä on myös otettava vastuu.

Osallistujien vähäisyys voi johtua omista eri syistä, matkojen pituus voi olla yhtenä varteenotettavista tekijöistä, yhdistysten osallistuminen on mahdollton jo pelkkien matka- ja majoituskustannusten takia, toimivathan yhdistykset yleensä avustusten varassa ja näin ollen osallistuminen kahteen merkittävään tapahtumaan lähekkäin on monelle yhdistykselle mahdotonta, sijoittuvathan ihmis-oikeuspäivät jo lokakuulle.

Kulttuuripäivien tarve on tullut kyllä selväksi, saavathan työttömät näyttää osaamisensa valtakunnallisesti, muita mahdollisuuksia ei työttömälle juurikaan tarjoutu.

Kulttuurikilpailujen palkitut

TVY:n työttömän kalenteriin vuodelle 2000 valittiin kuvat kulttuurikilpailujen palkituista. Kalenterin kannessa haukkuu kuhmolaisen Jari Kinnusen koira lammen heinämättäällä. Kinnusen lisäksi 11 muuta valokuvauksen harrastajaa saivat kuvansa kalenteriin oheisen luettelon mukaisesti.

Kuukausi:	Kuvaaja:	Paikkakunta:
Tammi	Jari Kinnunen	Kuhmo
Helmi	Ritva Valli	Lapua
Maalis	Hilkka Henriksson	Mikkeli
Huhti	Kauno Viklund	Kankaanpää
Touko	Eeva Pikkarainen	Kuhmo
Kesä	Sisko Kukkonen	Kuhmo
Heinä	Harri Sauramäki	Soini
Elo	Heli Komulainen	Ylivieska
Syys	Orvo Hautamäki	Hylykallio
Loka	Ritva Valli	Lapua
Marras	Merja Haukilehto	Kukonkylä
Joulu 2000	Tero Lamminsaari	Haapamäki
Joulu 1999	Jukka Huotari	Kuhmo
Kansi	Jari Kinnunen	Kuhmo

a. Ihminen

1. Anneli Sirviö, Kuhmo
2. Anneli Forsström, Kankaanpää
3. Toivo Koivisto, Helsinki

b. Luonto

1. Jari Kinnunen, Kuhmo
2. Pekka Jääskeläinen, Imatra
3. Kauno Viklund, Kankaanpää

c. Työ

1. Tikka Huari, Kulmo
- (tässä sarjassa vain yksi osanottaja)

d. Harrastus

1. Anneli Forsström, Kankaanpää
2. Leena Romppanen, Kuhmo
3. Meeri Väisänen, Lapinlahti

Palkinnot voittajille lähetetään postitse myöhemmi
Kiitos kaikille osallistumisesta ja onnea voittajille!

Käsityöt ovat kulttuuria harrastavien työttömien sydäntä lähellä, kuten nämä kuvat osoittavat. Käyttö- ja koristetaiteen lisäksi hallitaan myös perinne, sillä esillä oli taidokkaita tuohitöitä.

Puheenjohtajan palsta:

Ikääntyneet työelämässä, putkessa ja EU-Suomessa

Suomen puheenjohtajuuskausi merkitsee Suomelle maana tärkeää kuutta kuukautta. Pääsemme esille eurooppalaisissa tiedotusvälineissä ja toivottavasti saamme julkisuutta monipuolisena matkailumaana. Saamiens ensikäden tietojen mukaan pohjoisinta Lappia myöten on opeteltu kansainvälistä tapaa palvella asiakkaita.

Maamme on kaunis ja siksi jää vielä ensi vuonnakin. Puheenjohtajuuskauden tärkeimpänä teemana järjestöme kannalta näen sen, että puheenjohtajamaana Suomi nostaa esille työllisyysjärjestelmästä myös ikääntymisen.

Ikääntyneet työelämässä

Kaikki tiedämme kuinka helppoa ikääntynyt väki marssitetaan takaovesta ulos ja nuorempaa otetaan etuovesta sisälle. Samoin tiedämme kuinka vaikeaa on ikääntyneen saada uutta työpaikkaa.

Oudolta sen sijaan tuntuu se, että teemoista todella yksi on ikääntyminen ja Suomi itse asettaa kyseenalaiseksi ikääntyneiden työntekijöiden aseman omassa maassa.

Tällä hetkellä kymmenet tuhannet ihmiset tuntevat olonsa turvattomaksi ja se ei ainakaan tunnu hyvältä meistä, jotka teemme työtä työttömien parissa. Näen itseasiassa uhhia, joita en uskalla ääneen sanoa.

Puron työryhmä on pohtinut rat-

kaisua putkilaisten tilanteeseen. Tai paremminkin miten putki tukittaisiin, niin, että menettelytavan hyväksyisi ay-väki ja työnantajaosapuoli.

Työnantajille nykyinen laki on ollut suoranainen pelastus. On päästy helposti erilleen työntekijöistä, jotka eivät enää täysillä jaksaa kehityksen pyörässä. Harvoin on löytynyt vastarannan kiiskiiä.

Aina kuitenkin täytyy muistaa, että on ihmisiä, jotka haluavat tehdä työtä mahdollisimman pitkään ja kokevat tullessaan väärinkohdeiluksi joutuessaan jättämään työpaikan.

Meitä on, joille työ on koko elämä. Kun työ loppuu, loppuu elämäkin. Joidenkin on mahdoton ajatella elämää ilman työpaikkaa. Työpaikalta löytyy syy, miksi nousta aamulla ja työpaikalta löytyy oma sosiaalinen perhe.

Siunattu putki

Keskusteluissa ei saa unohtaa niitä työntekijöitä, joille putki on pelastus. Takuulla monet työntekijät ovat huokaisseet helpotuksesta turvautustavapautuksen ajasta.

Elämme aikaa, jolloin on todella vaikeaa päästä työkyvyttömyyseläkkeelle ja on todella siunaama juttu päästä työstä pois turvattulle jatkolle. Putkiturvan avulla säilytetään kohtuudella ihmisarvo ja inhimillinen elämä normaaliin eläkeikään asti.

Puron porukan tulisi pohtia myös

sitä mitä sitten näille ihmisille tehdään jatkossa. Työelämässä ei jaksa, eläkkeelle ei pääse ja vaikea on sille työnantajallekin, jos firmassa harjoitetaan edes jonkinlaista moista inhimillistä politiikkaa.

Pistää mummo kilometritehtaalle, ilman tulevaisuuden turvaa. Sanottu on, että aina pääsee työntekijästä erilleen, jos haluaa. Siunattu putki, antakaa hyvät virkamiehet ja eläkekassojen johtajat olla sen rauhassa.

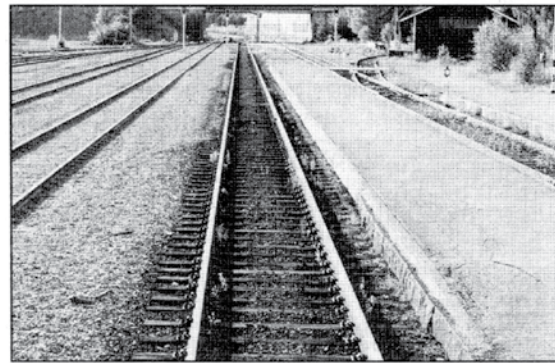
Asiantuntijat sanovat, ettei putken tukkimisella ole minkäänmoista taloudellista merkitystä yrityksen kannalta, jonka nimi on Suomi.

TVY:n puheenjohtaja Lea Karjalainen muistuttaa, että eläkeputki tarjoaa kohtuullisen toimeentulon, kun työtä ei ole tarjolla.

TVY:n hallitus:

Taloukskasvusta eivät ole hyötyneet kaikki

TVY toteaa, että menneiden vuosien huippukorkeat työttömyysluvat saattavat sokaista meitä uskomaan, että työllisyystilanne on nyt tyydyttävä. Sitä se ei ole. Tarvitsemme elvyttävää talouspolitiikkaa ja koulutusta, myös julkisella puolella synnyttämään lisää työpaikkoja ennen kaikkea palvelusektoreilla. On muistettava, että valtionvelasta vain noin 600 miljoonaa markkaa on ulkomaista nettovelkaa.

Kaikki kansalaiset eivät ole hyötyneet vuosikymmenen loppupuolisella vallinneesta noususuhdanteesta. Päinvastoin monen pitkäaikais- ja toistuvaistyöttömän taloudellinen tilanne on käynyt entistä sietämättömämmäksi. Samalla kun työttömyysluvat maassamme ovat laskeneet, ovat tuloerot kasvaneet ja köyhyys lisääntynyt.

Palkkaperusteiset määrärahat laskevat edelleen. Tämä ei ole niinkään seurausta paranevasta työllisyystilanteesta. Edellisen hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen 10.5.1996 sovitun ”kaikkien leikkausten äidin” johdosta yhä useampi työtön putoaa ansiosidonnaiselta päivärahalta työmarkkinatuen varaan. Työmarkkinatuen varattua määrärahaa joudutaankin nostamaan melkein yhtä paljon kuin palkkaperustainen laskee.

Olemme tilanteessa, jossa yhä harvempi kansalainen on työttömänä. Työttömistäkin yhä pienempi osa kantaa kaikkein raskainta, pitkäaikais- ja toistuvaistyöttömyyden taakkaa. Tässä tilanteessa tulisi olla varaa keskittyä parantamaan ei ainoastaan työllisyyttä, vaan myöskin kansalaisten, ennen kaikkea työttömien mahdollisuudet ansaita toimeentulonsa turvautumatta toimeentulotukseen.

Edellisen hallituskauten vakauttamispolitiikalla ei tähän päästy. Moni esimerkiksi yhdistelmätyöohjelmasta päässyt työtön joutuikin edelleen jonottamaan - työllistymisestään huolimatta - toimeentuloluukun edessä. Tämä jos mikä vie aktiivisen työnhauun motivaatiota. Harva ihminen näkee mitään järkeä pyrkiä köyhästä työttömästä köyhäksi työlliseksi.

Työttömien ”kovan ytimen” eli pitkäaikaistyöttömien työllistäminen oikeisiin töihin, joista maksetaan palkkaa, jolla tulee toimeen, vaatii poikkeuksellista panostamista koulutuksen sekä määrään että laatuun. Pysyvä työllistäminen edellyttää ensinnäkin, että koulutuksen pääpaino on tulevaisuuden ammattitaidossa. Onnistuamme pystymme samalla myös avartamaan ennustettuja työvoimakapeikkoja.

Pitkäaikaistyöttömien kouluttaminen niin, että henkilöt myös työllistyvät, vaatii lisäksi henkilöä kohti enemmän rahaa kuin korkeakoulussa opiskelevan kouluttaminen. Työllisyyskoulutusta tarjoavia tahojia tulisi saada kilpailemaan hyvällä koulutuksella (työttömistä) oppilaita niin kuin muutkin oppilaitokset tekevät, eikä alhaisilla hinnoilla TE-keskusten määrärahoista kursseille, joihin työttömiä pakotetaan. Minkäänlaisiin määrärahojen leikkauksiin työllisyyskoulutuksessa ei ole syytä mennä, jos halutaan työttömien työllistyvän ja taloukskasvun jatkuvan.

TVY peräänkuuluttaa myös laajaa keskustelua, ei vain hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen tai ainoastaan eri ministeriöiden virkamiesten kesken, vaan myös erilaisten sosiaalisten kansalaisjärjestöjen edustajien kanssa mm. verotuksesta ja sosiaaliturvasta, jotta välttäisimme samaa kansakuntaa kahtia jakavaa kehitystä kuin mitä esimerkiksi Britanniassa on tapahtunut.

Yhdistys työnantajana -projekti tähtää verkostojohtamiseen

Projektiin kautta työllistyneitä on tällä hetkellä 123 henkilöä. Huippu saavutettiin kesäkuussa, jolloin palkkaa maksettiin 135 henkilölle. Uusia työsuhteita ei toistaiseksi solmita (muutamaa poikkeustapausta lukuun ottamatta), joten työntekijämäärä tulee tippumaan alle sadan vuoden loppuun mennessä. Tavoitteenahan oli 100 työsuhdetta kuluvalla vuodelle, mikä on jo reilusti ylittetty.

Projektin koulutusosio: Elokuun aikana usealla TE-keskus alueella järjestettiin Työsuojelu- ja -turvallisuus

koulutusta, vetäjänä Työsuojelupiiri. Lisäksi syksyn aikana koulutuspäivä järjestetään kirjanpitoalaista niin ikään kaikilla alueilla.

Vusi koulutusosio pyörittää käyntiin Turussa, aiheena VERKOSTOJOHTAMINEN. Koulutus on kahden päivän mittainen ja tarkoitettu Satakunnan ja Varsinais-Suomen alueiden yhdistyksille sekä TVY:n hallituksen jäsenille ja työntekijöille.

Koulutus painottuu verkostojohtamiseen sekä konfliktien ja

ristiriitatilanteiden ratkaisemiseen että yhteistoiminnallisen ja vuorovaikutteisen toimintatavan kehittämiseen. Kouluttajana toimii kehittämissuunnitelmien Eija Ylisuanto, Learning Systems Oy:stä.

Mikäli tämä osio osoittautuu ”hyväksi” ja tarpeelliseksi viemme sitä myös muille alueille. Asiasta voi tiedustella lisää työllistämistä vastaava Sari Hedemäeltä 09-7745 3515 tai 040-573 2673.

EU-TIEDON LINKKEJÄ

Suomen EU-edustusto: Viikkotiedote

Ulkoasiainministeriö: EU-puheenjohtajuussuhteiteristö

Valtioneuvosto: Kotimaisen EU-tiedon linkkejä

EU:n toimielimet: Euroopan komission Suomen edustusto, - Euroopan komissio, - Euroopan parlamentti, - Euroopan yhteisöjen tilintarkastustuomioistuin, - Euroopan yhteisöjen tuomioistuin, - Euroopan oikeusasiamies:

Valtiovarainministeriö: EMU-sivut, Euro - uusi raha, Tiedote:

Nettomaksut EU:lle pienenevät vuonna 1997

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA: Suomalaisten EU-kannanotot, syyskuu 1998

Suomen pankki: Talous- ja rahaliitto, EMU

Kansalaisjärjestöt: Vaihtoehto EU:lle, Eurooppalainen Suomi ry.

Tullin tietopalvelu

CIMO: Kansainvälinen henkilövaihdon keskus

Taloudellinen tiedotustoimisto

Työttömien 5. ihmisoikeuspäivät European 2000

Seurakuntaopisto 8.-10.10.1999

Järjestäjät:

Työttömien valtakunnallinen yhteistoimintajärjestö - TVYry, Kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyön keskus KDYK, Seurakuntaopisto, Euroopan parlamentin tiedustustoimisto

Perjantai 8.10.

12.00: Saapumiset ja majoittuminen

17.30: Päivällinen

17.30-17.45: Lyhyt tervetuloilaisuus

18-19.30: Järvenpään kaupungin vastaanott, isäntänä kaupunginjohtaja **Heikki Kukkonen**

Saunat lämpiminä puoleen yöhön

Lauantai 9.10.

8.00-9.15: Aamiainen

9.30-11.00: Ihmisoikeuspäivien avajaiset TVY:n puheenjohtaja **Lea Karjalainen**

Eurooppalainen puheenvuoro, tiedotuspäällikkö **Renny Jokelin**

Seurakuntaopiston tervehdys, johtaja **Jarmo Kökkö**

Työttömyyden jälkitaudit, **Mike Allen**, Pohjois-Irlannin työttömät

Eurooppa etsimässä uusia lääkkeitä, ulkoministeri **Tarja Halonen**

Musiikkia: *Köyhät Ritarit*

11.30: Lounas

Työttömien ihmisoikeudet ja sosiaaliset oikeudet:

Ihmisoikeudet ja työttömät: Professori **Martin Scheinin**, Abo akademi

EU:n ihmisoikeuspolitiikka - ulottuuko se työttömiin: Europarlamentaarikko **Heidi Hautala**

Työttömien sosiaaliset oikeudet: Professori **Pertti Koistinen**, Tampereen yliopisto

15.00: Kahvi

Kanavatyöskentely

1. Työttömien ihmisoikeuksien toteutuminen Euroopan eri maissa

Vetäjänä ENU:n puheenjohtaja **Karl Gustav Kunnas** (englanninkielinen kanava)

2. Sosiaaliset oikeudet eri maissa

Vetäjänä ENU:n sihteeri **Mike Allen** (englanninkielinen)

3. Kenellä oikeus toimeentulotukeen? Köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisy?

Alustajana Järvenpään sosiaalijohtaja **Ritva Lempinen**, vetäjänä **Kari Hanka**

4. Tulevaisuuden työttömyysturva ja työssäkäyvät köyhät?

Alustajana SAK:n sosiaalipoliittinen sihteeri **Kaija Kallinen**, vetäjänä **Markku Kekäläinen**

5. Työvoimahallinnon palvelut. Alueellinen eriarvoisuus?

Alustajana Uudenmaan työvoima- ja elinkeinokeskuksen erikoissuunnittelija **Marianne Toivonen**, vetäjänä **Matti Nygren**

Ihmisoikeuksien toteutuminen kolmannella sektorilla ja yhdistelmätuella työllistettäessä

Alustajana Vudenmaan TE-keskuksen projektityöntekijä **Pekka Kaikkonen**, vetäjänä **Sari Hedemäki**

Juhlat: tanssimusiikkia yhtye *Jean S*, tarjoilua, saunat

Sunnuntai 10.10.

8-9: Aamiainen

Työyhteiskunnan murros ja ihmisarvon mureneminen: Professori **Juha Siltala**

Kanavat jatkavat, kahvit

13.00: Lounas

14.00-15.00: Loppuraporttien laadinta

15.00: Kahvi

15.30-17.30: Ihmisoikeuspäivien päätösisntunto

17.30: Kanavatyöskentelyn tuloksia kommentoimassa EU:n talous- ja sosiaalikomitean jäsen **Philip Hamro-Drotz**, europarlamentaarikko **Eija-Riitta Korhola**, ministeri **Maija Perho**, Elinkeinoelämän valtuuskunnan johtaja **Tuulikki Petäjäniemi**, STTKin puheenjohtaja **Esa Swanljung**

19.30: Illallinen

Maanantai 11.10.

9.00: Aamiainen

Mahdollisuus tutustua Helsinkiin

Lisätietojota:

TVY, puheenjohtaja **Lea Karjalainen**, puhelin 040-5447709, sähköposti: tvy@nettilinja.fi

KDYK, yhteiskuntatyön sihteeri **Ilkka Sipiläinen**, 09 - 1802308, sähköposti: ilkka.sipilainen@evl.fi

PRESS RELEASE EAPN SEMINAR

The Employment Guidelines: Are they working?

Brussels, 13 September 1999

On 9-10 September 1999, EAPN organised a seminar "The Employment Guidelines: Are they working?" in the European Economic and Social Committee building in Brussels, the day after the Commission adoption of the draft guidelines for the year 2000. Participants have made recommendations with a view to influencing these new guidelines.

Opening the seminar on Thursday 9 September, Mr **Colin Hampton**, rapporteur of the EAPN Task force on "The right to work", explained: "Flagship measures which are being presented by Member States as models of good practise vary widely in scope from a country to another. The quality of the jobs or opportunities leaves a great deal to be desired. Low status is a term that is often used. Generally speaking, the 'flagships' do not appear to be critically affecting the requirement for new jobs in Europe. Few of the schemes address the need for urgent demand side measures to fundamentally turn the rising tide of unemployment".

A preparatory report to this EAPN seminar has evaluated these "flagship" measures. The main criticisms are as follows: the new jobs created are not really sustainable; as for remuneration, the norm is for the minimum wage, or a percentage thereof, to be offered; compulsion is an element in measures in an increasing number of countries.

This is deplorable. With unemployment across Europe reaching high levels and benefit rates being increasingly driven down, if measures were true "flagships" then compulsion would be totally unnecessary!

On the first day of the seminar, presentations of good practice experiences in the UK, France, Italy and Ireland, were used to promote and disseminate information of examples where the existing Guidelines had been used to the advantage of people facing poverty and social exclusion. However, much more needs to be done.

EAPN recommendations

In order to improve the European strategy for employment, in particular the proposed Employment Guidelines for 2000, participants to the EAPN seminar have made recommendations and proposed changes to these guidelines after having acknowledged

progress in guidelines 1 & 2 ("with a view to effective integration into the labour market") as well as for guideline 12 (stress on social economy and partnership): The concept of sustainable integration into the labour market should be added into Guidelines 1 & 2, in order to avoid the experience of long-term unemployed across Europe of being shifted from one programme to another.

Measures aimed at improving employability (1st pillar) should avoid conditionality and compulsion where it serves only to further exclude already disadvantaged unemployed people. Guidelines 3 & 4 should recognise the positive role that unemployment benefits offer in sustaining individuals in periods of unemployment enhancing their ability to re-enter the labour market. A new guideline under the employability pillar should deal with measures addressed to people who have been outside the labour market for a long period of time.

The role of the social economy and the third sector - which fully take part in wealth creation - should be boosted in Guideline 12 in order to create employment opportunities in sectors with a high public and/or social value.

Guideline 14: proposed reduction of labour costs for low-wage jobs should not lead to a reduction of wages or social protection. Public labour market management policies should be improved as a help to put young people, older people, long-term unemployed, etc. in touch with the job market.

The supply of public services and investment should be stimulated through the use of the central banks reserves, as proposed by Romano Prodi. Guidelines should recognise NGOs as partners in the European employment strategy. EAPN hopes that there can be a positive response to these concerns which flow from the direct experience of NGOs across the Community

The full preparatory report to this seminar is available from the EAPN Secretariat in English and French.

For further information, please contact Vincent Forest (Information officer) or Marie-Françoise Wilkinson (Director), tel. +32 2 230 44 55 - fax. +32 2 230 97 33 - email: eapn@euromet.be

Tampereen yliopiston työpolitiikan professori **Pertti Koistinen** on aiemminkin ollut mukana työttömien ihmisoikeuspäivillä. Tänä vuonna hän puhui työttömän sosiaalisista oikeuksista.

Hallituksen jäsenet

Puheenjohtaja: Lea Karjalainen Sörnäisten rantatie 27 C 4 00500 Helsinki puh. 015-228395 09-7745 3540 040-5477 099	PIRKANMAA Hinkka Aila Keskuskatu 47 37820 Viiala 03-5497275	ETELÄ-POHJANMAA Valli Ritva Härsiläntie 19 62100 Lapua 06-4384742
Hallituksen jäsenet: UUSIMAA Wilén Mauno Helapolku 6 03620 Karkkila 09-2259705	KYMI Nygren Matti Yrjöntie 44 46800 Anjalankoski 05-3635113	POHJANMAA Mäkinen Tauno Ahlströminkatu 10 68660 Pietarsaari 06-7236998
VARSINAIS-SUOMI Hanka Kari Särkilahdenkatu 11 21200 Raisio 02-4387720	ETELÄ-SAVO Mönkkönen Riitta-Liisa Torikatu 17 76100 Pieksämäki 015-486955	POHJOIS-POHJANMAA Tomperi Jukka Tulliväylä 3 90100 Oulu 08-5347400
SATAKUNTA Suojanen Ismo, vpj. Mikonkatu 21 28100 Pori 02-6414695	KESKI-SUOMI Salomaa Tapio Kalevankatu 5 D 3430 44100 Äänekoski 014-513117	KAINUU Kyllönen Seija Kainuuntie 99 88900 Kuhmo 08-6520320
HÄME Honkanen Jukka Ahertajantie 1 15880 Hollola 03-8801312	POHJOIS-KARJALA Pihlapuro Aulis 80220 Joensuu 013-311518	LAPPI Kivelä Ritva Jäämerentie 53 99600 Sodankylä 016-618243
	POHJOIS-SAVO Hakkarainen Anja Tulimäentie 10 73900 Rautavaara 017-780039	

Toimihenkilöt

Toiminnanjohtaja	Projektipäällikkö	Työllistämävastaava
Sirkka Rajala puh. 09-7745 3510 fax 09-7745 3550 sposti: tvy@nettilinja.fi	Riitta Bastman Yhteistyöllä elämä hallintaan -projekti puh. 09-7745 3520 fax 09-77453550 gsm 040-5611147 sposti: riitta.bastman@ tvy.nettilinja.fi	Sari Hedemäki Yhdistys työnantajana -projekti puh. 09-7745 3515 fax 09-7745 3570 gsm 040-573 2673 sposti: sari.hedemaki@ tvy.nettilinja.fi
Taloudenhoitaja Pirjo Kankaristo puh. 02-252 4316 fax 02-252430 sposti: pirjo.kankaristo@ dlc.fi		

Yhteistyöllä elämä hallintaan -projekti

Tukihenkilöt ja paikkakunnat:

Hilma Leena Valkonen puh.017-8170344
Iisalmen Seudun Työttömät fax 017-8170344
Karjalankatu 5 gsm 040-7306794
74100 IISALMI

Kimmo Vartiainen puh. 013-315910
Aktiiviset Työtähäkevat ry fax 013-311518
Vallilankatu 3 gsm 040-7361573
80220 JOENSUU

Silja Juusela puh. 014-645755
Jämsänkosken Työttömät ry fax 014-745748
Koivutie 8 gsm 040-7361536
42300 JÄMSÄNKOSKI

Ritta Romppainen puh. 08-6155221
Kumppaniksi fax 08-6155929
Lönrotinkatu 5 B gsm 040-7361538
KAJAANI

Soili Poikela puh. 016-618286
Sodankylän Työvoima- fax 014-745748
reserviläiset gsm 040-736153
Lipitie 3 (käyntios. Jäämerentie 53)
99600 SODANKYLÄ

Anja Vähäkoski puh 02-57829235
Kankaanpään Työnhakijat fax 02-57829234
Kuninkaanlähteenkatu 4 as. 11 gsm 040-7361543
38700 KANKAANPÄÄ

Risto Aaltonen puh 09-83922535
Tukihenkilö fax 09-83922018
Asematie 10 A 2 krs gsm 040-7306927
01350 VANTAA

Anne Kellosalo puh 06-8316510
Kokkolan Työttömät ry fax 06-8315614
67100 KOKKOLA gsm 040-7309725

Projektipäällikkö
Riitta Bastman puh.09-77453520
Sörnäisten rantatie 27 C 4 gsm 040-5611147
00500 HELSINKI fax 09-77453550

Pohjois- ja Itä-Suomen NiksiSEMINAARI työn, koulutuksen ja palvelujen kohtaamisessa

17.-18.11.1999

PAIKKA

Kaukametsän sali, Koskikatu 5, Kajaani

KENELLE

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon ja työvoimahallinnon viranomaisille ja työntekijöille, yrittäjille, kansalaisjärjestöissä työskenteleville, projektihenkilöstölle, työnhakijoille sekä kaikille työllisyyden ja palveluiden tulevaisuudesta kiinnostuneille henkilöille.

TAVOITE

Tavoitteena on saada tietoa ja keskustella palveluiden tuottamisesta ja eri palvelutuottajien roolista tulevaisuudessa. Vaihetaan mielipiteitä ja rakentaa tulevaisuuden strategioita työllistämisen, yrittämisen ja kouluttautumisen uusista menetelmistä ja mahdollisuuksista.

JÄRJESTÄJÄT

Paikallinen kumppanuus, TE-keskus, Kajaanin kaupunki, TVY, Kainuun työttömien yhdistykset.

OSALLISTUMISMAKSU

Julkishallinto, yritykset ja muut tahot 250 mk, yhdistykset 150 mk, opiskelijat ja työttömät 50 mk. (Osanottomaksu sisältää 1 x kahvi/pv)

ILMOITTAUTUMINEN

15.10.1999 mennessä KumppaNiksi, Kajaanin paikallinen kumppanuus puhelin (08) 615 5930, 615 5932, faksi (08) 615 5929

sähköposti: erja.heikkinen @ kajaani.fi

MAJOITUS

Huonevarauksista kukin osallistuja vastaa itse.

Kajaanissa olevia majoitusvaihtoehtoja:

MAJOITUS

Huonevarausista kukin osallistuja vastaa itse.

Kajaanissa olevia majoitusvaihtoehtoja:

SOKOS HOTEL VALJUS/uusi puoli

580,-/vrk/2hh, 445,-/vrk/1hh

SOKOS HOTEL VALJUS/perinteinen puoli

520,-/vrk/2hh, 370,-/vrk/1hh

HOTELLI VÄLSKÄRI

250,-/2hh, 250,-/1hh

TIEDUSTELUT

Kauppakatu 20, 87100 KAJAANI, puhelin (08) 6150 200

HOTELLI KAJAANI

395,-/2hh/vrk, 350,-/1hh/vrk

Leiripolku 2, 87100 KAJAANI, puhelin (08) 61531

SCANDIC HOTEL KAJANUS KAJAANI

230,-/hlö/2hh/vrk, 425,-/1hh/vrk

Koskikatu 3, 87200 KAJAANI, puhelin (08) 616 41

KAJAANIN SEURAHUONE

500,-/hlö/2hh/vrk, 400,-/1hh/vrk

Kauppakatu 11, 87100 KAJAANI, puhelin (08) 623 076

VARAUKSET

Varaukset tehdään merkinnällä "PALVELUT KOHTAAVAT"

Kymmenen kuukauden työllistämiskausko "ei anna aihetta toimenpiteisiin" Jyväskylässä

Jyväskylän kaupunginvaltuusto käsitteli elokuun lopulla viime vuoden marraskuussa tekemänsä aloitetta, jonka mukaan kaupungissa siirryttäisiin käyttämään 10 kuukauden työllistämiskausko kuuden kuukauden sijaan.

Asiaa valmisteltiin yli kahdeksan kuukautta kaupungin virkamieskoneistossa. Kuitenkin kaupunginvaltuuston porvarienemmistö palautti asian uudelleen valmisteltavaksi. Niin valtuustossa kuin hallituksessakin vasemmistoryhmät äänestivät 10 kuukauden jaksojen välittömän käyttöönoton puolesta.

Asiaa valmistellut Jyväskylän kaupungin työllistämiskeskikön johtaja **Antero Mikonranta** on todennut, että puolen vuoden jaksot ovat ongelmallisia sekä työnantajille että työllistetyille. Nuorille se on liian lyhyt polun löytämiseksi työelämään

ja vanhemmille pitkäaikaistyöttömille ei ehdi karttua 10 kuukauden työssäoloa.

Työvoimatoimiston kanssa on käyty keskusteluita asiasta ensi vuoden aiesopimusneuvotteluissa, mutta työvoimatoimisto on ilmoittanut vanhan käytännön jatkuvan myös ensi vuonna. Tämä merkitsee sitä, että kaupunki joutuu kustantamaan puttavat neljän kuukauden jaksot ilman työvoimamahallinnon tukea.

Tällä hetkellä 10 kuukauden jaksota Jyväskylässä käytetään vain kouluvuotajien, joidenkin vammaisten lasten avustajien ja Mobile-kriisikeskuksen tehtävissä. Niissä käytäntö onneksi jatkuu! Miksei muualla, koska sekä työnantajat että työntekijät sitä harvaasti toivovat?

Jos kaupunki joutuisi valtion tuetta työllistämään tuon kuuden kuukauden ylittävän osan, se maksaisi tälle

vuodelle 1,3 miljoonaa markkaa ja ensi vuodelle reilut kolme miljoonaa markkaa lisää työllistämismäärärahoja, jos työllistettyjen määrä pidetään nykyisenä.

Jyväskylän kaupunki tukee kehittämissyhtiö Jykesin kautta yrittämistä yli 20 miljoonalla markalla vuosittain. Työllisyyden tukemista sekkin, mutta suhteessa tarvittavat lisämäärät tukityöllistämiseen ovat minimaalisen pienet kaupungissa, jossa on maan toiseksi korkein työttömyys eli 21,8 prosenttia. Tämä prosenttiluku merkitsee, että kaupungissa on 7874 ihmistä työttömänä ja 1515 työvoimapolitiittisten toimenpiteiden kohteena eli yhteensä 9389 jyväskyläläistä vailla varmuutta tulevaisuudesta.

Tottakai pysyvä työpaikka normaalissa työsuhteessa olisi parasta lääkettä tähän tautiin, mutta realismia on, ettei niitä paikkoja yksinkertai-

sesti ole riittävästi olemassa. Ei ole eikä tule, joten kunnallispoliitikkojen velvollisuus on tarjota tukityötä enemmän kuin ennen.

Jyväskylän kaupunginhallitus päätti aiemmin syksyllä työllisyydestä keskustellessaan yksimielisesti, että se vetää tarvittavat johtopäätökset työllisyytilanteesta päättäessään kaupungin vuoden 2000 talousarvioista. Toivoa siis on, mutta paljonko kahdeksan kuukautta kestänyt virkamiesvalmistelu ja valtuuston porvarillisen enemmistön palautuspäätös lisää toivottomuutta?

Tuulikki Väliniemi
työtön
Kaupunginhallituksen jäsen
(SDP)
Jyväskylä

Kuka painaisi jarruja sosiaali- ja terveys- ministeriössä?

Syrjäytetyn kansanosan tuska syvenee ja kuntien sosiaalijohtajat kilpailevat sillä, kuka pystyy eniten "säätämään" avuntarvitsijoille tarkoitettuja rahoja. Luullaan, että hätäapuun tarkoitettut rahat ovat pih-taamista eivätkä auttamista varten.

Hölmöily on helpompi ymmärtää - mutta ei hyväksyä - kun katsoo sosiaali- ja terveysministeriön järjestöntä mässäilyä virkamiehistönsä lisäämisessä.

Vuonna 1990 ministeriössä oli 241 virkamiestä, mutta vuonna 1998 jo 509 eli 2,1 kertaa enemmän!

Toimeentulotuen tarvitsijoista ykköseksi on noussut ttt:n jakaja. Eivätkä sen elättäjät, veronmaksajat huomaa mitään!

Markku Rouhiainen
Joensuu

Työttömät

kampanjaketjuun

ihmisoikeuksien puolesta

Meidän työttömien kärsivällisyyttä on koeteltu jo liaksi, joten on monia painavia syitä siihen, että juuri nyt kaikkien Suomen työttömien pitää ehdottomasti ryhtyä erilaisiin tempauksiin ja kampanjoihin täystyöllisyyteen pääsemiseksi ja työttömien ihmisoikeuksien palauttamiseksi.

Hyvän pohjana tässä toiminnassa olisi Työttömien Valtakunnallisen Yhteistoimintajärjestön TVY:n työllisydenhoito-ohjelma, jonka järjestö on osoittanut **[Paavo] Lipposen** hallitukselle.

Tämän tulee tapahtua työttömien keskinäiseen solidaarisuuteen nojautuen, erilaisin tempauksin ja kampanjoin. Itsekukin työtön voisi olla vuorollaan muutaman tunnin esimerkiksi nälkälakossa, ja tämä katkeamaton ketju jatkuisi niin kauan kuin työttömyyden orjuuttia pidetään Suomessa keinotekoisesti yllä.

Suomen työttömyys on erällä paik-

kakunilla huomattavasti EU-maiden työttömyyttä korkeammalla tasolla, ja juuri näillä paikkakunnilla liikehdintää varmasti tarvitaan. Nyt on oikea aika likehtii senkin vuoksi, että valtion ja kuntien budjeteissa on liian va-hän rahaa työllistämiseen. Budjetit pitää saada avoimiksi kansalaiskeskustelun alaisiksi.

Erityisen tärkeätä on vaatia sitä, että työttömille turvataan yhtäläiset oikeudet osallistua tulopolitiittisiin neuvotteluihin kuin kaikilla muillakin osapuolilla on jo olemassa.

Meidän työttömien on syytä lähteä liikkeelle myös paremman työsuhteturvan puolesta, sillä todella heikko ja muihin EU-maihin verraten matalatasoinen työsuhteturvamme kaipaa tuntuvaa parannusta, johon tarvitaan valtiovalan toimia. Tietysti meidän työttömien pitää voimakkaasti osoittaa mieltämme kohtuuttomien työttömyysturvaamme kohdistuvien

ja leikkausten ja verokehtelumme vuoksi.

Pienituloisten verotus on koko ajan lisääntynyt, verotuksessa ei ole enää sosiaalisia vähennyksiä, indeksikorotuksia ei ole tehty eikä työtön saa työttömyyskorvauksestaan ansiotulo-vähennystä. Pääomaverotusta ei ole vielä-kään saatu nostetuksi samalle tasolle muiden EU-maiden kanssa.

Verotus siis kohtelee Suomessa kansalaisia hyvin eriarvoisella ja tuloeroja kasvattavalla tavalla, joten verotuksen oikaiseminen on myös tasa-arvoasia.

Nämä ovat muutamia niistä lukuisista syistä, joiden vuoksi juuri meidän työttömien on lähde-tävä yhdessä liikkeelle. Olen varma, että tällainen yhteinen ja maanlaajainen kampanjamme ihmisoikeuksien ja täystyöllisyyden puolesta lisää yhteenkuuluvuuttamme ja keskinäistä solidaarisuuttamme.

Eikä tämä koske pelkästään työttömiä, sillä yhteiskuntamme ei ole enää sivistisyhteiskunta, vaan saalistajien yhteiskunta, jonka sivistystaso laskee ja synnyttää työttömyyden ohella muitakin ongelmia: esiintyy joukkomitassa nälkää, asunottomuutta, pitkiä sairaas- ja potilasjonoja ja yhä kasvavia tuloeroja.

Työttömät voisivat saada kampanjaansa mukaan muitakin, sillä päätettyöläisten korpilakot eivät ole mahdottomuus, niin tiukalle heidän vieretinsä on vedetty. Heidän työ-tahtinsa on äärimmäisen tiukka, työstä saatu palkka kovin pieni eikä palkkasyrjintäongelmalle ole tehty työmarkkinoilla juuri mitään.

Suomen ollessa EU:n puheen-johajamaana, tulisi maahamme kutsua EU:n ja YK:n ihmis-oikeus-tarkkailijoita seuraamaan millaista työttömien syrjintä ja kohtelu on Suomessa. TVY:n valtakunnallisten

Vapaassa maailmassa on vaihtoehtoja

Globalisaatio on sitä, että maaillo lätsähtää pannukakuksi, jonka reunoilta köyhät ja heikot päästetään puotoilemaan pohjattomaan syvyyteen. Pannukakku tarjoaa ihmisille ainakin neljä tapaa elämöidä pinnallaan:

1. Kapitalismia kannattava ihmisen lähtee mukaan markkina-fundamentalismin hullunmyllyyn, varsinkin jos on sattunut syntymään parempin piireihin, ja pääsee täten osalliseksi maailmanmurhaan.

Tämän kunnan ihmisen kannatuksesta parlamentariset puoluet kilpailevat lähes yhtä kiihkeästi kuin kapitalismin kannatuksesta.

2. Kapitalismin salliva ihminen antautuu ja alistuu ylikansallisen suurpääoman vapauden ja ylivoiman edessä ja rajoittuu kyhäämään oma yksityistä elämäänsä joten-sakin siedettäväksi saarekkeeksi markkinatotalitarismin pimeyteen. Näitä raukkoja puolueet joutuvat sietämään ja jopa kosiskelemaan päästäkseen hallitukseen. Nykyisen "vasemmiston" heiniä.

3. Kapitalismia tajuamaton ihmispolo voi haluta (jumalan) lapseksi taantumista, holhottavaksi heittäytymistä ja pakenemista pihteen ja viihteen vietäväksi. Puolueet yleensä sivuuttavat tämän minunkaltaisten joukon. (Ja me surkimukset sivuutamme puolueet, koska ne holhoavat meitä niin jumalattoman huonosti.)

4. Kapitalismille nihkeä (mutta lopulta harmiton) ihmiskummajainen kenties nousee toivottomaan taistoon maailmanhistoriaa vastaan, kapinoi ja saa markkinaavoimilta ansaitsemansa rangaistuksen kohtuuttomasta hyveellisyystään, ylenpalttisuudesta pyhimyksellisyydestään ja tragikoomisesta sankaruudestaan. Puolueen pääsy hallitukseen on kiinni tällaisten tyypin torjumisesta.

Aivan samoin kuin **Lipposen** ja **Niinistön** leipäjonohallitukset, myös Maa-pannukakku saa sateen-kaaren värinsä oikeiden ihmisten menestyksestä, väärin ja huonojen toivottomuudesta sekä saasteista.

Se, että maailmassa on näitä vaihtoehtoja, todistaa että ihminen on vapaa. Minäkin olen vapaa kannattamaan jättyihtöiden vapautta.

Kauko Tuevinen
Tampere

Risto Lindroos
Tampere

EU:n puheenjohtajamaana Suomella on valta ja vastuu työllisyyspolitiikassa

Tunteilla hypättiin Euroopan Unionin jäseneksi. Sitä on jo useita vuosia ja varmaan ovat molemmat osapuolet - kyllä ja ei - joutuneet tarkistamaan kantaansa moneen kertaan.

Itse olin kyllä-äänelläni menossa jäseneksi ilman sen suurempaa tietämystä kuin, että meillä on suuri ja mahtava Neuvostoliitto naapurina ja sen perusteella ääneni annoin.

Möyhemmin kuitenkin tuli tietoa neljä kuukautta kestävällä EU-seminaarilla. Seminaarin jälkeen olisinkin jo antanut päinvastaisen ei-ääneni.

Tosiasiat on tunnustettava ja EU:ssa ollaan sen ajan, minkä se pysyy kassassa. Kriittisyyttä ei pidä kuitenkaan unohtaa, oli sitten kysymyksessä EU, valtio, ay-liike, puolue, TVY tai vaikkapa kunta, jonka jäseniä olemme. On suoraan jäsenen velvollisuus tutkilla jäsenjärjestönsä tekemisiä, kun sitä on kerran ylläpitämässä.

Varsinkin työttömien, jotka ovat joutuneet suuren yhteiskunnallisen murroksen uhreiksi, tulisi avoimin silmin tarkastella niitä toimenpiteitä ja niiden tekijöitä, jotka vaikuttavat työttömän jokapäiväiseen elämään.

Olin mukana TVY:n delegaatiossa, joka edusti suomalaisia työttömiä runsas vuosi sitten Euroopan työttömien vuosikokouksessa Skotlannissa. Viidestätoista maasta oli työttömiä seitsemänkymmentä tuotettu paikalle. Sain huonokaveriksi portugalilaisen kollegan.

Siellä jos missä sai tuntea, että vaikka olemme samaa suurta EU:ta, emme voineet keskustella "samana päivänäkään" työelämänsä kysymyksistä, niin eri tasolla olemme näissä asioissa. Viikon kokouksesta ainoaksi saavutukseksi tuli puolet A4:n arkkia julkilausumaa ja delegaation jäsenelle "EU-virka".

Viime marraskuussa sain tilaisuuden tutustua itse pääkallonpaikkaan Brysselissä. Siellä saatiin todeta suomalaisten vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa. Euroopan parlamentissa on yli kuusisataa parlamentaarikkoja, joista kutsuista Suomesta ja heidätkin on

jaettu puolueittain eri ryhmiin. Sinne hukkua suomalainen edustaja kuin puolukka marjakoriin. Onko ihme, että monet parlamentaarikkomme luopuivatkin turhautuneina uudesta ehdokkuudestaan viime vaaleissa.

Suomella puheenjohtajamaana on kuluvana vuonna näytön paikka. Puheenjohtajamaalla on ainutlaatuiset mahdollisuudet ottaa esiin asioita, jotka EU ottaa käsiteltäväkseen.

Suomi on saavutettujen etuen maa ja siksi olemme nihkeitä kaikille uusille kokeiluille. Työttömyyttä ei ole kyetty hoitamaan, vaan kikkailemalla puhuttu vain tuloverojen alentamisesta. Vuonna 1995 oli 716000 työttöntä ja 1999 sama tilasto osoittaa työttömiä edelleen olevan 597000.

Vain satakaksikymmentätuhatta ovat työttömyysluvut kaunistuneet neljässä vuodessa, ja joidenkin on onnistunut työllistyä ihan oikeasti. Koko Euroopan unionin alueella on 20 miljoonaa työttöntä. Työllisyyden hoito EU:ssa tulee olla ensi sijainen tehtävä, hoituaan moni muu ongelma sen myötä.

Verotuksella on suuret mahdollisuudet ohjailta työllisyyttä. Meillä on puhuttu vain tuloverojen alentamisesta. Se jatkaisi räikeää yhteiskunnallista kahtiajakautumista.

Tätä kirjoittaessani en tiedä, min-käläisen kannan Suomi otti vuoden 2000 arvonlisäverokokeiluun työvaltaisilla aloilla. Mikäli Suomi aikoo olla mukana kokeilussa, piti sen elokuun loppuun mennessä ilmoittaa komissiolle, millä palvelualueilla se haluaa alv-alennuksen toteuttaa.

Työttömyystyötä viisi vuotta tehneä odotan, että hallituksen otta vihdoin aktiivisen roolin ja ajaa sekä EU:ssa että omassa maassa työllisyyteen tähtäviä toimenpiteitä mm. arvonlisäveron alennuksella työvoimavaltaisille aloille. Kuluva vuosi anta siihen ainutlaatuiset mahdollisuudet!

Anja Luoma
Puhunenjohtaja
Porvoon seudun työttömät ry

Työttömyyseläkkeeseen tulossa heikennyksiä

Pellon työttömät tuomitsevat johtaja **Kari Puron** työryhmän ja työmarkkinajärjestöjen sopiman työttömyyseläkkeen 0,8 prosentin aleneman 65 ikävuoteen asti.

Hallituksen ja eduskunnan ei tule tältä osin hyväksyä lakia. Täytyy ottaa huomioon se, ettei kaikilla työttömyyseläkkeelle pääsevillä ole pitkää työhistoriaa ja että monilla on vielä osa-aikatyöstä ansiot.

Moni täällä pohjoisen ja monen muun työttömyysalueen ikääntyvä henkilö ei saa edes 3 tonnin työttömyyseläketä. Monessa tapauksessa se jää jopa 2000 - 2400 mk/kk bruttona ja silloin on jo työmarkkinatuki parempi.

Työttömien valtakunnallista järjestöäkin pitäisi kuunnella tällaisissa asioissa, koska sieltähän konkreettinen tuntemus löytyy. Koska tällaiset "oharit" loppuu. Toivottavasti TVY ottaa työttömien asian hoidettavaksi.

Hyvää tuossa esityksessä on tulevan ajan poistaminen työeläkkeen ehdoista. Se on monilta vienynt oikeuden saada työeläkettä ja vain vaikeuttanut ihmisten ajatuksia, luonut turhaa epä-tietoisuutta. Myös ns. välinpitoajien tilanne tulee korjata niin, että he eivät kärsi jo olleesta ja tulevasta laista. Keinotekoisien työntekijöiden työelämästä vähentämisen muutokset ovat myös OK.

Vielä lisäksi tulisi lakeja säätäessä ottaa huomioon työnantajien maksujen alentaminen, kun he ottavat ikään-työneitä työntekijöitä töihin. Tällöin poistuisi "ikärasismi" esim. yli 45-50 vuotiailta. Kokemus on valttia!

Eläkeuudistus on nyt sosiaalivaliokunnassa ja toivomme sieltä löytyvän järki-ihmisiä, jotta työttömyyseläkkeelle "joutuvat" henkilöt eivät kärsisi isoisten kustannuksella.

Anneli Korteniemi

Työttömän kokemuksia Emu-kurista

Oma raha on yksi itsenäisen valtion tunnusmerkeistä. Siitä luopuminen on monelle osoitus maamme viimeisenkin itsenäisyyden myymisestä. Tästä syystä on ymmärrettävää, että keskusteltaessa ihmisten kanssa rahaliitto Emuun liittymisestä ja sen vaikutuksista tavalliselle kansalaiselle, ensimmäisenä nousee esille juuri tämä kysymys.

On selvää, että ihmissä huolestuttaa jokapäiväisessä elämässä ensimmäisinä eteen tulevat asiat. Eräs yhteisvalutun puolustajien käytännön ongelman poistuminen ei paljookaan lohdu. Useammalla työttömällä kun ei ole vara tehdä edes kotimaan matkoja, ulkomaan matkoista puhumattakaan.

Joku työtön on minulle sanonut, että hänelle on aivan sama, mitä rahaa hänellä on, kunhan sitä vaan on riittävästi. Toisaalta moni mökin mummoo odottaa varmasti kauhulla sitä päivää, jolloin kaikki pitää maksaa vieraalla rahalla.

Suomen poliittinen- ja ay-eliitti halusivat Suomen väen väkisin rahaliiton jäseniksi. Ne saivat myös tahtonsa läpi. Tavalliselle kansalle, joka ainakin täällä Ylä-Savossa on rahaliittoa vastaan, on kertynyt jo merkittävä kokemusta siitä, mitä Emu käytännössä merkitsee.

Viimeisten hallitusten toteuttama tiukka Emu-kriteerien inflaatio-, korkotas- ja julkista sektoria koskevien kriteerien toteuttaminen on tuonut sen osaksi ihmisten joka päiväistä elämää.

Emu merkitsee uusliberalistisen talousopin toteuttamista käytännössä. Kirjoitin tuon sanan vaikka tiedän monen työttömän kiroavan sen johdosta. Tuon talousopin mukaan markkinavoimat ovat kapitalistisen talouden tärkein päättävä ja julkisen säätely on sille myrkyä. Myös julkisen sektorin pienentäminen ja valtionyhtiöiden yksityistäminen

ovat kyseisen talousopin pääkohtia. Viimeaikaiset hallitukset ovat yksityistäneet kaikkein tuottavimpia valtionyhtiöitä. Kansallismaisuutta on siirretty surutta keinottelijoille ja ulkomaiselle pääomalle, jotka vähät välittävät työllisyydestä.

Suomi on ollut mallioppilas rahaliittoon valmistauttaessa ja palkinnoksi olemme saaneet tästä pysyvän suurtyöttömyyden. Emu-kriteereitä ei ole kuitenkaan tarkoitettu noudatettavaksi vain sen kolmanteen vaiheeseen valmistauttaessa, vaan rahaliitossa niiden toteuttamista ryhdytään valvomaan entistä tiukemmin.

Niiden ylittämisen takia voi ryhtyä vastatoimiin jäsenmaata vastaan ja jos ne eivät muuten tohoa, jäsenmaan maksettavaksi voidaan määrätä huomattavia sakkooja. Jo pelkästään kriteerien noudattaminen takaa suurtyöttömyyden jatkumisen.

Seitsemänkymmentäluvulla laulettiin tyhjentyneistä Euroopan syrjäkylästä. Laulu on ajankohtainen vielä ytkin rahaliittoon siirryttäessä. Markkina-voimien määrätessä rahaliiton tahdin, alueellinen keskittyminen jatkuu ja syrjäseudut autoituvat. Viime vuonakin Ylä-Savon kunnista muutti kymmenittäinen linja-autolasteittain työikäisiä ihmisiä Etelä-Suomen kasvukeskuksiin. Asian ollessa näin ikärakenne vinoutuu ja palvelurakenne rappeutuu täällä reuna-alueilla.

Emu-kelpoisuuden tavoitteluun liittyen Rahaliitto edellyttää ihmisten suurta tultovalmiutta. Ihmisiä ollaan valmistelemaan tällaiseen ja työssäkäyntialueita laajentamalla heidän pakotetaan nykyisin hakemaan töitä entistä kauempaa ja käymään töissä entistä kauempana asuinpaikkakunnalta.

Tiedän tältä kesältä tapauksen, jossa työtön sonkajärveläinen sai rangaistuskarensin, koska ei perauki-

senä lähtenyt työpaikkahaastatteluun Ivaloon. Matkarahat Ivaloon hänelle oli tosin luvattu, mutta ei muuta.

Rahaliitossa kansantaloudet eivät enää jousta. Tilalle tulevat uudet joustot työelämässä ja palkoissa. Työelämän joustoista olemme saaneet jo hyvää esimakua.

Ennen epätyöllisiksi kutsutuista työsuhteista on tullut viime vuosina erittäin tyypillisiä. Erityisesti niin sanotut pätkä- ja osa-aikatöitä ovat yleistyneet. Aliurakointi ainakin rakennusalalla on lisääntynyt. Ylitöitä tehdään työttömyyden pelossa valtavasti, usein ilman asian kuuluvia korvauksia.

Työelämän joustoille on annettu mahdollisuuksia myös lainsäädännössä. Esimerkiksi työaikalin muutoksella on sanotut työnantajan mahdollisuuksia teettää ylitöitä. Odotettavissa on uusia leikkauksilistoja, joilla yhä heikennetään työntekijöiden asemaa ja oikeuksia.

Rahaliitossa saamme tottua myös yhä heikkenevään työttömyysturvaan ja eläkkeisiin. Emu-politiikan myötä työttömyysturvan tasoa on jo heikennetty ja työssäoloa on pidennetty. Valmistella on yhä uusia heikennyksiä ja puhetta on ollut muun muassa niin sanotuista ansiodonnaisten työttömyyspäivärahojen alenemaportaita. Tällä hetkellä 2/3 työttömistä on jo pudotettu pelkän peruspäivärahan tai työmarkkinatuen varaan.

Suunta on selvä. Rikkaat rikastuu ja köyhät köyhtyy. Ammattiyhdistys- ja työttömien liikkeeseen on oltava koko ajan varpaillaan ja niiden on tarvittaessa estettävä uudet heikennykset vaikka joukkovoimalla. Muuten meidät jyrätään rahaliitossa.

Asko Julkunen
Työtön rakennusmies
Sonkajärvi

Laatua yhdistyksiin

Mielestäni oikea yhdistystoiminta on sitä, että jokaisella jäsenellä tehtävää ja toimintaa, ja jokainen halukas on mukana yhdistyksen ja sen toiminnan kehittämisessä ja toteuttamisessa.

Tämä onnistuu työryhmissä, joihin otetaan kaikki halukkaat. Kaikki on vapaaehtoista, ryhmissä enemmistö päättää, kunhan sen hyväksyvät kaikki ja kullakin ryhmällä on jokin tehtävä. Jokainen ryhmä voi myös suunnitella ja tehdä kukin vuorollaan esimerkiksi virkistyspäivän työttömille.

Voi olla myös yhden henkilön työskentelyä, kun asialle ei löydy muita kiinnostuneita tai kun joku haluaa kokeilla jotain asiaa toisin.

Ryhmä ei välttämättä tarvitse johtajaa, vaan yhteishengen täytyy olla niin hyvä, että yhteistyö sujuu. Tällainen vaatii toisten huo-

mioonottamista, erilaisten ihmisten hyväksymistä ja ymmärtämistä, sen tajuamista, että jokainen ihminen on samanarvoinen, se vaatii myös ehdotonta rehellisyyttä.

Jos kumminkin ryhmä tarvitsee johtajan, hänen täytyy olla tukena ja aktiivioiva, ei määrääilevä.

Tällä kitketään yhdistyksistä seurapiirikerhoilu, salailu, kateus ja juoruaaminen jne. sekä se, että vain yksi tai muutama ihminen päättää yhdistyksen asioista.

Luulen, että timityöskentelymallilla luotaisiin paljon enemmän ja uusia työllistymispaikkoja yhdistyksiin ja kansalaisjärjestöihin. Kumpuunusprojektien, työttömien ja muiden järjestöjen luomat tiimit yhteistyös saivat aikaan vieläkin enemmän.

Miclipidetutkimuksella, jossa käsitellään laajasti yhdistyksen asioita,

saadaan paljon palautetta ja toiveita jäseniltä ja yhteistyökumppaneilta.

Eikö yhdistyksille, jotka pystyvät työllistämään parhaiten paikkakunnan työttömien määrään verraten työttömiä ja joissa on tyytyväisimmät jäsenet, voisi ajatella laatupalkintoa.

En pyri kirjoituksellani ketään määrääilemään, vaan tuomaan ajatukseni muidenkin tietoisuuteen. Otan mielelläni vastaan palautetta siitä, miten näissä asioissa on yhdistyksissä onnistuttu.

Hyvää ja toimielistä vuosituhannen vaihdetta ja uuden alkua työttömille ja muille!

Tuomo Hyrylä
Viitasaari
os: Ilmolahdentie 93 I
44480 Niinilahti
puh: 014-536182

Rinteen malli. SILLOIN JA NYT

Rinteen malli oli 80-luvun puolivälissä kokeiltu työllistämismalli, jonka ideoi silloinen Porin työvoimatoimiston osastopäällikkö Heikki Rinne.

Lyhyesti idea oli se, että pitkäaikaistyötön työllistetään maksamalla hänelle suoraa vastikkeellista tukea. Siis työtön työllistettiin oikeaan työhön oikealla palkalla ja ehdoilla. Mikäli työtön kesken jakson sai muun työpaikan tms., tuki loppui, joten tuella ei voitu keinotella.

Vaikka kokeilun piirissä oli vain 10 prosentua maasta, sillä lyhyessä ajassa työllistettiin 4000 pitkäaikaistyöntä, lisäksi mukaan on laskettava prosessin mukanaan tuoma oheistyöllistyminen ja muut positiiviset vaikutukset. Rinne arvioi itse, että malli olisi toiminut koko maassa, joten sen täysimääräinen käyttöönotto olisi työllistänyt 40000 työttömää.

Ilmeisesti malli toimi liian hyvin, koska se piti väen väkisin lopettaa, samalla kun koko työllisyyslaki romutettiin vuoden 1987 syksyllä. Tuoreena kansanedustajana Rinne piti kiinni mallistaan ja uhmasi ryhmän kantaa. Sitten alkoikin Suomen työllisyyspolitiikka yhä jatkuva näpertelyjakso, joka tosin on vaihtumassa tilastojen näpertelyksi.

Metsurina, tehdas- ja rakennustyöläisenä toiminut, ja sittemmin sosiaali- ja hallintotieteiden opiskelun kautta sosiaalityöntekijäksi, tutkijaksi ja työvoimavirkamieheksi edennyt Heikki Rinne on yksi suomalaisen työllisyyspolitiikan eläviä legendoja. Vuodesta 1987 vuoteen 1999 kansanedustajana toiminut Rinne on tätänykyä Turun TE-keskuksessa nuorten työpajatoiminnan suunnittelijana.

Tämä kaikki kansakoulupohjalta. Viime vuosikymmenellä työllisyyspolitiikkaa seuranneet muistavat ns. Rinteen mallin, josta väännettiin kättä politiikan kaikilla tasoilla. Mallin idea kaikessa lyhykäisyydessään oli suora vastikkeellinen työllistämistuki, eli pitkäaikaistyöttömän työllistävälle maksettiin tuki, joka vastasi tehdystä työstä maksettavaa sopimusten mukaista palkkaa sosiaalikuluihin.

-80-luvun puolivälissä tapahtuneen kokeilun alueena oli 10 prosenttia maasta, mutta onnistuimme työllistämään noin 4000 pitkäaikaistyöttömää, joista 62 prosenttia sai pysyvän työpaikan samalla työnantajalla ilman

Metsurina, tehdas- ja rakennustyöläisenä, sosiaalityöntekijänä, tutkijana, työvoimaviranomaisena ja kansanedustajana toiminut Heikki Rinne suunnittelee nyt nuorten työpajatoimintaa Turun TE-keskuksessa.

- Omakohtainen kokemus oli työllistämismallini taustalla, samoin se järkeenkäypä laskelma, että työllistämisen on halvempaa kuin työstä syrjäyttäminen, pohtii Heikki Rinne.

tukea tukioikeuskauden päätyttyä.

Varsin moni sai kesken tukijakson itseluottamusta niin paljon, että he työllistyivät vapaille markkinoille, perustivat yrityksen tai jatkoivat kesken jääneitä opintojaan, kertoo Heikki Rinne.

Tuella ei myöskään keinoteltu, sillä jos työtön lopetti kesken jakson, tuki lakkasi. Se ei myöskään vääristänyt yritysten välistä kilpailua, sillä tukeen oli oikeutettu mikä tahansa työttömän työllistävä yritys. Suoritettujen puolueettomien seurantatutkimusten mukaan sekä työllistetyt että työllistäjät olivat tyytyväisiä malliin lähes sata-prosenttisesti. Molemmat osapuolet kokivat tällä tavoin työllistetyt täysivaltaisiksi työntekijöiksi ja työyhteisön jäseniksi.

- Se oli työpaikkojen nettolisäystä, joka ei ollut pois keneltäkään. Ei ollut kyse myöskään pakkotyöstä ja sitä vastaan saatavasta nimellisestä korvauksesta, vaan työstä ja palkasta jolla tuli toimeen. Niinpä malliin ei liittynyt mitään onnistuimme työllistämään noin 4000 pitkäaikaistyöttömää, joista 62 prosenttia sai pysyvän työpaikan samalla työnantajalla ilman

Työ se on, joka tiellä pitää

Mallin isä itse on varma, että mikäli kokeilualueena olisi ollut koko maa, työllistyneiden määrä olisi ollut 40000. Kun lisäksi huomioidaan yhden työllistetyn myönteiset heijastusvaikutukset, lisääntyneet verotulot ja yhteiskunnan sosiaalimenojen radikaali vähennys, oltaisiin tultu hyvin toisenlaiseen lopputulokseen kuin mihin vuosikymmenen vaihteessa päädyttiin.

Mutta mitä oli idean takana, mistä kaikki lähti liikkeelle?

- Ensinnäkin omakohtainen työttömyyskokemukseni puhui mallin puolesta. Käytännön sysäys oli kun Rauman kansalaisopiston eräässä tilaisuudessa muuan pienenlaji-metsuri esitti konkreettisen laskelman suoran vastikkeellisen tuen pohjaksi, Heikki Rinne sanoo.

- Perusajatus on, että tuottava työ ihmisen ehdoilla on kaikille osapuolille kannattavampaa kuin työstä syrjäyttäminen. Rinne päätyi omilla laskelmissaan samaan tulokseen, samoin eräs asiaan perehtynyt Kansainvälisen työjärjestön ILO:n tohtori.

Tämänhän pitäisi olla selvää laskemattakin, mutta kun nykyään ei uskota enää laskelmiinkaan. Miten malli tuolloin meni läpi?

- Silloin elettiin aikaa, jolloin vielä oli yhteiskunnan kunnia-asia hoitaa työllisyyttä, vaikka tietenkin asiasta oltiin eri mieltä, jopa rajustikin. Pitkäaikaistyöttömyyttä pidettiin todella pahana asiana, ja nuorisotyöttömyyttä sanan nykyisessä merkityksessä ei ollut olemassa. Sitäpaitsi työväenliikkeessäkin oli vielä jonkinlaista potkua olemassa.

Heikki Rinne on sitä mieltä, että silloinen pääministeri Kalevi Sorsa oli viimeinen johtava poliitikko, joka sanoo työllisyyden moniottelija - siis aivan tekojen tasolla. Parjattu työministeri Urpo Leppänen saa Rinteeltä tunnustusta mallin toteutuksesta.

- Sorsa sanoi valtiovarainministeri Ahti Pekkalalle, että kokeiluun lähdetään. Sen jälkeisten hallitusten aikana ei hanke olisi onnistunutkaan. Malli lopetettiin vuonna 1987, vaikka kaikki tulokset puhuivat jatkamisen puolesta.

- Samana vuonna aloitettiin työllisyyslain romuttaminen, joka merkitsi mm. kuntien ja valtion työllistämismallin lakkauttamista. Nyt se malli leipäjonoinen on kaikkien nähtävissä, ulkomaisia uutistoimistoja myöten.

Heikki Rinne muistelee Esko Ahon hallituksen valtiovarainministerin Iiro Väinänen kuuluisaa väittämää vuodelta 1992, jolloin nykyinen pääjohtaja väitti työttömyysurvan maksamisen olevan valtiolle edullisempaa kuin työllistämisen.

- Jos tämä pitäisi paikkansa, silloinhan yhteiskunnalla menisi parhaiten silloin kun kaikki ovat työttöminä, kirjittää Heikki Rinne.

Niin silloin, entä nyt?

Vuodet ja hallitukset tulevat ja menevät, mutta työttömyys aleneemisestaan huolimatta edelleen sietämättömällä tasolla. Työttömyys ei ole enää niin yksiselitteinen käsite näinä päätökäiden aikoina kuin 80-luvulla. Jopa entisten yksien tilastojen tilalla on kaksi, ellei kohta kolme tapaa mitata työttömien määrää.

Mikä olisi Rinteen malli nyt, Heikki Rinne?

- Itse asiassa aivan sama, eihän perusasetelma ole miksiäkään muuttunut. Se raha, joka menee kuluttavaan työttömyyteen, tarvittaisiin tuottavaan työllisyyteen. Ainut muutos on Brysselin kautta kierrätetyt työllisyysrahat, joissa on EU:n leima. Ne projektimarkat vain ovat tehottomampia kuin ovat vastikkeelliset työllistämisasiat, sanoo työllisyyden moniottelija Heikki Rinne armon vuonna 1999 Suomen Turussa.

Teksti ja kuvat:
Hannu Oittinen

Euroopan Unionin työllisyysprojektit

TAVOITE 3 ja TAVOITE 4:

Jyväskylän kaupungin nuorisoverstas, Mikkelin oppimis- ja multimediatyöpaja, Neuvoo antava - Parkanon aikuisopiston nuorten työpaja, New Page, Nuokkarin paja, Nuorten työpaja, POWERIA!, RULLA - Rullaava rekrytointi, Satkunnan osuustoiminnan kehittäminen, SAVE - Savuna verkkoon, Tammermet, Työhön paluu - projekti, Työpaikkakouluttajakoulutus - projekti, Y+Ympäristötyöhön, Alihankintayrittäjyyden kehittämisprojekti, Asianajoharjoittelu, Automatic-osaamisella turvattu tulevaisuus TAC, Kielipuoti -projekti, Koulutusmeklari-projekti, Metsäsertifiointiin liittyvät asiantuntijapalveluiden tulevaisuuskuvat, Monitaito-projekti, Osaava Uusimaa, Pirkan oppivat organisaatiot, Päiväkirurgisen hoitotyön kehittämisprojekti, Tuki-projekti, Työympäristön kehittämishanke, Verkottumisprojekti, Välkky-projekti.

TAVOITE 6 ja TAVOITE 2:

INTERNETIX, Järvi-Suomen oppivat organisaatiot, Kipinä-projekti, KYTKE 2005, Levi-projekti, Lex Kainuu, Medikes-terveydenhuollon maakunnallinen tietoverkko Keski-Suomessa, PAIKU, Rakennusalan pk-yritysten yhteistyöryhmä, Tietoyhteiskunta/Etätyö Koillis-Savossa -projekti, Työpooli-projekti, Yrityspaja, Etätyö työmarkkinoiden ja yritystoiminnan kehittämisessä, HEKE - yritysten henkilöstön kehittämisyhteistyö, Naisten resurssikeskus Karhutar, Rakentamisen avoimen tietoverkon käyttöönotto Keski-Suomessa, Tilitoimistot kuntoon.

TAVOITE 5b: Yhteisöaloitteet

Pk-net hanke, Raahen tietokonealan oppilaitosten teknologiatuominnan kehittäminen, Saaristo-kulttuuriprojekti, Tietoyöllä Toimeentuloa, Agro-Food Network, Bittibiznes - Virtual Expo & Business Center, Eco Trade Point, Ekorinki, ERA-projekti, Europlus, EVENT - European Virtual Enterprise Network, Flexiserve, Horizon, E.C. HO, STEPS, Finse ..., Into Work, Kilpailukykyisten liikennepalvelujen kehittämis- ja tuotteistamisprojekti (KiPa), Maahanmuuttajille suunnattu Integra Southern Finland -projekti, MIAME - Multimedia for Indoor Air Management and Education, MO-NET-projekti, Pk-yritysten sähköiset valmiudet / TEVANAKE, Rock-managerikoulutusohjelma, SPARK, Train Key ja Virtual Workplace, Train Key, Trend Breakers - Nuorisoprojekti, Työllisyysprojekti / Perinteiset ammatit katoavat - kurojen työttömyys kasvussa / Uusiin ammatteihin pätevytymisen helpotta kurojen suurtyöttömyyttä, Uusi kirjatalous -projekti, Venäjä ja Karjala -opetusohjelma, Virtual Furniture Factory, Virtual Workplace, Women and Industrial Learning, Yhteisomistauudella yrittäjyyteen.

INTERREGIT:

Baltic Business School. Creating Public - Private Partnerships, FiLEE - Suomalaisen ympäristöosaamisen kehittämishanke Latviaan

Puolitoista vuosikymmentä työllistämiskokeilun jälkeen Heikki Rinne olisi valmis aloittamaan saman homman uudelleen.

- Eiväthän perusasiat ole miksiäkään muuttuneet, eli työllistäminen ihmisen ehdoilla on myös yhteiskunnalle kannattavampaa.